

T.C.

18. YÜZYIL ŞAİRLERİNDEN

SÜNBLZADE VEHBİ (LUTFİYYE), BOSNALI SABİT,

ENDERUNLU VASIF VE NEDİM'İN DİVAN VE

MESNEVİLERİNDE ATASÖZLERİ VE DEYİMLER

Hazırlayan: Devrim KALAYCI SEVİNÇ

Danışman: Prof. Dr. Süreyya A. BEYZADEOĞLU

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Edebiyatı Bilim Dalı için öngördüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak hazırlanmıştır.

Edirne

Trakya Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

2007

ÖNSÖZ

Türk edebiyatının ilk yazılı belgeleri olan Göktürk Kitabeleri'nden günümüze kadar gelen bütün edebi eserlerde, dil ürünlerimizin temel unsurlarından olan atasözleri ve deyimlerin zenginliği ile karşılaşmaktayız.

Türk milletinin geçmişinde atasözleri “sab,sav,atalar sözü,mesel,darb-ı mesel,durub-ı emsal” biçiminde dillendirilen,bazı Türk şivelerinde de “takmak, takpak, nakıl, makal, comak, söspek” biçiminde karşılaştığımız bu zenginlik, milli kültürümüzün temel taşlarından. Saymakla bitmeyen atasözleri ve deyimlerimiz, Türkler'in ayak bastığı her coğrafyada pek çok araştırmacı ve derlemecinin çalışmalarına hem malzeme oluşturmuş, hem de kaynaklık etmiştir.

Edebiyat tarihimizde altı yüzyıllık bir süreyi içine alan divan edebiyatı döneminde verilen eserlerde, şairlerimizin atasözlerine ve deyimlere ne şekilde ve ne sıklıkta yer verdikleri, atalarımızın bu ışıkla bizi, ne kadar aydınlattığı bizce merak konusudur. Bu meraktan yola çıkarak ve Şinasi'nin “Durub-ı emsal ki hikmetü'l- avamdır, lisanından sadır olduğu bir milletin mahiyet-i efkârına delalet eder.” sözündeki özden ilham alarak 18. yüzyıl divan edebiyatı şairlerinden Bosnalı Alaeddin Sabit, Nedim, Enderunlu Vasıf'ın divanlarında ve Sümbülzade Vehbi'nin mesnevisinde atasözü ve deyim içeren beyitleri tespit ettik.

Tezimizin adı “18. Yüzyıl Şairlerinden Bosnalı Alaeddin Sabit, Nedim, Enderunlu Vasıf ve Sümbülzade Vehbi'nin Divan ve Mesnevilerinde Atasözleri ve Deyimler” olmakla birlikte çalışmamızda Bosnalı Alaeddin Sabit, Nedim ve Enderunlu Vasıf'ın divanlarını; Sümbülzade Vehbi'nin ise “Lutfiyye” adlı mesnevisini inceledik.

Çalışmamız, Giriş'ten sonra iki bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında, edebiyatın ve edebi eserin tanımı, atasözü ve deyimlerin tanımı, atasözü ve deyimlerin bir arada kullanılması, 18.yüzyıl Divan şiirinde atasözleri ve deyimler ile bunların araştırılmasının nedeni, 18.yüzyıl Divan şiirine genel bir bakış ile bu dönem hakkında bilgi verdik.

Birinci bölümde Bosnalı Alaeddin Sabit, Nedim, Enderunlu Vasıf'ın divanları ve Sümbülzade Vehbi'nin mesnevisi hakkında bilgi vererek eserlerinin özelliklerini belirttik. Atasözleri ve deyimlerin kullanılışı açısından şairlere göre dağılımını göstererek, şairler arasında bu dil ürünlerini en çok kullanan şairden en az kullanan şaire göre bir sıralama yaparak tespitlerde bulduk. Divan ve mesnevilerde en çok kullanılan atasözlerinin hangileri olduğunu belirledik ve bu atasözlerinin anlamları üzerinde durduk. Günümüzde kullanılmayan, atasözü olarak değerlendirilebilecek dil ürünlerini tespit ettiğimiz şekilleriyle 18.yüzyıl dil özelliklerini bozmadan liste halinde belirledik. Divan ve mesnevilerde en çok kullanılan deyimler arasından ilk on deyimini belirledik ve bu on deyimlerin anlamları üzerinde durduk.

İkinci bölümde tarama metodunu kullanarak incelediğimiz divan ve mesnevilerden elde ettiğimiz atasözlerini ve atasözlerinin geçtiği beyitleri, ardından bu divan ve mesnevilerde

kullanılan deyimleri ve deyimlerin yer aldığı beyitleri alfabe sırasına göre düzenledik. Bu düzenleme sırasında tespit edilen atasözlerini ve deyimleri Ömer Asım Aksoy tarafından hazırlanan “Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü (I-II)” ve Prof. Dr. Süreyya A. Beyzadeoğlu-Yrd. Doç. Dr. Müberra Gürgendereli tarafından hazırlanan “Armağan” adlı eserlerdeki atasözleri ve deyimlerle karşılaştırdık. Bu eserlerde bulunmayan deyim ya da atasözü gibi kullanılabilen söz gruplarını da divan ve mesnevilerde geçtiği şekliyle belirttik. Kaynakça bölümünü ekleyerek çalışmamızı tamamladık.

Çalışmamız esnasında sonsuz teşvikini ve yardımlarını esirgemeyen danışman hocamız Sayın Prof. Dr. Süreyya A. Beyzadeoğlu’na çok teşekkür ederek, kalemi şairimiz Nabi’ye arz ediyoruz:

“Sözde darb-ı mesel iradına söz yok amma
Söz odur āleme senden kala bir darb-ı mesel”

Devrim Kalaycı SEVİNÇ

Edirne 2007

Tezin Adı:18.yüzyıl Şairlerinden Sünbülzade Vehbi (Lutfiyye), Bosnalı Alaeddin Sabit, Enderunlu Vasıf ve Nedim’in Divan ve Mesnevilerinde Atasözleri ve Deyimler
Hazırlayan: Devrim Kalaycı Sevinç

ÖZET

Edebiyatımızda atasözleri ve deyimlerin yer aldığı pek çok edebi eser bulunmaktadır. Divan edebiyatında bu söz ürünlerinin eserlerde nasıl ve hangi sıklıkta kullanıldığı düşüncesiyle, 18.yüzyıl divanları incelenmiştir.

18.yüzyıl şairlerinden Bosnalı Alaeddin Sabit, Nedim, Enderunlu Vasıf, Sünbülzade Vehbi’nin divan ve mesnevileri taranarak, Ömer Asım Aksoy’un “Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü (I-II)” ve Süreyya A. Beyzadeoğlu - Müberra Gürgendereli’nin hazırladığı “Armağan” “ adlı eserlerdeki atasözleri ve deyimlerle karşılaştırılmış, adı geçen iki eserde bulunmayan, atasözü olarak değerlendirilebilecek dil ürünlerini de divanlarda geçtiği şekliyle belirtilmiştir.

Tarama sonucunda 105 atasözü, 587 deyim tespit edilerek, şairlerin beyitleri alınmış, şairlere göre dağılımları yapılarak, 18.yüzyılda Divan edebiyatı şairleri arasında Bosnalı Alaeddin Sabit’in bu dil ürünlerini en çok kullanan şair olduğu tespit edilmiştir.

Bu çalışmayla, altı yüzyıl süren Divan edebiyatı sürecinde atasözleri ve deyimler açısından bir aydınlatma ve konu üzerinde tartışma yaratma imkanı oluşturulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler:

- 1.Atasözü
- 2.Deyim
- 3.Divan
- 4.Divan Edebiyatı (Klasik Osmanlı Edebiyatı)
- 5.Beyt

Tezin Adı: 18.yüzyıl Şairlerinden Sünbülzade Vehbi (Lutfiyye) Bosnalı Alaeddin Sabit, Enderunlu Vasıf ve Nedim'in Divan ve Mesnevilerinde Atasözleri ve Deyimler
Hazırlayan: Devrim Kalaycı Sevinç

ABSTRACT

There are a lot of masterpieces including proverbs and idioms in our literature. By thinking of how and how often these expressions had been used in the Classical Otoman Poetries, the masterpieces of 18.cc. Divan Literature has been searched.

The Classical Otoman Poetry of Bosnalı Alaeddin Sabit, Nedim, Enderunlu Vasıf, Sünbülzade Vehbi who are from 18.cc. poets, were examined deeply and they have also compared with the "Dictionary of Proverbs and İdioms (I-II)" prepared by Ömer Asım Aksoy and "Gift" prepared by Süreyya A.Beyzadeoğlu and Müberra Gügenderele. Furthermore, the use of these proverbs and idioms was carefully looked through in those literary work which are mentioned at the top.

At the end of this examination, 105 proverbs, 587 idioms were fixed, poets couplets were taken and delivered according to the poets; among the Classical Otoman Literature poets in 18.cc., it was fixed that Bosnalı Sabit is the poet which was mostly used these language products.

With this work, in the process of Classical Otoman Literature which is lasted six centuries, creating illumination about proverbs and idioms and the possibility of discussion on this subject has been constructed.

Key Words:

- 1.Proverb
- 2.İdioms
- 3.Divan
- 4.Divan Literature (Classical Otoman Literature)
- 5.Couplet

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	v
GİRİŞ.....	1
1.Genel Bilgiler	1
1.1.Edebiyat ve Edebi Eser.....	1
1.2.Atasözü.....	2
1.3.Deyim.....	2
1.4.Atasözü ve Deyimlerin Bir Arada Kullanılması.....	3
1.5.18.Yüzyıl Divan Şiirinde Atasözü ve Deyimler.....	4
1.6. 18.Yüzyıl Divan Şiirinde Atasözü ve Deyimlerin Araştırılmasının Nedeni.....	4
2.On Sekizinci Yüzyıl Divan Şiirine Genel Bir Bakış	4
I. BİRİNCİ BÖLÜM	
1. Bosnalı Alaeddin Sabit, Nedim, Enderunlu Vasıf ve Sünbülzade Vehbi'nin Divan ve Mesnevileri Hakkında Bilgiler	6
1.1.Bosnalı Alaeddin Sabit Divanı.....	6
1.2.Nedim Divanı.....	6
1.3.Enderunlu Vasıf Divanı.....	6
1.4.Sünbülzade Vehbi "Lutfiyye".....	7
2.Atasözleri ve Deyimlerin Kullanılışı Açısından Şairlere Göre Dağılımı	8
3.Divan ve Mesnevilerde En Çok Kullanılan Atasözleri	8
4. Divan ve Mesnevilerde En Çok Kullanılan Deyimler	10
II. İKİNCİ BÖLÜM	
1.Atasözleri	14
2.Deyimler	34
SONUÇ.....	172
KAYNAKÇA.....	173

GİRİŞ

1. GENEL BİLGİLER

İnsanoğlu, yaratıldığından bu yana, çevre ve yaşadığı ortamın etkisiyle birçok olayların ve davranışların karşısında duygulanmış, düşünmüş, ulaşamadıklarının özlemini çekmiş; sırası geldikçe duygu ve düşüncelerini söz ya da yazı halinde dile getirmiştir.

Her söz, her yazı, insanlar için değerli olmamıştır. Günümüze gelen söz ve yazılar, zaman süzgecinden geçmiş, ancak güzel anlatımlı olanlar günümüze kadar gelebilmiştir. Böylece önce sözlü, sonra yazılı edebiyat, buna bağlı olarak da edebi eserler ortaya çıkmıştır.

Bütün güzel sanatlar gibi edebiyat da insanı, toplumu ve tabiatı anlatır.Edebi eserde milletin hayatını buluruz.Bir milletin edebiyatı,millî ruhu ve millî hayatı göstermek için en samimi ayna gibidir.¹

1.1. Edebiyat ve Edebi eserler:

Edebiyat sözü Arapça “edeb” sözcüğünden türetilmiřtir². Edebiyat; olay, düşünce, duygu ve hayallerin, dil aracılığıyla biçimlendirilmesi sanatıdır.

İnsanın ve toplumların kendilerini ifade edebilmelerinin en etkin yollarından biri olan edebiyat, toplum yaşantısından doğan bütün olay, duygu ve düşünceleri kapsayan bir sanat dalıdır.

Dil, anlatım, biçim ve muhteva yönlerinden etkileyici, iyi ve güzel nitelikleri bulunan sözlü-yazılı eserlere “edebi eser” denir. Edebi eserde yapı dille kurulur. Bunun için edebi eserin malzemesi dildir. Müzikte ses, resimde boya, kalem ve benzeri malzemeler kullanılarak sanat eseri doğmuştur. Edebi eser, insan ve doğa malzemeleri kullanılarak dille gerçekleştirilen sanat etkinliğidir.

M. Kemal Atatürk “edebiyat”la ilgili görüşlerini şu şekilde özetlemiştir: “ Söz ve anlamı, yani insan dimağında yer eden, her türlü bilgilerin ve insan karakterinin en büyük duygularını, bunları dinleyenleri veya okuyanları, çok ilgili kılacak surette söylemek ve yazmak sanatı. Bunun içindir ki, edebiyat, ister nesir halinde olsun, ister nazım şeklinde olsun, tıpkı resim gibi, heykeltıraşlık gibi özellikle musiki gibi, güzel sanatlardan sayılagelmektedir.

¹M.Fuad Köprülü (1986):Türk Edebiyat Tarihi, 3.Baskı,İstanbul:Ötüken Neşriyat Aş.,s.1.

²Atilla Özkırımlı (1984):Türk Edebiyatı Ansiklopedisi, 2.Cilt, İstanbul:Cem Yayınevi,s.412

Bu bakımdan, edebiyatın her insan toplumu ve bu toplumun hal ve istikbalini koruyan ve koruyacak olan, her teşekkül için, en esaslı eğitim vasıtalarından biri olduğu kolaylıkla anlaşılır.”³

1.2. Atasözü:

Kalıplaşmış, kısa ve özlü yargılar biçiminde olan atasözleri, bir bakıma toplumların yaşama biçimlerinden çıkarılmış davranış kuralları oldukları gibi, o toplumun inanışlarını, töre ve geleneklerini, dünyaya bakış biçimini de yansıtırlar.

Atasözü bir fikri savunmada, bir olayı, bir davranışı yorumlamada, yermeye kullanılan etken bir dil aracıdır; ya tam ya da öznesi, yüklemi veya tümleci eksik bir önermedir. İçindeki düşüncüyü dolaylı yoldan benzetme ile söyler.⁴

Türk milletinin geçmişinde atasözleri “sab, sav, atalar sözü, mesel, darb-ı mesel, durub-ı emsal” biçiminde dillendirilirdi. Bazı Türk şivelerinde de “takmak, takpak, nakıl, makal, comak, söspek” biçiminde olduğunu görürüz.

Bizim, gelenekle yerleşmiş bir atalar sözü anlayışımız vardır. Bu anlayışa göre atasözleri, ulusal varlıklardır. Tanrı ve peygamber sözleri gibi ruha işleyen bir etki taşırlar. İnanırdıcı ve kutsaldırlar. Nitekim eski bir atasözü şöyle der:”Atalar sözü Kur’an’a girmez, yanınca yelişür.”(Birlikte koşup gider; ondan geri kalmaz).⁵

1.3. Deyim:

Türkçede deyim terimi dil devriminden önce “tabir” sözcüğü ile karşılanmakta idi. Ahmed Vefik Paşa, Şemseddin Sami, Muallim Naci gibi Tanzimat dilcilerinin sözlüklerinde “ibare ile beyan, ıstılah...” sözleriyle tanımlanmış olan bu kelime “düş yorumu” anlamına gelen bir kavram niteliği de taşımakta, ayrıca cinas, istiare, teşbih gibi kavramları içeren bir kelime özelliği kazanmakta idi.Arapça sözlüklerde “tabir ve mesel”; TDK’nın Türkçe sözlüğünde ise “öz bakımından az çok ayrı bir anlam taşıyan klişeleşmiş söz; tabir” diye tanımlanmıştır.⁶

Deyimler ulusal damga taşıyan dil varlıklarıdır. Ulusun söz yaratma gücünden doğarlar. Her deyim bir buluştur. Bir küçük söz gruplarına koca bir alem sığdırılmıştır. En güzel benzetmeler, en ince hayaller, mecazlar küçük bir deyim yapı taşları arasında parlar.

³ Köprülü, 1986:12

⁴ E.Kemal Eyüboğlu (1973):On üçüncü Yüzyıldan Günümüze Kadar Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler I, İstanbul, Doğan Kardeş Matbaacılık AŞ, s.XX.

⁵ Ömer Asım Aksoy (1988):Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü I, İstanbul: İnkılap Kitabevi,s.15.

⁶ Eyüboğlu, 1973: V

Deyim, bir kavramı belirtmek için bulunmuş özel bir anlatım kalıbıdır; atasözleri ise ders ve öğüt veren, yol gösteren sözlerdir. Ancak atasözleri arasına da alınsa, deyimler arasına da alınsa yanlış sayılmayacak sözler vardır.”Çam sakızı çoban armağanı.” Sözü “zengin olmayan kimsenin armağanı, pahalı bir şey olamaz” diye yorumlanırsa atasözü sayılmış olur.”Sunduğum şey değersiz ama gücüm ancak buna yetiyor” diye yorumlanırsa deyim sayılmış olur.⁷

1.4. Atasözleri ve Deyimlerin Bir Arada Kullanılması:

Her ikisinin de eğitici, öğretici, yol gösterici özelliklere sahip olmaları, derlenen eserlerde, bir arada zikredilmelerini sağlamış, çok kez hangisinin atasözü, hangisinin deyim olduğu ayırt edilmemiş, daha doğrusu böyle bir ayırım düşünülmemiştir.

Divan edebiyatında tabir yahut ıstılah diye adlandırılan deyimler, atalarımızın inançlarını, günlük hayatlarını, duyu ve düşüncelerini yansıtan kalıplaşmış sözlerdir.Halka mal olan bu sözlerin çoğu, yüzyıllar içerisinde çeşitli değişikliklere uğramış, bir kısmı bölge ağızlarında kalmış, bazıları kullanılmaz olmuş, bazıları da dildeki yenileşmeler sonucu yeni şekilleri ile söylenir olmuştur.⁸

Bu bağlamda Türk edebiyatındaki eserler incelendiğinde atasözleri ve deyimler zenginliği ile karşılaşılmaktadır. Edebiyatımızın zaman zaman değişikliklere uğradığı ve yenileşme dönemleri yaşadığı, herkesçe bilinmektedir. Edebiyatın temel taşlarından olan atasözleri ve deyimler, bu değişiklik ve yeniliklerin hepsine katılıp karışmışlardır, buna rağmen özlerindeki kusursuzluk nedeniyle güzellik ve sadeliklerini korumuşlardır. En eski dil ürünlerinde olduğu gibi en yenilerinde de atasözleri ve deyimler, en güzel edebi mahsullerdendir.

İlk İslami eserlerden Divan u Lugati't Türk'te sav örneklerine rastlamaktayız. Divan ü Lugati't Türk, İslamiyet'ten sonraki dönemin başlarında kaleme alınmıştır. Ancak atasözleri ve deyimler uzun zaman içerisinde meydana gelmektedir.Bu gerçekten hareketle eserdeki örneklerin çoğunun İslamiyet öncesi devre ait olduğu söylenebilir.Bu eserde Kaşgarlı Mahmut üç yüze yakın atalar sözü (sav) tespit etmiştir.⁹

Gerek manzum, gerek mensur eserlerde atasözleri ve deyimler, ilerleyen dönemlerde de sıkça kullanılmıştır.13.yüzyılda ilk eserlerini vermeye başlayan Divan edebiyatı şairleri de atasözleri ve deyimleri kullanmak suretiyle fikirlerini kanıtlamışlar, şiirlerini süslemişleridir.

15.yüzyıl şairlerinden itibaren Divan edebiyatının her türüne irad-ı mesel cereyanı sokulmuştur.¹⁰ Bu yüzyıldan sonra gelen şairler de bu yolda ilerlemişlerdir.

⁷ Aksoy, İstanbul:16

⁸ Süreyya Beyzadeoğlu (1999): “Atasözlerinin Deyimlerin Divan Şiirimize Yansıması ve Bilinmeyen Bir Osmanlı Yادığı: Armağan”, Türk Edebiyatı, Sayı:310, s.30.

⁹ Dehri Dilçin. (2000):Edebiyatımızda Atasözleri, Ankara: TDK Yayınları, s.XVII.

¹⁰Dehri Dilçin. (2000):Edebiyatımızda Atasözleri

1.5. 18.yüzyıl Divan Şiirinde Atasözü ve Deyimler:

18.yüzyıl divanlarından Bosnalı Alaeddin Sabit Divanı¹¹, Nedim Divanı¹², Enderunlu Vasıf Divanı¹³ ve Sümbülzade Vehbi'nin Lutfiyye¹⁴ adlı mesnevisini inceledik. O dönemde kullanılan atasözlerini ve deyimleri belirledik; kaç tane atasözü ve deyim kullanıldığını, şairlerin hangi sıklıkta ve nasıl kullandıklarını belirlemeye çalıştık.

Bu sayede 18.yüzyılda kaleme alınan önemli şairlerin divan ve mesnevilerinde yer alan atasözleri ve deyimlerden o döneme kadar ulaşanlarda değişikliğe uğrayanlar varsa değişiklikleri göstermek, unutulmuşlar varsa yeniden gün ışığına çıkarmak amacındaydık

1.6. 18.yüzyıl Divan Şiirinde Atasözü ve Deyimlerin Araştırılmasının Nedeni:

18.yüzyılda Osmanlı İmparatorluğunun, artık yıldızı sönmeye yüz tutmuş ve iki yüz yıl süren yıkım devrine girmiştir. Osmanlı İmparatorluğu, bir taraftan iç isyanlarla uğraşırken diğer taraftan dış güçlerle mücadele etmek zorunda kalmıştır. Devlet adamları ve aydınlar, devleti bu durumdan kurtarmak için bir dizi reform hareketleri gerçekleştirmeye çalışırlar.Bu devirde birçok yenileşme hamleleri görülür.18.yüzyıl başında Lale Devri ve sonunda III.Selim Devri batıya benzeme çabalarıyla dolu zamanlardır.Bu durum dil ve edebiyat ürünlerine de yansımıştır.

“Edebi eser bir bütündür, müellifin davranış tarzının ifadesidir. Ayrıntılar, bütünün emrindedir ve sanatçının şahsiyeti ile yakından ilgilidir, onun kainat, hayat, cemiyet, tabiat ve insan karşısında almış olduğu özel tavırdan hareket etmek gerekir.”¹⁵

Bu hareketle, 18. yüzyıl Divan şiirinde atasözü ve deyimleri tespit etmenin yanında ele aldığımız şairlerin divan ve mesnevileri hakkında bilgi verilmiş, şairlere göre atasözü ve deyimlerin dağılımı yapılmış, bu durumun nedenleri üzerine görüşlerimiz belirtilmiştir.

En çok kullanılan atasözleri ve deyimlerle ilgili olarak kişisel görüşlerimiz de ifade edilmiştir.

2.ON SEKİZİNCİ YÜZYIL DİVAN ŞİİRİNE GENEL BİR BAKIŞ

Osmanlı İmparatorluğu,18.yüzyıla, Karlofça Antlaşması'nın ağır hükümleri altına girmişti. Bu antlaşmayla, İmparatorluk tarihinde ilk defa toprak kayıpları belgelenmiştir. Rusya, Avusturya ve İran'la yapılan savaşlarda yenilişlere rağmen yine de haşmetli görünen devlet, içten içe erimektedir. Başbozuk isyanlar, şehir ayaklanmaları, vezir ve padişah öldürmeleri çoğalmaktadır.

¹¹ Turgut Karacan (1991):Bosnalı Alaeddin Sabit Divanı, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları.

¹² Muhsin Macit (2000):Nedim'in Hayatı, Eserleri ve Sanatı, 1. Baskı, Ankara: Akçağ Yayınları.

¹³ Rahşan Gürel (1997): Enderunlu Vasıf Divanı, İstanbul: Kitabevi

¹⁴ Süreyya A. Beyzadeoğlu (2004): Lutfiyye, İstanbul: M.E.B. Yayınları,s.41.)

¹⁵ Mehmet Kaplan. (1985): Şiir Tahlilleri I, İstanbul: Dergah Yayınları, s.8.

İşte bu isyanlar ve yenilgiler karşısında devlet adamlarımız ve aydınlarımız arasında Avrupa'nın bizden üstün olduğu duygusu yoğunlaşmaya başlar. Artık devlet zayıftır ve yaşabilmek için Avrupa'ya ayak uydurmak zorundadır.” Uyanık ve yurtsever padişahlarla vezirler gerilikten, yoksulluktan, düzensizlikten kurtulmak telaşı içinde, iyisini fenasını ayırt edecek vakit bulmaksızın bir dizi reformlar peşine düşerler. Böylece 18. ve 19. yüzyıllar, aynı zamanda ıslahat ve inkılap çabaları içinde geçer.¹⁶”

İlk değişmeler orduda görülür. Çünkü, batıdakiler gibi yeni silahlarla donanmış güçlü bir Türk ordusu olmadıkça yaşamamız imkansızdır. Bu yüzden Yeniçeri Ocağını kaldırmak zorunlu bir amaç haline gelmiştir.

Ordu dışında birçok yenileşme hareketleri görülür.18.yüzyıl başı Lale Devri diye adlandırılmıştır. Lale devrinde batı ile kültür temasları başlar. Paris'e gönderilen ilk Osmanlı elçisi Çelebi Mehmet'in yazdığı Sefaretname, Avrupa kültür ve medeniyetine imrenişlerin bir belgesidir. Çelebi Mehmet'in oğlu Said Mehmet de İbrahim Mütefferika ile İstanbul'da ilk matbaayı kurmuş, en çok coğrafya ve sözlük kitapları basmışlardır.

Lale devri bir safa ve eğlence çağı olduğu kadar da İstanbul'un en parlak zamanlarıdır. Kağıthane'de, Haliç'te, Topkapı, Beşiktaş ve Üsküdar'da en güzel köşkler, saraylar yapılmıştır.

Bu devirde İstanbul ile Anadolu arasındaki bazı kültür yakınlaşmaları görülür.”Saz şairleri, İstanbul Tavukpazarı'na yerleşir, konak ve köşklere saz ve sohbet meclislerine çağırılırlar. Buna karşılık bazı yüksek tabaka aydınlarının halk şiirine rağbet ettikleri görülmektedir. Halka yaklaşma havasının bir altın meyvesi de Nedim'in koşma tarzında, hece vezniyle yazdığı türküdür.¹⁷”

Lale devrinde, gezinti ve eğlence yerleri, kır ve deniz safaları, bayram şenlikleri çoğalmış ve kadınlı erkekli halk, buralarda görülmeye başlanmıştır. Bu yeni hayat divan şiirine Nedim, Vasıf vs.nin elleriyle aksetmiştir.

Biz de çalışmamızda 18. yüzyılın başında ve sonunda, Divan şiirinin son parlak şahsiyetleri olan Nedim, Bosnalı Alaeddin Sabit, Enderunlu Vasıf ve Sümbülzade Vehbi'nin divan ve mesnevilerinin incelenmesini uygun gördük.

¹⁶ Ahmet Kabaklı (1983): Türk Edebiyatı, Cilt: II, İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, s.713.

¹⁷ Ahmet Kabaklı (1983)

BİRİNCİ BÖLÜM

1.BOSNALI ALAEDDİN SABİT, NEDİM, ENDERUNLU VASIF VE SÜNBLZADE VEHBİ'NİN DİVAN VE MESNEVİLERİ HAKKINDA BİLGİLER

1.1.Bosnalı Alaeddin Sabit Divanı:

Sabit 'in eserleri arasında kuşkusuz en önemlisi Divanı'dır. Kaynaklardan Divanı'nı henüz hayatta iken tertip ettiğini öğreniyoruz. Divanı'nın incelenmesinden anlaşılacağı gibi, eser klasik divan tertibindedir.Başta 1 Mi'raciye, 2 na'tla birlikte,devrin büyükleri için 36 kaside mevcuttur.Bunlara "Abdü'l-kadir el-Geylani", "Hazret-i Mevlevi" ve "Şikari-i Kadı" başlıklı kasidelerini de eklersek 39 olur.Divan 6 gazel-i müzeyyel, 3 tahmis, 44 tarih, 355 gazel, 2 terci'-i bend, 45 kıt'a, 24 rübai, 182 müfred ve 5 lugaz'ı ihtiva etmektedir¹⁶.

1.2.Nedim Divanı:

Nedim'e asıl şöhretini kazandıran eseri divanıdır. Nedim Divanı'nın yurtiçi ve yurtdışındaki kütüphanelerde kırk beş kadar nüshası vardır.

Nedim Divanı, üçü eski harfle olmak üzere altı kez basılmıştır. Nedim Divanı kullanılan nazım şekilleri bakımından klasik divan tertibine uymaktadır.Divanda 44 kaside, 88 kıt'a, 3 mesnevi, 1 terhib-i bend, 1 terci'-i bend, 2 mütekerrir müseddes, 1 tardiyye, 5 tahmis, 1 muhammes, 33 şarkı veya murabba, 2 koşma, 46 musammat, 166 gazel, 2 müstezad, 11 rübai ve 23 müfred ve matla' vardır ¹⁷.

1.3.Enderunlu Vasıf Divanı:

Vasıf, divanını sağlığında tertip edip bastırma teşebbüsünde bulunmamış ve miktarını bilemediğimiz bir kısmını da yakmıştır. Ölümünden 17 sene sonra 1857'de İstanbul'da ve Bulak'da, 1868'de tekrar İstanbul'da olmak üzere on bir yılda 3 kere basılmıştır.

¹⁶Turgut Karacan(1991):Bosnalı Alaeddin Sabit Divanı, Sivas,Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları,s.45.

¹⁷ Muhsin Macit (2000):Nedim'in Hayatı, Eserleri ve Sanatı, 1. Baskı, Ankara: Akçağ Yayınları.

Vasıf divanı, 5968 beyitlik bir divan olup iki divan hacmine sahiptir.Divan klasik divan tertibinde oluşturulmuştur.Divanda 28 kaside, 141 gazel, 227 musammat, 78 tarih kıt'aları, 18 beyit, 1 lugaz-ı mesnevi vardır ¹⁸.

1.4.Sünbülzade Vehbi “Lutfiyye”:

Bu eser Nabi'nin Hayriyye'si gibi nasihat tarzında, aruzun,“Fe’ilatün /Fe’ilatün / Feilün ”kalıbıyla yazılmış 1181 beyitlik bir mesnevidir.

Vehbi, Lutfullah doğduğu zaman elli yaş civarındadır¹⁹. Bu yaşta bir erkek çocuğa sahip olmanın mutluluğuyla sevgisini onda yoğunlaştırarak, eğitim öğretiminde azami titizliği gösterir. Lutfullah, artık 24 yaşına gelmiştir. Huyundan, davranışından, ahlakından memnundur; öğüde ihtiyacı yoktur ²⁰. Baba nasihatının bir ömür boyu süreceğini düşünen Vehbi, oğluna bir de nasihat kitabı yazmaya karar verir ve Lutfiyye’yi hasta yatağında bir haftada yazar.

Eserde 91 başlık altında, sosyal hayatın hemen hemen her konusuna temas edilmiştir. Toplum içerisinde nasıl davranılması gerektiği, ahlak kurallarının neleri emrettiği anlatılmış, çeşitli meslekler ve meslek sahiplerinin eksik yönlerine işaret edilerek meslek seçiminde tavsiyelerde bulunulmuştur. Ayrıca ilmin değeri, hoca hakkı üzerinde durulmuş, ilimler hakkında bilgi verilmiş,tefsir,hadis,fıkıh, ve tıp ilimlerinin tercihen iyi öğrenilmesi vurgulanmıştır ²¹. Bunun yanında, filozofların görüşleri, akla uygun gibi görünse de nakle (ayet ve hadis) aykırı olduğu için Lutfullah’ın felsefeye meyletmemesi, geometriye fazla değer vermemesi, kimya ilminden kimsenin zengin olmadığını bilerek buna da yönelmemesini öğütlemiştir.

¹⁸ Raşan Gürel (1997): Enderunlu Vasıf Divanı,İstanbul: Kitabevi

¹⁹ İbrahim Alaeddin, Tedrisat Mecmuası, İstanbul 1341,C.13, no:66,s.210

²⁰ Süreyya A. Beyzadeoğlu,(2007):Lutfiyye,İstanbul ,M.E.B. Yayınları,s.41.

²¹ Necdet Sakaoğlu,”Osmanlı Eğitim Tarihi”,İstanbul 1991,s.136.

2. ATASÖZLERİ VE DEYİMLERİN ŞAİRLERE GÖRE DAĞILIMI

Şair	Deyim	Deyimlerin Bulunduğu Beyit sayısı	Atasözü	Atasözlerinin Bulunduğu Beyit sayısı	Taranan Beyit Sayısı
Sabit Divanı	354	450	44	48	4911
Enderunlu Vasıf Divanı	217	336	28	28	5968
Nedim Divanı	100	138	2	2	3876
Sünbülzade V. Lutfiyye	58	63	37	48	1181

İncelediğimiz divan ve mesnevilerde şu sonucu çıkarabiliriz: 18. yüzyıl şairlerinden Sabit'in, divanında en fazla atasözü ve deyim kullanan şair olduğu görülmektedir.

DİVAN VE MESNEVİLERDE EN ÇOK KULLANILAN ATASÖZLERİ

Yaptığımız incelemede 106 atasözü içinde dört kez kullanılan “Yemeyenin malını yerler.”, “Hoca hakkı, Tanrı hakkı” ve üç kez kullanılan “Ateş ile pamuğun oyunu olmaz.” atasözlerinin daha fazla kullanıldığını tespit ettik.

“Yemeyenin malını yerler.” atasözü, Ömer Asım Aksoy'un Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü'nün II. cildinde yer almaktadır. Bu atasözünün devamı şu şekildedir: “Yemeyenin malını yerler ; demine hu çekerler, üstüne bir bardak su içerler.”

Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü'nün II. cildinde bu atasözünün anlamı: “Pintinin yemeğe kıyamayarak biriktirdiği malı, sağlığında, gücünün yetmediği kişiler, öldükten sonra da mirasçılar bol bol yerler.”²² şeklinde açıklanmaktadır. Kısaca pintilik etmekle yalnızca kendimize zarar veririz.

Diğer atasözümüz ”Hace hakkı, Tanrı hakkı” Ömer Asım Aksoy'un Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü'nde yer almamaktadır. Prof. Dr. Süreyya A. Beyzadeoğlu ve Yrd. Doç. Dr. Müberra Gürgendereli'nin hazırladığı “Armağan “adlı eserde geçmektedir. Bu atasözünde “hace” sözcüğü “hoca” anlamında kullanılmıştır. “Hoca” ise “ öğretmen, akıl öğretmen, öğüt veren kimse”²³ şeklinde açıklanmaktadır. Atasözünün anlamını şu şekilde ifade edebiliriz: “Eğitim ve öğretmen Tanrı katında çok önemli ve kutsaldır.”

²² Ömer Asım Aksoy (1988) Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, İstanbul: İnkılap Kitabevi, :2562

²³ Hüseyin Kuşçu (1999): Türkçe Sözlük ve İmla Kılavuzu, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi, s.157

Son atasözümüz “Ateş ile pamuğun oyunu olmaz.”dır. Bu atasözümüz “ Ömer Asım Aksoy’un Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü’nün II. cildinde, “Ateşle barut bir yerde durmaz.”şeklinde geçmektedir. Anlamı ise şu şekilde verilmiştir: “İkisinin bir arada bulunması çok tehlikeli olan şeyler birbirinden uzak tutulmalıdır.”²⁴ Prof. Dr. Süreyya A. Beyzadeoğlu ve Yrd. Doç. Dr. Müberra Gürgendereli’nin hazırladığı “Armağan “adlı eserde de yer almaktadır.

Çalışmada atasözü yerine geçebilecek söyleyişlere de yer verilmiştir:

Aslanla kedi bir olmaz.

Āşināya ašinā bġāneye bġānedir.

Atın süsü, yelesidir.

Buz üstünde imaret olmaz.

Deliye bile kendi aklı güzeldir.

Deliye kalem verilmez.

Dün kabak oldu boyun uzatır.

Hayır sahibi, arkasında eser bırakandır.

Hırsız mehtābı sevmez.

İnsanı cömertliġi hatırlatır.

Kış gitmeden bahar gelmez.

Mısrî at menzil tanımaz.

Nefsine uyanın sonu hüsrandır.

Ok yarası kapansa da izi kalır.

Terbiyeyle mermer yumuşamaz.

Yemeġe tat veren tuzdur.

Yerin üstü varsa altı da var.

²⁴ Aksoy, 1988: 392

DİVAN VE MESNEVİLERDE EN ÇOK KULLANILAN DEYİMLER

Çalışmamızda 18.yüzyıl şairlerinden Bosnalı Alaeddin Sabit, Nedim, Enderunlu Vasıf, Sümbülzade Vehbi'nin divan ve mesnevilerinde yapılan inceleme sonucu en çok kullanılan deyimleri ve hangi sayıda kullanıldığı şu şekilde belirlendi:

1. Bir iki: 33
2. Söz yok: 21
- 3.Yüz sürmek: 16
4. Can ver-: 15
5. El-aman çağır-:15
6. Gönül al-: 12
7. Gönül ver-:10
8. Kurban olayım: 9
9. Kan ağla-: 9
10. Gözünü aç-: 8

33 kez kullanılan “bir iki” deyiminin sıkça kullanılmasının sebebi: “bir iki” deyimi anlam bakımından kesinlik ve netlik bildirmiyor. Çünkü ne bir sayısı ne de iki sayısı geçerlidir. Beyitlerde deyim; “bir iki gün, bir iki yaz, bir iki peymâne, bir iki şağar, bir iki şîşe bāde, bir iki cām...”gibi sözcük gruplarıyla kullanılmıştır. Buradan anlaşılıyor ki aşık (şair) sevgiliden ayrı kaldığı günleri, ayları, yılları bilmiyor çünkü akli fikri sevgilidedir ya da içtiği şarabın ve bitirdiği şîşelerin sayısını bilmiyor.

“Söz yok” deyimi beyitlerde, sevgilinin güzelliği karşısında söylenebilecek söz kalmamıştır, anlamında kullanılmıştır. Çünkü sevgili kusursuzdur, mükemmeldir. Tasavvufta sevgili Allah'tır ve Allah kusursuzdur.Allah'ın tecelli ettiği yerde sevgilinin yüzüdür.Bütün iyi ve güzel olan vasıflar, özellikler Allah'a dolayısıyla sevgiliye aittir.Bu açıdan “söz yok deyiminin en çok kullanılan deyimler arasında yer alması da doğal bir durum olarak ortaya çıkmaktadır.

16 kez kullanılan “yüz sür-“ deyiminin sıkça kullanılmasının sebeplerine gelince: “yüz” Tasavvufta Allah'ın tecelli ettiği yer anlamına gelmektedir.Yüz; mushaf, ayet, Ka'be, kible ve mabed'dir.Ayrıca sevgilinin yüzü güneştir,aydır,nurdur, mumdur ve aşıkları kul, köle eder.Bu derece değerli olan ”yüz” ancak ondan daha değerli olan sevgilinin eşiğine (toprağına) sürülür.Aşık yüzünü, sevgilinin toprağına sürebilmek için türlü cefalar çekmeye razıdır.

“Can ver-“ deyimi, bize Hz.İsa’nın²⁵ diriltme mucizesini anımsatıyor. Divan şiirinde sevgili can bağışlayıcıdır. Sevgili bir bakışıyla aşığa hayat verebilir.”Can” sözcüğü ile ilgili birçok deyim ve söz grubu vardır.Bunun nedeni ise insan hayatında “can”dan daha önemli bir unsur yoktur.

“El-aman çağır-” deyimiyle, sevgiliden, Allah’tan ve padişahın - ki padişah, yeryüzünde Allah’ın gölgesi olarak kabul edilir- yardım etmeleri istenmektedir. Aşık, ağyaların sevgilinin yakınında bulunması ve sevgilinin kendisine yüz vermemesinden dolayı sıkıntılı ve zor bir durumdadır. Bu yüzden sürekli el-aman demektir. Bizler (kullar) devamlı ve sürekli olarak Allah’tan yardım istemekteyiz, el-aman dilemekteyiz. Bu yüzden “el-aman çağır-“ deyimi beyitlerde sıkça kullanılmıştır.

Sevgili isterse aşığın gönlünü alır: Gönül aşığın aşkıyla ilgili her türlü gelişmenin yaşandığı yerdir. Aşık gönlüyle konuşur, dertleşir. Sevgili gönül denen sarayda misafirdir.Gönül bazen kadeh,sırça,cam,ve sagardır.Çünkü aşığın içi şarap rengi kanla doludur ve çabuk kırılır.

Gönül, geceler boyu acı çektiği için hasta, بیمار ve yaralıdır. Bu hastanın ilacı, tabibi sevgilidir. Hastaları arayıp sormak adet olduğu, ilaç getirmek gerektiği halde sevgili asla buna yanaşmaz.

Tasavvufta gönül bir ayna olarak ele alınır, bu aynada Tanrının tecellisi zuhur eder. Tasavvufta gönle çok önem verir. İnsan bütün alemin özü olduğu için insanın hakikatı da göndür.²⁶

Aşık, sevgiliye gönül vermiştir. Onun aşkıyla yanıp tutuşmaktadır. Burada Divan şiirindeki pervane-mum (şem^c) aşkı aklımıza gelir.Çünkü pervane,mum’a aşık kabul edilir ve ona göndülden bağlıdır.Pervane,mum ışığının çevresinde döner ve kendisini mumun alevinde yakıp yok eder²⁷.Bu yönüyle aşık kendini pervaneye benzetir.

Bu kadar önemli olan “gönül” ile ilgili olarak incelediğimiz deyimlerde “ gönül al- ve gönül ver-“ deyimlerinin en çok kullanılan ilk on deyim arasında yer alması şaşırtıcı olmadı. Gönül kavramına bu kadar önem veren edebiyatımız elbette ki gönül ile ilgili deyimler açısından zengin olacaktır.

“Kurban olayım” deyimi, Hz. İbrahim’in²⁸ oğlu Hz. İsmail’i Allah adına kurban etme olayını hatırlatıyor: Hz.İbrahim, çocuğu olmadığı için Allah’a yalvarıp kendisine bir evlat vermesi halinde, evladını O’nun adına kurban edeceğini söyler. Zamanı gelince oğlunu süsleyip kurban etmeye götürür. O sırada bir melek bir koç getirerek, onu oğlunun yerine kurban etmesini söyler.

²⁵ Bkz. İskender Pala (1989): Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Cilt: I-II, Ankara: Akçağ Yayınları²⁰ Pala, 1989:18

²⁶ Pala, 1989:340

²⁷ Pala, 1989:440

²⁸ Pala, 1989:274

İslam dinindeki kurban farızası o günün anısıdır. Beyitlerde “kurban olayım” deyimi sevgili için kullanılmıştır. Çünkü aşık için en değerli varlık sevgilidir. Aşık, onun için kurban olmaya hazırdır. Bu kadar önemli olan “kurban” sözcüğünün beyitlerde sıkça kullanılmasına şaşmamak gerekir.

Aşık aşkından dolayı kan ağlamaktadır: Divan şiirinde sevgilinin birçok güzellik unsuru kan ile ilgilidir. Gözler, gamze ve kirpikler kan dökücülük özelliğine sahiptir. Dudak ve yanak kan renginde olduğu için aşığa kanı hatırlatan birer katildir. Aşığın ağlayan gözlerine kan oturur ve artık kan yaşlar dökmeye başlar. Bu düşünceler doğrultusunda kan ağla- deyiminin sıkça kullanılmasını olağan karşılamak gerekiyor.

“Gözünü aç-“ deyimi beyitlerde sıkça kullanılan deyimler arasındadır. Aşık, sevgilinin çevresindeki yabancılara, aşırlara, rakiplere karşı gözünü açık tutmak zorundadır. Çünkü sevgili, onlara yüz verebilir, onlarla yakınlaşabilir. Bu durum aşığı çok üzer hatta üzüntüsünden ölebilir. O, sevgiliyi görebilmek için türlü cefalar, eziyetler çeker. Onun bir gülüşüyle dünyalar onun olur.

Bu değerlendirmelerin ışığında 18. yüzyıl şairlerinden seçtiğimiz Bosnalı Alaeddin Sabit, Nedim, Enderunlu Vāsıf, Sünbülzāde Vehbi'nin divan ve mesnevilerinde en çok kullanılan deyimleri ve kullanılış nedenlerini açıklamaya çalıştık.

İKİNCİ BÖLÜM

1. İNCELEDİĞİMİZ ESERLERDE ATASÖZÜ İÇEREN BEYİTLER VE KARŞILIĞI OLAN ATASÖZLERİ

- 1) Aç gözünü, uyandır canını (Armağan)
Kethüda ‘aklına olma muhtac
Açmasınlar gözünü sen gözün aç
(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye - 40.beyit)
- 2) Açın karnı doyar gözü doymaz (Ö:A.A)
El açar olmasa daḥi muhtāc
Karnı tok olsa yine gözleri aç
(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye - 664. beyit)
- 3) Adın çıkmış dokuza, inmez sekize (Ö.A.A.)
Nüh felek nām-ı beligüñle mübāhāt eyler
İşte sâbit tokuza çıkdı senüñ de aduñ
(Sabit Divanı -213. Gazel-5.beyit)
- 4) Ağzıyla kuş tutsa yine bilinmez. (Armağan)
Biliriz ağzı ile kuş kapamaz
Ademi yıksa da añlar kopamaz
(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye - 158.beyit)
- 5) Ak akçe kara gün içindir. (Ö.A.A.-Armağan)
‘Aceb mi ağlar isem haṭṭuña eceldür bu
Ak akça kara gün için dinür meşeldür bu
(Sabit Divanı -277. Gazel-1.beyit)
- 6) Akmasa da damlar. (Ö.A.A.-Armağan)
O bir altun olukdur pir-i erbāb-ı harābāta
Yine akmazsa ṭamlar nāv-dān-ı hum-ı feyz-āşār
(Sabit Divanı -93. Gazel-4.beyit)

7) Al kaşığı gir ahıra, yarası olan gocunur. (Ö.A.A.-Armağan)

Birāder eski meşel yağırı olan kōcinur

Bu zahm ile hareketden de ihtirāz iderüz

(Sabit Divanı -150. Gazel-2.beyit)

8) Allah'a asi olmak istersen vasi ol. (Armağan)

Ne taşaddī-i veşāyet eyle

Ne vekālet ne kefālet eyle

(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye - 697.beyit)

Ḳoma derūnuna māl-i yetfmi vāsi-veş

Mişāl-i manḳal-ı enkişt olma pür-ateş

(Sabit Divanı -160. Gazel-1.beyit)

9) Aslanla kedi bir olmaz. (- /-)

Ola hem-pervāz-ı ʿanḳā nice mümkindir zübāb

Hırrenün şîr-i jiyān ile olur mu nisbeti

(Enderunlu Vasıf Divanı-20.Kaside-57.beyit)

10) Āşināya aşinā bîgāneye bîgānedir. (- /-)

Bilmem ammā Ḥāzret-i Pertev gibi Vāşif dahı

Āşināya āşinā bîgāneye bîgānedür

(Enderunlu Vasıf Divanı-41. Gazel-8.beyit)

11) Ateş ile pamuğun oyunu olmaz (Armağan)

El-ḥāzer sūz-ı derūnumda amān yaklaşma

Āteşün penbe ile olmaz oyunu zīrā

(Enderunlu Vasıf Divanı /-17. Kaside-i şitaiyye-29.beyit)

Āteş ü penbeyi cem' itmege bulmadı 'ilāc

O ḥarāret idi kim böyle pot atdı ḥallāc

(Sabit Divanı -13.beyt)

Da‘vā-yı imtizācına berf ile cemrenüñ

Ateşle penbe kışşası faşlü’l- hitāb olur

(Sabit Divanı -XIII. Kaside-4.beyit)

12) Atın süsü, yelesidir. (- /-)

Esbāb-ı hüsndür güzele zülf-i siyeh-tār

Esbāna gelir revnaq-ı dıger yeelerle

(Enderunlu Vasıf Divanı-115. Gazel-6.beyit)

13) Āyineye bakar kendini görür (Armağan)

Bağmasun mir‘āt olup dıdārına kendün görür

Māye-i nahvet olur āfet-i hod-bine ruh

(Sabit Divanı -57. Gazel-3.beyit)

14) Az olsun, öz olsun (Ö.A.A.-Armağan)

Ġazelde şart-ı suhen ihtişārdur Şābit

Maqāl-i ehl-i hünerdür bu az olur öz olur

(Sabit Divanı -119. Gazel-6.beyit)

15) Bir çiçekle yaz olmaz. (Ö.A.A)

Zīnet-i sebz olarak kaldı hemān bir çemşīr

Bir çiçekle yaz olur mı bu meseldür farzā

(Enderunlu Vasıf Divanı -17. Kaside -7.beyit)

16) Buz üstüne imaret olmaz. (- /-)

Ķayar ma‘zül-ı cāhuñ pāyi lağzişgāh-ı nahvetde

Buz üstinde ‘imāret yoğ diyince pāyidār olmaz

(Sabit Divanı -133. Gazel-3.beyit)

- 17) Bübülün çektiği dili belâsıdır. (Ö.A.A)
Dilümle uğradım kayde ben bu  alemde
Ne b b l uğradı ne t t i-i Şeker-g ft r
(Nedim Divanı -VIII. Kaside- 20.beyit)
- 18) Can çıkmayınca ( ıkmadan, ıkmadık a,  ıkar) huy  ıkmaz. ( .A.A)
Tutar elbet yine eski Őuyunu
 ıksa da c nı deęiŐmez huyunu
(S nb lzade Vehbi-Lutfiyye - 843.beyit)
- 19)  irkefe taş atma  st ne sı rır ( .A.A.)
Taş atma vech-i hezl ile r y-ı nec sete
Adın t k ndurup y zine bir m lak kabun
(Sabit Divanı - 225.Gazel- 4.beyit)
- 20)  ok yaŐayan bilmez,  ok gezen bilir. ( .A.A)
 ok yaŐayan mı bilir iÇi yoksa  ok gezen
T  gezed k e olamadum ben bozuk-d zen
(Enderunlu Vasıf Divan- 217. Tahmis-14.beyit)
- 21) Damdan d Ően, damdan d Őenin halini bilir ( .A.A./Armağan)
Afit ba Şor beg m  ft del k m hiyyet n
H l-i mecr hı ne bils n d Őmeyenler d md n
(Sabit Divanı -256.Gazel-2.beyit)
- 22) Davulun sesi uzaktan hoş gelir. ( .A.A)
O ise maŐrafi  ıyd ile mel l
D rdan hoŐca gel r Şavt-ı t b l
(S nb lzade Vehbi-Lutfiyye - 794.beyit)

- 23) Deliden al uslu haberi (Ö.A.A)
Aşlı yok sözleri mecnûn söyler
Şorma her bir deliden uşlu haber
(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye - 436.beyit)
- 24) Delinin sözü kaleme gelmez (Armağan)
°Arz-ı hālün n'eyle tāhrîr eylesün gönül saña
Bu meseldür kim kalem divāneye bîgānedür
(Enderunlu Vasıf Divanı - 41. Gazel-3.beyit)
- 25) Deliye bile kendi akı güzeldir. (- /-)
Miḥnet-i aşkı ider zevk-ı cihāna terciḥ
Begenür °aflımı kendi gibi dīvāne gönül
(Enderunlu Vasıf Divanı-78. Gazel-6.beyit)
- 26) Deliye kalem verilmez. (- /-)
Arz-ı hālün n'eyle tāhrîr eylesin gönül saña
Bu meseldir ki kalem dīvāneye bîgānedir
(Enderunlu Vasıf Divanı-41.Gazel-3.beyit)
- 27) Derdini saklayan derman bulamaz. (Ö.A.A/Armağan)
Renciş-i ḥātırā °arz eyle şifā niyyetine
Derdini söylemeyen ḥasteye tîmār olmaz
(Sabit Divanı -V.Kaside-15.beyit)
- 28) Dilin cirmi küçüktür amma cürmü büyüktür. (Armağan)
Görünür gerçi zeban cirmi sağır
Lîk söyletsen olur cürmü kebîr
(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye -1614.beyit)

- 29) Dost ağlatır, düşman güldürür. (Armağan)
Düşmeni dost olur şanma şaşın
Arz-ı ihlasına aldanma şaşın
(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye -922.beyit)
Pek haşadur eyü fehm eyle ki sen
Görine dost yüzinden düşmen
(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye - 923.beyit)
- 30) Dostunu düşmanını tanı (Armağan)
Eyleyüp diqqat ile zihnini tîz
Dostdan düşmāni eyle temiz
(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye - 1699.beyit)
- 31) Dün kabak oldu boyun uzatır (- / -)
İkisi sāki ile bir kabaklı olmuşlar
‘Aceb kaçan kabak oldu bu sebzelikde kedū
(Sabit Divanı -275. Gazel-5.beyit)
- 32) Dünya malı dünyada kalır. (Ö.A.A)
Ādemūñ mālī qalır dünyāda
Hakk-ı ‘abde ne virür ‘uqbāda
(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye - 764.beyit)
- 33) Elden gelen diriğ olmaz. (Armağan)
Katre-i himmetin etmez tevsīk
Eder elden gelen ihsanı dirīğ
(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye - 1883.beyit)
- 34) El eliyle yılan tutulur. (Ö.A.A)
Merd-i ākıl görür elbette ziyān
El eliyle tūtulur ya‘ni yılan
(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye - 1084. beyit)

- 35) Evdeki pazarlık çarşıya uymaz (Armağan)
Gice būs-ı dehāna naḳd-i cāna el tutuşmuşduk
Peşmān oldı uymaz evdeki güftār bāzāra
(Sabit Divanı -291.Gazel-3.beyit)
- 36) Gafil baş terkidedir (Armağan)
Zūlf-i fitrākini şarkıtdı o şūh-ı ayyāş
Ġāfil olma gönül terkidedir ġāfil baş
(Sabit Divanı -168.Gazel-1.beyit)
- 37) Genç beġe hizmet etmek güçtür (Armağan)
Cevān-ı tab'uma şābit suhan begendüremem
Efendi genc beġe hıdmet eylemek güc imiş
(Sabit Divanı -164.Gazel-5.beyit)
- 38) Gönüllü köpeġi bağlasan durmaz (Armağan)
Begenmiyor yirümi tengnā-yı ġamda rakīb
Begüm gönüllü it olmaz ben olduğum yirde
(Sabit Divanı -314.Gazel-4.beyit)
- 39) Görünen köy kılavuz istemez (Ö.A.A.)
Buyur delālet-i 'ışk ile kūy-ı cānāna
Egerçi kim görünen köye istemez delil
(Sabit Divanı - III. Kaside-66.beyit)
- 40) Göz görür gönül ister (Ö.A.A.)
Gözüm görüp seni gönülüm begendi sultānum
Ḳumāş-ı hūsne özendüm efendi sultānum
(Sabit Divanı -247. Gazel-1.beyit)

41) Göz terāzi ; akıl mīzān (Armağan/ Ö.A.A)

Nice da°vā idüp yokdur dimem misli mülük icre

Meşeldür bu ki dirler göz terāzūdur °aķıl mizān

(Enderunlu Vasıf Divanı -35. Tarih-7.beyit)

42) Gün doğmadan neler doğar (Ö.A.A./Armağan)

Dildārı bu şeb ğā°ile-i cāma düşürdük

El-leyletü ħublā demi aĥşāma düşürdük

(Sabit Divanı -220.Gazel-1.beyit)

43) Hacı hakkı Tanrı hakkı. (Armağan)

Ĥācane eyle be-ġāyet ta°zīm

Ĥāķķ-ı üstād °aceb emr-i °azīm

Ĥārf-ı pūr-nūkte-i ‘men °allemenī’

Añladur ķıldığını bende seni

Ĥayd-ı miĥnetden olur āzāde

Dā°ima ķulluķ iden üstāde

Ṭālibe ĥayr-ı du°ā-yı ūstād

Dū-cihānda sebep-i neyl-i murād

Ĥāceye her kim idense āzār

Görmedük oldığını ber-ĥurdār

(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye - 66-67-68-69-70.b.)

44) Hayır sahibi, arkasında eser bırakandır. (- /-)

N’ola vaķf eylesem delv-i dili çāh-ı zeneĥdāna

İder aşĥāb-ı ĥayr ālemde sa’y āsāra oldukça

(Enderunlu Vasıf Divanı-105. Gazel-8.beyit)

- 45) Hekim hekim olunca, çok adam öldürür (Armağan)
Kalmadı şimdi tabīb-i hāzıķ
Öldürür halkı gidiler yazıķ
(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye - 84.beyit)
- 46) Hırsız mehtābı sevmez. (- /-)
Siyeh-kārān °aceb mi itmese rū Ően güherden ħazẓ
İder mi düzd-i Őeb-rev rūŐenāyî-i İamerden ħazẓ
(Enderunlu Vasıf Divanı -66. Gazel-1.beyit)
- 47) Hile ile onulsa sıçan onardı. (Armağan)
Onmaz ammā bilirüz ħile Őatan
Pak-i ser-māyesine kizbi ķatan
(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye - 885.beyit)
- 48) Hocanın vurduğu yerde gül biter (Ö.A.A)
Şebnem-miŐāl ağlama ey gül-nihāl-i ter
Ĥāce ķadınun urduğu yerlerde gül biter
(Enderunlu Vasıf Divanı- 216.Tahmis-19.beyit)
- 49) Huy canın altındadır (Armağan)
Ĥoy cān altındadır dirler lebün taĥtındaki
Ĥabbetüs-sevdādur ārāmı ĥoy-ı °āŐıķun
(Sabit Divanı -216.Gazel-6.beyit)
- 50) Irzsızdan ırzını satın almalıdır (Armağan)
Mey-ĥānelere Őaĥre Őarāb aķĥesi görsün
°İrzın Őatun alsun yine söz mārpuļa düşdi
(Sabit Divanı -339.Gazel-4.beyit)

51) İbadet de mahfi, kabahat da mahfi (Armağan)

Zahm-ı şemşîr ile tenhâda raķibi öldür

Eskiden çarb-ı meseldür ki ‘ibâdet mahfi

(Sabit Divanı -327.Gazel-5.beyit)

Yâri h̄alvet bulıcaķ derd-i dilüñ ‘arz eyle

‘Āşıkā mes‘ele ma‘lûm kabāhat mahfi

(Sabit Divanı -322.Gazel-3.beyit)

52) İçine sıçan düşse başı yarıılır. (Armağan)

Şoñra dükkānına düşse fāre

Yarılıp başı ola şad-pāre

(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye - 890.beyit)

53) İnanma dostuna, saman doldurur postuna . (Ö.A.A)

Kimseye itme ‘adāvet izhār

Şāyed ol dostuñ olur āhîr-kār

Hālüñ añlatma dañi dostuñ sen

Giderek belki olursın düşmen

(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye -926-927.beyit)

54) İnsanı cömertliği hatırlatır. (- /-)

Çalsa aceb mi şöhreti dillerde H̄ātem’ün

Merd-i saħfiyi aķıbet iħsānı andırur

(Enderunlu Vasıf Divanı -48. Gazel-6.beyit)

55) İnsanın gözünü bir avuç toprak doyurur. (Armağan)

Çeşm-i hırsı doyurur h̄āk ancaķ

Mevt ider çirkin anuñ pāk ancaķ

(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye - 624.beyit)

- 56) İnsanın kötüsü (fenası) olmaz meğer ki züğürt ola. (Ö.A.A)
Māl ise ādemi itmez iğnā
Evvelā gelmiyecek k̄albe ğna
Çeşm-i hırsı doyurur h̄āk ancak
Mest ider çirkin anuñ pāk ancak
(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye - 623-624.beyit)
- 57) İnsan nisyandan hāli değildir. (Armağan)
Olur insānda nisyān ü h̄atā
‘Ayb zannitme anı sen ašlā
(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye - 954.beyit)
- 58) İşin yoksa şahit o, paran çoksa kefil ol. (Ö.A.A.- Armağan)
Umūrına k̄arışan āheriñ vek̄il gibi
Netficesinde ğarāmet çeker kefil gibi
(Sabit Divanı -338.Gazel-1.beyit)
- 59) İşten artmaz, dışten artar. (Ö.A.A)
Dışden artar dimeden ašl-ı merām
Eylemekdür fuķarāyı it‘am
(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye - 599.beyit)
- 60) Karga kekligi taklit edeyim derken yürüyüşünü şaşırmiş (Ö.A.A/Armağan)
Taklidi ğayruñ ol reviş-i bī-mu‘ādile
Temsilde k̄aziyye-i kebk ü ğurāb olur
(Sabit Divanı -XIII.Kaside-33.beyit)
- 61) Kār zararın ortağıdır (Ö.A.A./Armağan)
Meta‘ı ma‘rifetüñ gitdi görmedüm nef‘in
Ümīd-i sūd ider iken niçe ziyān geldi
(Sabit Divanı -XXXIV.Kaside-37.beyit)

62) Kendi düşen ağlamaz . (Ö.A.A)

Derd-i ʿaska düşdügüm Vāşif görüp kayd itme sen

Böyledür resm-i maḥabbet ağlamaz kendi düşen

(Enderunlu Vasıf Divanı - 66.Murabba-5.beyit)

63) Kendimizi bileli bir güzel sevmedik, adımız mahbup olsun (Armağan)

Kendimüz bildük bilelden sevmedük bir ḥüb dost

Adımız ammā lisān-ı ḥalkda maḥbüb-dost

(Sabit Divanı -37.Gazel-1.beyit)

64) Kepenek altında er yatar. (Ö.A.A)

Ḥāk içinde dūr ü gevher bulunur

Ḳepenekde didiler er bulunur

(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye - 525.beyit)

65) Keskin sirke kabına zarar (Ö.A.A./Armağan)

Bāde-i ʿışk sebū-yı dilime virdi ḥalel

Kendi ḡarfına ḡarar eyledi ol keskin ḥall

(Sabit Divanı -228.Gazel-1)

66) Kırmızı götlü mum ile davet etmediler ya. (Armağan)

Her gice o meh parladup al bāde-i Ḳumla

Daʿvet ider ʿuşşāḡı dibi kırmızı mumla

(Enderunlu Vasıf Divanı -107. Gazel-1.beyit)

67) Kış gitmeden bahar gelmez. (-/-)

Şoḡuḡ baḡma ışıınmaḡ muḥtemeldür ḡaḡḡı geldikde

Mürūr itmezden evvel müddet-i sermā bahār olmaz

(Enderunlu Vasıf Divanı -49. Gazel-3.beyit)

- 68) Kimse kimsenin kısmetini (rızkını) yemez. (Ö.A.A)
Seh hemān kısmetine ol k̄āni°
Olamaz rızkıñā kimse māni°
(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye - 752.beyit)
- 69) Köre elvandan (renkten) bahsolunmaz . (Ö.A.A)
Ya ne rütbe güç bunu nādāna tefhīm eylemek
Kūr-ı māder-zāda var mı vaşf-ı elvānuñ yeni
(Enderunlu Vasıf Divanı-14. Kaside-100.beyit)
- 70) Kulun ettiği günah, afvına sebeptir (Armağan)
Dölāb-ı iltifāt-ı medār-ı Muhammedī
‘Āsī şuyında ümmete dā‘ir degül midür
(Sabit Divanı -85.Gazel-2.beyit)
- 71) Kuşu kuş ile avlarlar. (Ö.A.A)
Kuşı kuş ile şanur kim ide şayd
Şoñra bir dāma düşer ol lā-ķayd
(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye / 1130.beyit)
- 72) Meşveret sünnet-i şerifdir. (Armağan)
Līk pek °aķla da mağrūr olma
Meşveret eylemeden dūr olma
(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye / 942.beyit)
- 73) Meyveli ağacı taşlarlar (Ö.A.A)
O bağun her dirāhtı meyve-dār-ı izz ū devlettür
Ağarlar taşı elbette dirāht-ı meyve-dār üzre
(Nedim Divanı / Kıt. XX)
- 74) Mısrıf at menzil tanımaz. (- / -)
Bārgır-i ğam olur mı hiç sebük-rūhān-ı °aşık
Esb-i Mısrıf şahñ-ı menzil-ħāneye bīgānedür

(Enderunlu Vasıf Divanı - 41.Gazel-12.beyit)

75) Miri malı balık kılçığıdır, yutulmaz. (Ö.A.A.)

Şaklama hānene beytü'l-māli

Eyle şandukāñı andan hālī

Girmesün kīseñe māl-i mīrī

Olma mes'ul-i su'āl-i mīrī

(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye / 753-754.beyit)

76) Nefsine uyanın sonu hüsrandır. (- / -)

Gözin aç göz göre aldanma Vāşif reng-i fāñfe

Yarın uqbāda bugün nefsine uyanlar ağılarmış

(Enderunlu Vasıf Divanı - 59.Gazel-8.beyit)

77) Ne yılana sokul, ne tiryak ara (Armağan)

Ya def'-i ef'-i-i hicrāna mey 'ilāc olmaz

Ne zahm-hārde-i mār ol ne iste tiryākı

(Sabit Divanı -326.Gazel-4.beyit)

78) O bir düşeş idi her zaman düşmez (Armağan)

Bir āfet-i düvāzdeh sālē olup dūcār

On iki yılda bir düşeş atdı bu baht-ı zār

(Sabit Divanı -88.Gazel-1.beyit)

79) Ok yarası kapansa da izi kalır. (- / -)

Lā-büd kalur muhāşamanun dilde uqdesi

Zahm-ı sinān oñulsa da bākî nişānesi

(Enderunlu Vasıf Divanı -140.Gazel-4.beyit)

80) Ögüt veren çoktur amma ekmek veren yoktur (Armağan)

Cānum şıkıldı mehlike-i kabr-i zīkten

Dün āsiyābdan ögüd aldum dakikden

(Sabit Divanı -264.Gazel-1.beyit)

81) Paran çoksa kefil ol, işin yoksa şahit ol (Ö.A.A./Armağan)

Umūrına qarışan āherüñ vekil gibi

Neticesünde ğarāmet çeker kefil gibi

(Sabit Divanı -338.Gazel-1.beyit)

82) Sağ olana her gün bayram (Armağan)

‘İddür şulḥ olalum tīğ-i nigāhuñla didüm

Didi ey dil-şude sağ olana her gün bayrām

(Sabit Divanı -XLI-Kaside-23.beyit)

83) Sazına bülbül konar. (Armağan)

Şevḳ ile velvelelī āvāza

Bülbülün̄ ḳondıĝı çokdur sāza

(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye / 261.beyit)

84) Sel gider kum kalır. (Armağan- Ö.A.A)

Sel gider ḳum kalır āḥır buñā °ālem dirler

Eyleme °āşık-ı üftādeñi aĝyāna fedā

(Enderunlu Vasıf Divanı- 17. Kaside-i Şitaiyye-33.beyit)

Bir seyl şuyı gibi geçüp faşl-ı cūybār

Ḳaldı yirinde tūde-i ḥāşāk ü bār hayf

(Sabit Divanı -194.Gazel-2.beyit)

85) Serçeye çubuk beredir. (Ö.A.A./Armağan)

Hezār-ı ḥasteye gülbün tokınsa senderedür
O taze gül ne bilür serçeye çubuğ beredir.

(Sabit Divanı -75.Gazel-1.beyit)

86) Son pişmanlık ele girmez. (Armağan)

°Aybdur āqla mağbūn olmak
Soñ peşīmānlığa mağrūn olmak

(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye - 898.beyit)

87) Su, bulanmayınca durulmaz. (Ö.A.A)

Bulanmayınca durulmaz şu zevka bağ °aşık
Felekde cemre-i evvel dahı havāya düşer

(Enderunlu Vasıf Divanı -28. Gazel-5.beyit)

88) Su uyur, düşman uyumaz. (Ö.A.A.)

Ḥāb-ı ḥargūşına olma mağrūr
Su uyur düşmen uyumaz meşhūr

(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye - 924.beyit)

89) Şeyh uçmaz, müridi uçurur (Armağan)

Müridi söyledi şeyhūñ riyā-fürüş idügin
Uzun kulakdan işitdüm dırāz-güş idügin

(Sabit Divanı -261.Gazel-1.beyit)

90) Tedbirde kusur etme de takdirde ne çıkarsa bahtına. (Armağan)

Līk ma°lūm degüldür taqdīr
İtme tedbīrde ašlā taqşīr
Olasın mazḥar-ı tevflık-i Ḥuda
Eyleye ḥayra muvaffaq Mevlā

(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye - 957-958.beyit)

91) Tencere yuvarlandı kapağını bulmuş (Ö.A.A.-Armağan)

Didüm ki çömlegi bulmuş kapağın Şābit
Görince cāmı hum-ı rūh-perver üstinde

(Sabit Divanı -298.Gazel-6.beyit)

92) Terbiyeyle mermer yumuşamaz. (- /-)

Ḳābiliyyet dād-ı Hak'dur ṭab'a yoksa zūr ile
Terbiyet mümkün mi nerm itmek ṭibā ° -ı mermeri''

(Enderunlu Vasıf Divanı -14.Kaside-101.beyit)

93) Tilkinin gezip geleceği (yer) kürkçü dükkanıdır. (Ö.A.A)

Yoğken dilki gibi hīle-güzār
Yine postı şoyulur āḫir-i kār

(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye - 905.beyit)

94) Tuz ekmek hakkını bilmeyen kār olur. (Ö.A.A)

Ṭurur elbet gözine nān ū nemek
Kör olur şübhe mi var öyle köpek

(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye - 1048.beyit)

95) Ustanın hüneri başına beladır (Armağan)

Āḳıbet derde sataştırdı serin san'at ile
Kendi başına belādur hüneri üstādın

(Sabit Divanı -156.Gazel-4.beyit)

96) Utanırsan yüzüne bir kıl elek tut (Armağan)

Avize kıilup bürka'suñ ey reşk-i melek aş
Der-çenber idüp ḥālesini māḥa elek aş

(Sabit Divanı -172.Gazel-1.beyit)

97) Yağmur olsa kimsenin tarlasına yağmaz. (Armağan- Ö.A.A)

Kimsenüñ tarlasına yağmaz olursa yağmur

Saña da neşv ü nemā virmez o ey nahı-i cefā

(Enderunlu Vasıf Divanı-17. Kaside-32.beyit)

98) Yahudi züğürtledikçe eski defterleri karıştırır. (Armağan)

Şimdi kaydetmezler ammā vaqt olur etdiklerüñ

Yoklanur haıttuñ gelince eski defterler gibi

(Enderunlu Vasıf Divanı/ 125. Gazel/6. beyit)

99) Yalancının evi yanmış kimse inanmamış (Ö.A.A)

Āteşe yansa da beyt-i kezzāb

İnanup kimse götürmez aña āb

(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye -393.beyit)

Dehen-i kāzib olur zehrfeşān

Birdür imlāda yalan ile yılan

(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye - 392.beyit)

100) Yarası olan kocunur (Ö.A.A./Armağan)

Ney-i şikeste-i pür-dāğa itdürüp şiven

Çocınuğı yirine başdı parmağı ney-zen

(Sabit Divanı - 38.Beyt)

Birāder eski meşel yağırı olan çocınur

Bu zahım ile hareketden de ihtirāz ederüz

(Sabit Divanı -150.Gazel-2. beyit)

101) Yemeğe tat veren tuzdur. (- /-)

Hicrān-ı cā-be-cā tuzudur hān-ı ülfetün

Lezzet viren efendi nemekdür yemeklere

(Enderunlu Vasıf Divanı - 119.Gazel-7.beyit)

102) Yemeyenin malını yerler. (Ö.A.A)

Hiç düşünmez ki geberse o eşek
Yiyeler °avreti yef °alleyerek
Ehl-i hisset hele pek nekbet olur
Halk içinde katı bî-kıymet olur
Müntic-i hayr olamaz âmâli
Dostı yok düşmene saqlar mâli
Karışup gayrısınıñ kısmetine
Şanki saqlar kızına °avretine

(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye - 625-626-627-628. beyit)

103) Yemin etsem başım ağrımaz (Ö.A.A./Armağan)

Miyân-ı neş'e-i câma humâr-ı gam girmez
Yemîn idersem eger hiç başum ağrımaz

(Sabit Divanı -136.Gazel-1.beyit)

104) Yerin üstü varsa altı da var (- / -)

Nedür bu mertebe germiyyet ey güneş zinhâr
Gurûbı añ yirüñ üsti varsa altı da var

(Sabit Divanı -113. Beyt)

105) Yetim boynu büküktür. (- / -)

Billâh bafar acırım şöyle tıfla kim
Hem-çün yetfîm boynını bükmüş babası yof

(Enderunlu Vasıf Divanı -71. Gazel-4.beyit)

**2. İNCELEDİĞİMİZ ESERLERDE DEYİM
İÇEREN BEYİTLER VE KARŞILIĞI OLAN
DEYİMLER**

- 1) ‘Abūsü’l-vech (Armağan)
Ağlamış çehreli sofi-i ‘abūsül’-vechüñ
Rüyuna cennete de girse başāşet gelmez
(Sabit Divanı -132. Gazel-4.beyit)
- 2) Açma kutunun kapağını (- / -)
Tāket getürmeyüp bu taķāzāya havşalam
Cānum efendi açma ķuķınıñ kapağını
(Sabit Divanı-1.Terci‘-i bend -V.hane-4.beyit)
- 3) Adı bat- (Ö.A.A.)
Çün ebrū-yı emvācı ider firkāte imā
Adı batacak mevcli hārā ne belādur
(Sabit Divanı -87. Gazel-6.beyit)
- 4) Ağır bas- (Ö.A.A.)
Hāb-ı şafāda sāye-i perr-i mekes düşüp
Ağır başar o māye-i nāzı hezār hayf
(Sabit Divanı -195. Gazel-3.beyit)
- 5) Ağız ağıza ver- (Ö.A.A.)
Virüp gülşende ağız ağıza gül-gonca leblerle
Muşahib oldu sultān-ı güle bülbül edeblere
(Sabit Divanı -299. Gazel-1.beyit)
Çubuk o yār ile ağız ağıza şohbet ider
İmāmesin çevirürdüm elüme girse eger
(Sabit Divanı - 20.Beyt)
- 6) Ağız haffāfi (Armağan)
Nicesi naķd-i hiyel şarrāfi
Nicesi olmuş ağız haffāfi
(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye- 866. beyit)

7) Ağzı (bir karış) açık kal- (Ö.A.A)

Topukların göricek mest olup şafâsından

Papuç gibi açılıp kaldı ağzı hafıfın

(Nedim Divanı - LXI.Gazel-3.beyit)

8) Ağzı kokulu (Armağan)

Müdâm şoĥbetinüñ ĥâst-kâr ü talibidür

Şürâhı meykeşüñ ağzı koĥar muşâhibidür

(Sabit Divanı -111. Gazel-1.beyit)

Ağzı kokar muşâhibi mi bezm-i bâdede

Her ĥonca-fen cevâna olır hem-zebân sebû

(Sabit Divanı -276. Gazel-5.beyit)

9) Ağzına bak- (Ö.A.A)

İşidenler de şafâlar bulalar

Bakalar ağzına ĥayrân olalar

(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye / 287.beyit)

10) Ağzına bir parmak bal çal- (Armağan-Ö.A.A)

Aşlı yokdur bilirüm va^cde-i bûs-ı dehenüñ

Nâfile bal çalup ağzıma yalandırdı beni

(Enderunlu Vasıf Divanı - 137. Gaz.- 2.beyit)

Gelür mi ^caĥla bir şeb şoĥbet-i ĥalvâda ĥalmışduk

Şavıp ağyârı başdan âğzına bir bal da çalmışduk

(Enderunlu Vasıf Divanı - 41. Murabba-2.beyit)

11) Ağzına kurşun akıt- (Armağan)

Bir şoĥ şebnem yiyüp dem-beste olmuşlar ki ebr

Ağzına kurşun akıtmış şanasın bülbüllerüñ

(Sabit Divanı -219. Gazel-2.beyit)

- 12) Ağzından lokmasını ver- (Armağan)
Reh-i işāri öğren sā'atun rik-i revānundan
Fem-i hem-kāseye ƣor loƣmayı kendü dehānundan
(Sabit Divanı -265. Gazel-1.beyit)
- 13) Ağzını açma- (Ö.A.A)
Şırrını kimseye fāş eyleyemez
Aç yatur ağzın açup söyleyemez
(Sünbülzade Vehbi -Lutfiyye - 680.beyit)
- 14) Ağzını ara- (Ö.A.A)
Dehenün dün gice kim öpdi uyurken bilemem
°Āşıƣun ağzın ara āħara şor şorma baħa
(Enderunlu Vasıf Divanı - 3.Gazel – 6.beyit)
Derdi sevdā-yı mürekkebden imuş miħberenün
Vāfir ağzın aradum Şābit idüp istimzāc
(Sabit Divanı -48. Gazel-5.beyit)
Eşer-i bŷy-ı vefādan dehenün pāk gibi
Aradum ağzuñı defa'āt ile misvāk gibi
(Sabit Divanı -336. Gazel-1.beyit)
Meşāmm-ı cāna gelür mi diyü şemīm-i vefā
Çemende goncanun ağzın arar nesīm-i şabā
(Sabit Divanı -60.Beyit)
- 15) Ağzını deve mi tepti (Armağan)
Çekdügin söylerdi birbir Leyli-i şahrā-reve
Depseyidi Ƙays-ı nā-kāmuñ eger ağzun deve
(Sabit Divanı -XLVIII. Gazel-i müzeyyel-1.beyit)
Söylemezler ģaber-i ƣāfile-i cānāmı
Deve mi depdi 'aceb ağzını neccāblaruñ
(Sabit Divanı -209. Gazel-4.beyit)

- 16) Ağzının ölçüsü al- (- / -)
İnkisâr-ı dil için rind ne endîşe çeker
Leked-i rahş-ı gamuñ zahmına çün şîşe çeker
Ağzınuñ ölçisün aldum Kölemen Şeyhinden
O da her şeb kıoca peymâne ile şîşe çeker
(Sabit Divanı -5.Kıt'a)
- 17) Ağzı sulan- (Ö.A.A)
Çarhuñ yüzü kandıl-i nücüm ile donandı
Câm-ı feleküñ bezmimize ağzı şulandı
(Enderunlu Vasıf Divanı - 24. Murabba-2.beyit)
Şeftâlû-yı bāğ-ı ruhınuñ yok mı zekatı
Dil-hastelerüñ pâdişehüm ağzı şulandı
(Sabit Divanı -107. Beyit)
- 18) Ağzıyla kuş tutsa ... (Ö.A.A.)
Bilirüz ağzı ile kuş kapamaz
Ādemī yıksa da anlar yapamaz.
(Sabit Divanı 239. beyit)
- 19) Akıl kes- (Ö.A.A)
Darb-ı şemşîre tayanmaz pülād
°Aklı kesmezler ider bunda °inād
(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye -189.beyit)
- 20) Akideyi boz- (Armağan)
Kim dirdi la'l-i nābını ağıyāra emdürür
Bozdı benüm aķıdemi ol bi-vefā-yı °id
(Sabit Divanı -VI. Kaside-17.beyit)

21) Akla sığma- (Ö.A.A)

Akla sığmaz katı çok böyle fünûn

Anlara dinse sezâ işte cünûn

(Sünbülzade Vehbi-Lutfiyye -148.beyit)

22) Aklı başına gel- (Ö.A.A)

Geldi ʿaqlum başuma yalvarma ğayrı nâfile

İstesen de sen beni ben küsdüm artık istemem

(Enderunlu Vasıf Divanı - 80. Murabba-2.beyit)

23) Aklı başından git- (Ö.A.A)

Güş edince suhân-ı müjde-res-i mezbûru

Ṭahîr'ün ʿaklı başından gide yazdı o zamân

(Enderunlu Vasıf Divanı -16. Kaside-14.beyit)

24) Aklı git- (Ö.A.A.)

Mirʿâtda hüsnuñ görüp ol mâh dimez mi

ʿAklum gidiyor kaldıruñ âyîneye düşdüm

(Sabit Divanı -249. Gazel-5.beyit)

ʿAklı gitmiş olup ol gül-ruhumuñ hayrânı

İdelüm çihre-i aġyâra gülâb-efşânî

(Sabit Divanı -57.Beyit)

25) Aklı kal- (Ö.A.A)

N'ola hayrân olırsam rûz u şeb âyîne-veş Vâşîf

Ḥayâl ü ʿaql u fikrüm şüret-i dilberde kalmışdur

(Enderunlu Vasıf Divanı -36. Gazel-5.beyit)

26) Aklına yelken (Armağan)

Olsa ğarķ-ı yem-i hicrāna yine Ően gibidür

Çannum aĝyar biraz  aqlına yelken gibidür

(Enderunlu Vasıf Divanı -43. Gazel-1.beyit)

27) Aklımı al- (Ö.A.A)

Aldı bir sevdā-ger –i dil-i cūy aqlum kim henūz

Őaħ-bender naŐbolunmuŐ nāz Őeħristānına

(Nedim Divanı - XVII.Kaside-50.beyit)

Bir nigāhla  aqlum alduñ

Gönlümü al ile çalduñ

(Enderunlu Vasıf Divanı - 70. Murabba -1.beyit)

Őaķınup bir nīm nigāhuñ

 AŐķuñ alırsañ  aqlun

(Enderunlu Vasıf Divanı -137.Murabba- 4.beyit)

Őundı omeh destüme bir dolu cām

 Aqlum alup eyledi mest-i müdām

(Enderunlu Vasıf Divanı - 223.Tesmin -3.beyit)

28) Aklını başından al- (Ö.A.A)

Aldı başımdan  aqlımı reftār-ı dil-keŐuñ

Ser-tā-be-pāy ey ķad-i dil-cū edā mısun

(Enderunlu Vasıf Divanı - 94. Gazel-4.beyit)

29) Akrep gibi sok- (Armağan)

MiŐāl-i  akreb o sāc at soķar görüp aĝyār

Benümle bir yire gitse yarım daķıķa o Őūħ

(Enderunlu Vasıf Divanı -15. Gazel-4.beyit)

30) Aldı fitili (Armağan-Ö.A.A.)

‘Işık ile aldı fitîli dün gice pervâneler

‘Arz idünce âteşin ruhsâr ile didâr şem‘

(Sabit Divanı -187. Gazel-4.beyit)

Seccâde-i perestişe pâ kırsa ol şa ol şanem

Şandil olur fitîli hemân bir sücüd ile

(Sabit Divanı -313. Gazel-2.beyit)

31) Alıp sat- (Armağan)

Neş’emüz yok deyü ağıyarı bezümden şatdık

Neysel maḥ fi kâlıp o mehle biz aldık şatduk

(Enderunlu Vasıf Divanı - 72. Gazel-2.beyit)

32) Ali Paşa narhı (Armağan)

Üstine düşmeyelüm bir iki gündün soñra

Bulır onuñ da kıumâşu ‘Alî Paşa narhıñ

(Sabit Divanı -3.Kıta)

33) Allah bilir (Ö.A.A.)

Anlaruñ ḥâlini Allâh bilür

Sırların °arif-i âgâh bilür

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye-215.beyit)

Böyle çok kıoca kıavuklu kühelâ

Başına şardı ta°zîmle belâ

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye-527.beyit)

Allah bilir ki itmüş idüm ḥâk-i pâyine

Bir iki def°a arz-ı merâm itme niyyetin

(Nedim Divanı - Şükran, I.Kıta-10.beyit)

- 34) Allah kerim (- / -)
Düğmesin açmağa kıalsun hele Fettāh kerfım
Kuşağı kaydı ehemmi anı muqaddem görelüm
(Sabit Divanı -250. Gazel-4.beyit)
- 35) Alnı açık, yüzü ak (Ö.A.A.)
Envār-baḥş-ı feyz-i ilāhī ile ola
Rūyı sefid ü alnı açık çün cibāh-ı gül
(Sabit Divanı -234. Gazel-9.beyit)
- 36) Altta kalma- (Armağan)
Şu imtinān nedür üste toprak atmak ile
Şehīd-i ıışık anuñ altunda kıalmaz ey büt-i nāz
(Sabit Divanı -135. Gazel-2.beyit)
- 37) Aman verme- (Ö.A.A.)
Ey şāhre senündür götürü şalb ü siyāset
Ağyāra amān virme götür bir yire çek as
(Sabit Divanı -172. Gazel-3.beyit)
- 38) Anı bilen bilir. (Armağan)
Vārestedür ba‘ūze-i gamdan bilen bilür
Luḫfi cibinligünde ne nūşne-ḥāb olır
(Sabit Divanı -XIII.Kaside-26.beyit)
- 39) Ant iç- (Ö.A.A.)
Şöyle dursun ülfet-i dīrīnemüz bir yaña at
N’olsun and içmek yoğ idi çünki °ahdine şebāt
(Enderunlu Vasıf Divanı - 80.Murabba- 4.beyit)
- 40) Ant ver- (Ö.A.A.)
İkiniz de olmamış mālİK ona aldum ḫaber
Çerh-i pīrin and verdüm dīnine īmānına
(Nedim Divanı - XVII.Kaside-16.beyit)

- 41) Ara bul- (Ö.A.A.)
Meşşâta-ı cemâl ikisi arasın bulıp
Biri birine tırta ile şâne düşmesün
(Sabit Divanı -267. Gazel-2.beyit)
- 42) Arada kal- (Ö.A.A.)
Ben ise derd ile kaldum arada zâr ü zebûn
Ne şabr tākata kudret ne hud girîze mecâl
(Nedim Divanı – VII.Kaside-13.beyit)
- 43) Araları şeker renk al- (Ö.A.A.-Armağan)
Tevbe itdûñ meye menfûruñ olup cāk-ı şarāb
Oldı bādeyle miyān-ı leb-i la'lûñ şeker-āb
(Sabit Divanı -28. Gazel-2.beyit)
- 44) Aralarından su sızma- (Ö.A.A.-Armağan)
Şu sızmaz zaḥm-ı cān ü hançer-i cānān miyānunda
Oturmuş sineye ol tığ-ı āteş-tāb leb-ber-leb
(Sabit Divanı -21. Gazel-4.beyit)
- 45) Araya gir- (Ö.A.A.)
Vāşif ne girsün araya
Gönlüm senündür sen benüm
(Enderunlu Vasıf Divanı - 212. Şarkı -5.beyit)
- 46) Ara yere balgam bırak- (Armağan)
Şoğutdı şayfi şitā ile eyleyüp mā-beyn
Girüp ara yine balgam bıraḫdı berf-i keşif
(Sabit Divanı -IX. Kaside-12.beyit)
- 47) Ardına düş- (Ö.A.A.)
Pek öyle tıfl-ı dilûñ Vāsif ardına düşme
Varur °inādına bir şuḫ-ı bī-vefāya düşer
(Enderunlu Vasıf Divanı - 28. Gazel-7.beyit)

Düşsün aġyār o ġazāl ardına bir dem görelüm

Şaydı ne ġün ġovar kelb-i mu'allem görelüm

(Sabit Divanı -250. Gazel-1.beyit)

Aġyār seng-i ta'n ataraġ ardına düşer

Bir 'āşıġuñ hemān gözi hūn-āba düşmesün

(Sabit Divanı -266. Gazel-2.beyit)

48) Ardı sıra git- (Ö.A.A)

O fisıltıyı işitidüm düşüp ardı sıra gitdüm

Yañılup bir işdür itdüm şu ġadar ġabaġatım var

(Enderunlu Vasıf Divanı - 24. Gazel-5.beyit)

Zeylinde degül hātem-i mektüb-ı maġabbet

Ardına düşer dāde-i Ya'küb-ı maġabbet

(Sabit Divanı -33. Gazel-1.beyit)

49) Arkası üstüne yat- (Ö.A.A.)

Arġası üzre yatup rāhet iderdi 'āşıġ

Olsa aġyāre cehennem deresünde merġād

(Sabit Divanı -65. Gazel-4.beyit)

50) Aslı faslı yok (Armaġan) / Aslı astarı olma- (Ö.A.A)

Elemün °an-aşıl °ālemde emeldür aşlı

Vāşıfā zevġına baġ yok ġamuñ aşlı faşlı

(Enderunlu Vasıf Divanı -221. Müseddes -7.beyit)

Elemün °an-aşıl °ālemde emeldür aşlı

Vāşıfā zevġına baġ yok ġamuñ aşlı faşlı

(Enderunlu Vasıf Divanı - 221. Müseddes-7.beyit)

51) At başı beraber (Ö.A.A.-Armaġan)

Aldıġile ġaber-i zülfi çemenden ġopdı

Müşġ-i Rūmi ile at başı berāber sünbül

(Sabit Divanı -VIII. Kaside-39)

52) Ateş al- (Ö.A.A)

Gerdenünde İngiliz bārūt-veş hāl-i siyāh

Āteş aldım tābiş-i ruḥsārdan bī-iştibāh

(Enderunlu Vasıf Divanı -107. Murabba-2.beyit)

53) Ateş almaya mı geldin? (Ö.A.A.-Armağan)

Güyā ki ateş almağa gelmişdi Şābitā

Aldı şerāre-i dili gitdi hevāsına

(Sabit Divanı -307. Gazel-5.beyit)

54) Ateşe ver- (Ö.A.A)

Cān evine virdi bir āteş ki hecr-i yār eger

Dirlese bir şeb nevā-yı nālemi bülbül yanar

(Enderunlu Vasıf Divanı - 39.Murabba-5.beyit)

55) Atıp tut- (Ö.A.A)

Atıp tutduğumuz sāyeñdedür vaqt-i sürūruñda

N'ola tāqıyemiz şevk ile atsaq tāk-ı Cevzā'ya

(Enderunlu Vasıf Divanı - 38.Tarih-56.beyit)

Bāzice idüp dest-ḥoş-ı hicrānı

Meydān-ı maḥabbetde ne atduk tutduk

(Sabit Divanı -14. Rubai)

56) At oynat- (Ö.A.A)

Teng iken fāris-i manāya zemīn-i Sābit

Edhem-i kilki o vādīde daḥı oynatdıf

(Enderunlu Vasıf Divanı -72. Gazel-8.beyit)

57) Av uyuzdur. (Armağan)

Eskiden çarb-ı meşeldür av uyuzdur dirler

Yelmeden kalmadı bir kılcā bedenden tāket

(Sabit Divanı -XXXVI.Kaside-23.beyit)

- 58) Ayağı düz bas- (Armağan)
Kerem-verā ayağum düz başarsa seyr eyle
Ne cilveler kıparur ĥink-i tab^ç -ı cevlān-ger
(Sabit Divanı -XVI. Kaside-40.beyit)
Himmetüñle ayağum düz başa bilseydüm eger
Gösterüdüñ felege cilve-i bī-pervāyı
(Sabit Divanı -XXII. Kaside-29)
- 59) Ayağına balta vur- (Armağan)
Ol servi serdī-i hevā gezdürmez oldı cā-be-cā
Bir balta urdı bu şitā şimdi çınāruñ pāyına
(Sabit Divanı 504. Gazel-6.beyit)
Zahm urup pāyine çıkmadı ayak seyrine yār
‘Āşıkuñ ayağına balta urıldı tekrār
(Sabit Divanı -109. Gazel-1.beyit)
- 60) Ayağına kara su in- (Ö.A.A.-Armağan)
Degül dürdī-mīnā bezm-i ‘işretde kıyāmundan
Ayağına kıara şu indi ey sākī-i ĥoş-reftār
(Sabit Divanı -93. Gazel-2.beyit)
- 61) Ayağını çek- (Ö.A.A.)
Ayağın çekdi bezme ĥayri ol gül-ĥonca-fem gelmez
Elümden gelse bir dāmānun öpsem gel disem gelmez
(Sabit Divanı -146. Gazel-1.beyit)
- 62) Ayağını kes- (Ö.A.A.)
Kes bir kıadem akdem ayağın elle rakībi
‘Uşşāk ola vāreste bu bezmüñ keselinde
(Enderunlu Vasıf Divanı - 92.Gazel-3.beyit)
Kimsenüñ var mı yasağı
Bezmden kesdüñ ayağı
(Enderunlu Vasıf Divanı -123.Şarkı-3.beyit)

Şabitā kaṭ'-ı ümmîd it heves-i vuşlatdan

Kesdi ayağını meclisden o şüh-ı mekkâr

(Sabit Divanı -109. Gazel-5.beyit)

Çemende ayağını kesse n'ola serv-i revân

Ki baġbân-ı şitâ kaṭ'ını ider tektîf

(Sabit Divanı -IX. Kaside-9)

63) Ayağının tozuyla (Ö.A.A)

Başıp şahbâ ġamı pāmâli şevķ itmiş size müjde

Ayaġı tozu ile şimdicek pîr-i muġân geldi

(Enderunlu Vasıf Divanı - 129.Gazel-5.beyit)

64) Ayağı yere bas- (Armaġan)

Cām-veş maġrûr-ı dest-i iltifât-ı yâr olup

Şevķden yir mi başar Şābit ayaġı lâlenüñ

(Sabit Divanı -212. Gazel-7.beyit)

65) Ayağıyla (kısmetini) tep- (Ö.A.A)

Maṭlab odur ki İde teveccüh bi-lâ-ṭaleb

Ey dil o kāmı pāy-ı ṭaleble tep istemem

(Enderunlu Vasıf Divanı - 79. Gazel-5.beyit)

66) Ayak al- (Ö.A.A.)

Sürçenüñ mest diyü ayaġın almak ister

Görmedüm ben bu ayaķ nā'ibi gibi şirîr

(Sabit Divanı -90. Gazel-6.beyit)

67) Ayak bas- (Ö.A.A)

Ayrılma bu bābdan ayaķ bas

Ancaķ bu cihānda saña maḥlaş

(Nedim Divanı – I.Musammat)

Ayāk başdıķda bezme elde bāde

Dil-i Vāşıf' dan oldı selb-i irāde

(Enderunlu Vasıf Divanı - 86.Murabba-5.beyit)

Biricik dā'ire-i bezme ayak başmaz mı

Gösterür seyre baķan āfete seyrānı ķadeh

(Sabit Divanı -55. Gazel-4.beyit)

Göñül vehmi ķaldur sākiyā raṭl-ı girān-āsā

Ayak başmaz bu bezme saĥne-i bed-ĥoy-ı ġam gelmez

(Sabit Divanı -146. Gazel 3.beyit)

68) Ayak dire- (Armaġan)

Muĥtesib darb ile 'işret-kededen ķaldıramaz

Ṭayasun pāy-ı ĥum-ı bādeye tabanı ķadeĥ

(Sabit Divanı -55. Gazel-3.beyit)

69) Ayak seyri (Armaġan)

Zaĥm urup pāyine çıkmadı ayak seyrine yār

'Āşıķuñ ayaġına balta uruldı tekrār

(Sabit Divanı -109. Gazel-1.beyit)

70) Ayaklı tarih (Armaġan)

Ķadeh elde dilde ĥikāyāt-ı Key

Ayaklı tevārĥdür pîr-i mey

(Sabit Divanı -81.beyt)

71) Ay başı (Ö.A.A)

Çilleden çıķsa n'ola zühhād-ı mecnūn- menķabet

Ay başında ĥiddet- efzādur cünūnuñ ekşeri

(Enderunlu Vasıf Divanı - 14.Kaside-57.beyit)

Ay başına doġru bañā bir buse verir yār

Ebrū ile etdigi işāret budur işte

(Enderunlu Vasıf Divanı - 120.Gazel-3.beyit)

- 72) Ayıbını başına kak- (Armağan)
Vaż'-ı nā-hemvārun frād ile virdi infi'āl
Tıǵlar başuna kaǵdı 'aybını şeşper gibi
(Sabit Divanı -XLIII. Kaside-36)
- 73) Az çok (Ö.A.A)
Var ise az çok kırıklık şunda Cām-ı tevbeden
Yoksa feyż-ı 'İd ma'cūr itdi ehl-i dilleri
(Enderunlu Vasıf Divanı - 14.Kaside-41.beyit)
Olsam n'ola ol meh-veşüñ esrārına mahrem
Az çok ne ise ülfetimüz vardı muḳadem
(Enderunlu Vasıf Divanı - 79.Murabba-3.beyit)
Gelüp geçdikçe az çok neyise de bī-piyāz geçme
Cefā kā'ilim tek benden ey meh-pāre vazgeçme
(Enderunlu Vasıf Divanı - 154.Murabba-1.beyit)
- 74) Az söyler, uz söyler (Ö.A.A)
Sözü az söyle ağır söyle Nedīma ki sūḫān
Zer gibi şayılı gevher gibi sencīde gerek
(Nedim Divanı – LV.Gazel-6.beyit)
- 75) Az verip çok yalvar- (Ö.A.A)
Az verip çok yalvarıldı
Zannım anuñçün darıldı
(Enderunlu Vasıf Divanı - 3.Murabba-3.beyit)
- 76) Baǵrına bas- (Ö.A.A.)
'Aceb mi baǵrına başdukça nāzān olsa ḥüddāmı
Bunuñ her ökçe taşı mu'teberdür pāleheng-āsā
(Sabit Divanı -XLII. Kaside-27.beyit)

77) Bağrına taş bas- (Ö.A.A)

Söz mü bu kim yanmadan uşanayum

Bağrına taşlar başıban yatayum

(Enderunlu Vasıf Divanı - 223. Temsin-10.beyit)

78) Bağrını del- (Ö.A.A)

Cānuma kařd itdi hūbī gözlerüñ düřmen gibi

Bađrımı deldi sitemle sözlerüñ sūzen gibi

(Enderunlu Vasıf Divanı -129.Murabba-3.beyit)

Dürr-i yetīm iseñ de deler bađruñı felek

Geç silk-i ehl-i ma‘rifete insilākden

(Sabit Divanı -260. Gazel-5.beyit)

79) Bağrı yanık (Ö.A.A)

Fiğān ū nāreler itmekle her dem bađrı yanıklar

Bu bezm-i miħnete revnāk verilmüş sanki neylerler

(Nedim Divanı – CXXIII.Gazel-2.beyit)

°Afv eyle şuçum ey gül-i ter başuma kaşma

Bir bağrı yanık °ařıķam itdigüme baķma

(Enderunlu Vasıf Divanı -130.Murabba-1.beyit)

Döndürüp bağrı yanık pervāneye

Bir söyünmez nāra yaķduñ sen beni

(Enderunlu Vasıf Divanı - 179.Murabba-2.beyit)

80) Bakıver-(Armağan)

Bilmezse n’ola hāl-i dil-i °ařıķ-ı zārı

Diķkatle nigāh itmedi şöyle bakıverdi

(Enderunlu Vasıf Divanı -131. Gazel-2.beyit)

- 81) Baltayı as- (Armağan)
Güft u gūlarla olup balta-zen-i düşmen-i keyf
Vaşat-ı rāha dahı yetmeden ol masharayān
(Enderunlu Vasıf Divanı -16. Kaside22.beyit)
- 82) Basmakalıp(Armağan)
Kendüñ İcād idegör āşārı
Çekemem başmaçalıp güftarı
(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye-320.beyit)
Ekşeri başmaçalıp rābıtasız
Aşl-ı ma^cnāsı ğalat zābıtasız
(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 405.beyit)
- 83) Başa gel- (Ö.A.A)
Çerhe peyveste idüp āh işle efgānı bile
Fırkatün bāşa getirdi ğam ūhicrānı bile
(Nedim Divanı – V.Neşatī ‘yi tahmis)
- 84) Başa kak- (Ö.A.A.)
Geleydi Şābite destār-pāre-i cūdı
İderdi başa kaçup hācı laf-ı şîme-i cūd
(Sabit Divanı - 64. Gazel-6.beyit)
- 85) Baş belası (Ö.A.A.)
Şābit ne baş belāsı bu oldıñ humārdan
La^cnet şarāba sākiye pīr-i muġāna da
(Sabit Divanı -316. Gazel-5.beyit)
- 86) Baş eĝ- (Ö.A.A.)
Baş egmede ancağ işimüz tīĝ-ı kazāya
Teslīm-ı rızā yāremize merhemimüzdür
(Nedim Divanı - XXXIXGazel-2.beyit)

Baş egmesem ‘aceb mi sipihr-i berīne de
Ruhsār-sāy-ı gūşe-i dāmānuñam senüñ

(Sabit Divanı -226. Gazel-8.beyit)

O şadr-ı şafder-i Şāhib-ķırān-ı ‘ālem kim
Baş egdi tīgına Rüstem-mişāl ser-keşler

(Sabit Divanı -XVI. Kaside-20)

Benem ol pīl-ten-i Heft-hānı ma‘nā kim
Baş egdi nazmuma yārān yegān yegān geldi

(Sabit Divanı -XXXIV. Kaside-34)

87) Başı bağılı ol- (Ö.A.A)

Bunca demdür bağılıdur saña başum

Döndi deryāya ğamuñla göz yaşum

(Enderunlu Vasıf Divanı -132.Murabba-2.beyit)

88) Başı derde gir- (Ö.A.A)

Dalkavukla başuñ uğrar derde

Öyle sıķlet çekilür mi serde

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 646.beyit)

Ez-ķazā uğradı başum derde

Çok zamān ben de götürdüm sende

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 817.beyit)

89) Başı dumanlı (Ö.A.A.-Armağan)

Tāķ-ı ebrūsına ķandīl idecek cānānuñ

‘Āşıķuñ başı tumanlı dil-i sūzānı mı var

(Sabit Divanı -121. Gazel-2.beyit)

90) Başına bela ol- (Armağan)

Edeblerle cihānda bir ķad-i bālāya dil virdüm

Belā itdüm o şūhı başuma Allāh belā virsün

(Sabit Divanı -156.beyit)

- 91) Başına çal- (Ö.A.A)
Tırnağım oldu kör yunmadan bulaşıkları
Babam başuna çalsun o şimşir kaşıkları
(Enderunlu Vasıf Divanı - 216.Tahmis-6.beyit)
- 92) Başına kak- (Ö.A.A)
Derd-i ser verse n'ola sūzişüm ağıyāra bu şeb
Miḥ-ı kahrı Yezīd'ün başına kaḫdım bu gice
(Enderunlu Vasıf Divanı -113.Gazel-8.beyit)
- 93) Başına sar- (Ö.A.A)
Sarıyar başuma dildāde deyüp ağız itdi
Çevresünde o yalanı oyalandurdı beni
(Enderunlu Vasıf Divanı -138.Gazel-5.beyit)
- 94) Başında ateş yan- (Armağan)
Meş'aléyle Şābitā başunda āteşler yanar
Oldı maḥdūm-ı hüner-pirāye hıdmet-kār şem'
(Sabit Divanı -187. Gazel-6.beyit)
- 95) Başında kavak yeli es- (Ö.A.A.-Armağan)
'Aceb mi olsa kavāk seyri zevḫine meftūn
Kavāk yeli eser o serv-i ḫadd başında bu gün
(Sabit Divanı -271. Gazel-1.beyit)
- 96) Başından sav- (Ö.A.A)
Başundan savdı °aql ü fikrūn ağıyār °add idüp yoksa
Gam-ı Leylī ile şanma °aql-ı Mecnūn'a ziyān geldi
(Enderunlu Vasıf Divanı -130.Gazel-4.beyit)

97) Başını belaya sok- (Ö.A.A)

Şarığūñ olmaya tarz-ı süfehā

Elūñ ile başuñā şarma belā

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 490.beyit)

98) Başını derde sok- (Ö.A.A)

Geh hayāl ü mü-miyān ü gah ilişdüme zülfine

Derde saldum başımı ben bu dil-i meyyāl ile

(Enderunlu Vasıf Divanı – 21.Kaside-7.beyit)

Düşürür °arbede-i ye's ü ümīd-i emele

Kişinün derde salar başını ğavġa-yı heves

(Enderunlu Vasıf Divanı - 56.Gazel-2.beyit)

Başını derde şalan

Olur elbet serserī

(Enderunlu Vasıf Divanı -183.Şarkı-2.beyit)

99) Başını ez- (Ö.A.A.)

Gül gördi ki yok nağme-i bülbülde meze

Ġonca çomağın kapdı varup başın eze

(Sabit Divanı -15. Rubai)

100) Başını hırkaya çek- (Armağan)

Şerm-i la °lünle senün etdükde teşrīf-i çemen

Gonca çekdi hırkaya başını ey gül-pīrehan

(Enderunlu Vasıf Divanı - 93.Gazel-1.beyit)

Kīsesiyle zer-i surhı güle teslīm itmüş

Başını hırkaya çekmiş mütezehhid ğonca

(Sabit Divanı -296. Gazel-4.beyit)

- 101) Başını torbaya koy- (Armağan)
Eyleyüp gīsū-yı jülideyi ser-püş-ı cünün
Başını torbaya qoymuşdı bu yolda Mecnün
(Sabit Divanı -255. Gazel-1.beyit)
- 102) Başın için (Ö.A.A.)
Kākülün açma düşürme o güzel başun için
Sābitün kayd-ı gama hātır-ı āzādesini
(Sabit Divanı -327. Gazel-5.beyit)
- 103) Başlı başına (Ö.A.A.)
Neñe lāzımdı senün leşker-i tuđyān a Yezīd
Başlı bařuñna varup sen paça bumbar şaşı
(Enderunlu Vasıf Divanı - 82.Tarih-18.beyit)
- 104) Baştan ayağa (Ö.A.A.)
Başdan ayağa libāsun o şehün tāzeledük
Çıkıyor hārcı için den anı endāzeledük
(Sabit Divanı -119. Beyit)
- 105) Baştan çıkar- (Ö.A.A.)
Halkı başdan çıkarur hep o gürüh
Peķ mülevves olur öyle mekrüh
(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 917.beyit)
- İdüp balyos-çün iblīs telvīs-i derün evvel
Hezar iğvā ile başdan çıkardı şeyh-ı °urbānı
(Enderunlu Vasıf Divanı -18.Kaside-15.beyit)
- Olma dil-beste-i gīsū-yı °izār-ı iķbāl
Seni baştan çıkarur şonra a sevdā-yı heves
(Enderunlu Vasıf Divanı - 56.Gazel-5.beyit)

106) Baştan sav- (Ö.A.A)

Vāřıf gibi ey gül-beden

Başdan beni şavmak neden

(Enderunlu Vasıf Divanı - 197.şarkı-4.beyit)

107) Baş üstünde yeri var (Ö.A.A)

N'ola ser-tāc-ı şehen-řāh-ı cihān-gīr olsañ

Efser-āsā heme baş üzre yerüñ var řāhā

(Enderunlu Vasıf Divanı -17.Kaside-41.beyit)

108) Baş üstüne (Ö.A.A)

şehriyar-ı azamet-güster-i ālī-himmet

Ki sipihrün baş üstünde yürür fermānı

(Nedim Divanı - XVI .Kaside-22.beyit)

Başma teřrīf it zihām-ı bezme ey řāh-ı cihān

Var senüñ zirā yerüñ baş üzre efserler gibi

(Enderunlu Vasıf Divanı - 125.Gazel-4.beyit)

Neyse recāñ baş üstine

Tek sen begüm yār ol başa

(Enderunlu Vasıf Divanı - 9.Murabba-3.beyit)

Zīnet ebrū çeřm-i °ayyāř üstine

Her ne ise istegüñ baş üstine

(Enderunlu Vasıf Divanı - 91.Murabba-3.beyit)

N'ola bir pāre ebrı başı üzre sāye-bān itse

Güneşden řaķınur kendi řabībın Hāzret-i Mevlā

(Sabit Divanı - I. Kaside-48)

‘Aceb midür yiri baş üzre olsa hem-vāre

Per-i Hümā-yı zaferdür o tākā-i migfer

(Sabit Divanı -XVI. Kaside-24)

109) Baş vur- (Ö.A.A.)

Zeyn oldı nuql-ı buse bu şeb hān-ı vuşlata

Şāmuñ şeker hazīnesi baş urdı devlete

(Sabit Divanı -309. Gazel-1.beyit)

110) Belalar mübareki (Ö.A.A.-Armağan)

Ağyār koltuğında o şūhuñ vebā gibi

Dil-hastegār-ı ‘ışka mübārek belā-yı‘id

(Sabit Divanı -VI. Kaside-18.beyit)

111) Belasını bul- (Ö.A.A.)

Akrabāsıyla belāsın buldı

Anlar itdi o cezasını buldı

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 560.beyit)

Zamān-ı devletünde Hāzret-i Allāh’a şükrolşun

Belāsın buldu baht-ı bī-vefā gerdün-ı her-cāyī

(Nedim Divanı - VI.Kaside-12.beyit)

Bulduñ belāñı diñlemedüñ çünki şöhetüm

Dövsün ço hasba oh mehel ne hācetüm

(Enderunlu Vasıf Divanı - 216. Tahmis-18.beyit)

Çahr olup buldı belāsın ‘ākıbet iş bu ‘anīd

Çıldı Hāç elqāb ü şānuñ Gāzī ey şāh-ı vaḥīd

(Enderunlu Vasıf Divanı - 224.Tazmin-8.beyit)

112) Belāya çat- (Ö.A.A)

Gerçi oñmaz a mişşillü nekbet

Düş olur dām-ı belāya elbet

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 433.beyit)

113) Bel bağla- (Ö.A.A)

Kār-ı ʿışka sol gönül bel bağlasun kim geçmeye

Lezzet-i encām-ı meyden telhi-i āğāz ile

(Nedim Divanı - Gaz. CXV-3)

Söyle niçün bağlamazsun bel baña

İtme bu cevr ü cefâyı gel baña

(Enderunlu Vasıf Divanı -11.Murabba-1.beyit)

Bel bağlama ser-rişte-i gīsü-yı ümīde

Gavğa-yı emelden başunu kırtaramazsun

(Enderunlu Vasıf Divanı -100.Gazel-6.beyit)

Şarmağa ʿahd idüp evvel

O perīye bağladum bel

(Enderunlu Vasıf Divanı -134.Murabba-2.beyit)

Āferün hāmm-ı kemende hiçmet bel bağlayup

Yola çekdi kâfirüñ çok güm-reh-i mağrūrını

(Sabit Divanı -VIII. Tarih-15.beyit)

114) Bel bel bak- (Armağan)

Sende bu denā'at var iken şofı o şuhūñ

Bel bel beline nāfile bakma şaramazsun

(Enderunlu Vasıf Divanı -100.Gazel-3.beyit)

Bel Őoĝuĝluĝına uĝrarsa kim aĝlar vā‘iz
Ne baĝar mūy-ı miyān-bendine yārūñ bel bel

(Sabit Divanı -228. Gazel-4.beyit)

115) Benzine kan gel- (- / -)

Beñzinūñ ĝanı gelūr vechi ile bāde iĝer

‘Āŝikuñ beñzine bādeyle gelūr kanı mı var

(Sabit Divanı -122. Gazel-3.beyit)

Kehrübāya niĝeh-i ‘āñifet itse ammā

Benzinūñ ĝanı gelūr kesbede reng-i mercān

(Sabit Divanı -XLV. Kaside-32.beyit)

Mūbtelā-yı yerekān olmiŝ idūk bi‘llāhi

Bu neŝāt ile birāz beñzimūze ĝān geliyor

(Sabit Divanı -XII. Kaside-17. beyit)

116) Benzi uĝ- (Ö.A.A.)

Pervāz hevāsında ĝibi murĝ-ı melāñat

Pek ĥaŝyeti var betbeniz uĝmiŝ o perīde

(Sabit Divanı -306. Gazel-6.beyit)

Baĝdan ĝitdi būlbūl-i nālān

Çemenūñ beñzi uĝdı ĝeldi ĥazān

(Sabit Divanı -37. Beyit)

117) Bereket versin (Ö.A.A.)

Rūzĝarı ĝetirūr seng ü ĝubārın ĝözim

Ŧaŝına topraĝına Ĥaĝĝ bereketler virsün

(Sabit Divanı -29. Kıt‘a)

118) Beş parmak bir deĝil (Ö.A.A.-Armaĝan)

‘Aceb midūr vire her ĥamse baŝka bir revnāĝ

Berāber olmadı Ŧābit bir elde beş parmak

(Sabit Divanı - 88.beyt)

- 119) Bıçağına düş- (- / -)
Varur niyāz-ı şehādetle ğamze-i mestūñ
Bıçağına düşerüm ğayri bir ‘ilācum yok
(Sabit Divanı -203. Gazel-3.beyit)
- 120) Binde bir (Ö.A.A)
Şitānun itdügi bidādı mülk-i gülşende
Efendi binde birün söylesem dolar defter
(Nedim Divanı - XI.Kasde-3.beyit)
Midḥatüñde biñ kaşīde yazsalar günde senüñ
Binde bir söz şānuñā şāyetse olmaz ğayreti
(Enderunlu Vasıf Divanı -20 Kaside-121.beyit)
Binde bir evşāfi ḥaqq üzre edā olmaz yine
Vaşf-ı şānunda yazılsa nice biñ beytü’l- kaşīd
(Enderunlu Vasıf Divanı - 32.Tarih-10.beyit)
- 121) Bir ayağı kısa gel- (Armağan)
Şāḥn-ı güftārda reftār idemez lāğardür
Edhem-i ḥāmemüzüñ bir ayağı aqşardur
(Sabit Divanı -49.beyt)
- 122) Bir başına (Ö.A.A.)
Mey-ḥānede bir başuna sulṭandur abdāl
Ey pīr-i muġān bir iki şāhāne çanaq aş
(Sabit Divanı -169. Gazel-4.beyit)
- 123) Bir bir (Ö.A.A)
Zamān-ı devletinde sürdüğüm zevk u şafānun heb
Alur benden ḥisābın bir bir ol ḥāsm-ı sitem-māye
(Nedim Divanı – III.Kaside-10.beyit)

Ḥāme-i mu^cciz-raḳamla eyledüm bir bir ḥiṣāb

Geldi bin yüz kır lafz-ı “naş” ile ”feth-i ḳarīb”

(Nedim Divanı - XXVI.Tarih-5.beyit)

Devletünde askeri tanzīm idüp

Alruz bir bir adūdan intikam

(Nedim Divanı – LVII.Tarih-4.beyit)

Vāşif-ı ḥasret- keşūñ itdükçe şahrālarda āh

Sünbūlistān-ı maḥabbet oldı bir bir şāh-rāh

(Enderunlu Vasıf Divanı - 33.Murabba-5.beyit)

124) Birbirine düş- (Ö.A.A.)

Meşşāta-ı cemāl ikisi arasın bulıp

Biri birine ṭurra ile şāne düşmesün

(Sabit Divanı -267. Gazel-2.beyit)

125) Birbirine gir- (Ö.A.A.)

Alup ^cuşşāḳuñu etrāf-ı gülzār-ı gezerken sen

Birbirine girmüş ^candelībān ü gül-i gülşen

(Enderunlu Vasıf Divanı - 40. Murabba-3.beyit)

126) Bir daha (Ö.A.A.)

Ḥidmetünde bir zaman izz ü şeref kesbeyleyen

Bir daḥı görmez cihanda iḥtiyāc-ı iḳtişāb

(Nedim Divanı- Tar. XXXII-9)

Bir daḥı Acem taḥtına itmezdi tenezzül

Cārūb-keş olsaydı eger bābına bābek

(Nedim Divanı – XXXVII.Tarih-15.beyit)

Bir ceb̄nün bir daḥı zülf-i siyeh-fāmın bilür

Dil ne şubḥuñ fark ider billāh ne aḡşāmuñ bilür

(Nedim Divanı – XXXIV.Gazel-1.beyit)

Bezme bir daḥı dönüp gelmek degüldi niyetün

Gittigin vaḡt añladum °ömrüm şitābından senüñ

(Nedim Divanı – LXV.Gazel-4.beyit)

Ebrūlar üzre bir daḥı sarkıp görünmedün

Ey kākül āşinā-yı tekāsülmüsün nesin

(Nedim Divanı – LXXIII.Gazel-2.beyit)

Seherde eyledü yaḡmā şemīm-i giysūsun

Nesīm bir daḥı uğrar mı bu diyāre göre

(Nedim Divanı – CXXIV.Gazel-3.beyit)

Var mıdur bilmem Nedīma bir daḥı anuñ gibi

Dīn ü dil ḥaşmı riyā cellādı takvā ḥırsızı

(Nedim Divanı – CLV.Gazel-5.beyit)

Ḥalk eylememüş bir daḥı emsālını ḥāşā

Āllahü taālā

(Nedim Divanı – CLVII.Müstezad-8.beyit)

Geçen aya eyledüñ maḡşüb dünkü būseyi

Bir daḥı ver de bugün māhiyyeyi bayrama yaz

(Enderunlu Vasıf Divanı - 50.Gazel-3.beyit)

- Girüp seyr iden âdem bir dahı çıkmaz derûnından
Mişâl-î kaşr-ı cennet tarhına hayrân olur insân
(Enderunlu Vasıf Divanı -15.Tarih-9.beyit)
- 127) Bir içim su (Ö.A.A)
O şühûñ kaddi dil-cûdur
Hırâmı bir içim şudur
(Enderunlu Vasıf Divanı - 56.Murabba-1.beyit)
- Bahr-ı °Ummân ile °aynı bir içim su gibidür
O şehûñ cûdına nisbetle °atâ-yı Bermek
(Enderunlu Vasıf Divanı - 53.Tarih-3.beyit)
- N°ola dil-teşne düşmen şoluyıp cân virse üstinde
Kef-i destünde hançer bir içim âb-ı muşaffâdur
(Sabit Divanı -XXIII. Kaside-19.beyit)
- Şu hüsni ile bir içim su iseñ de sultânım
Koyulma sâğara dâm-ı şarâba düşme şaķın
(Sabit Divanı -259. Gazel-3.beyit)
- 128) Bir iki (Ö.A.A)
Yalan olmaz o şühun görmedük mey içigin ammâ
Bir iki kerecik hem-bezm-i mestân olduğın gördük
(Nedim Divanı - Gazel LVIII-6)
- Tarîķ-ı °ışkda pâ-mâl şâlikân ol kim
Bir iki naķş-ı kadem reh-güzâr olur giderek
(Nedim Divanı – LXVI.Gazel-3.beyit)
- Ali Paşa da o tâcir-beçe-i bî-inşâf
Arturur müşterî-i vaşlına kâlâ narhun

Üstine düşmeyelüm bir iki günden soñra

Bulır anuñ da kıumāşı ‘Alī Paşa narhun

(Sabit Divanı -3.Kıt‘a)

Eyledü bir iki peymāneyle ser-gerdān bizi

Āh o şahbā satıcı akl alıcı kāfir kıızı

(Nedim Divanı - CLV. Gazel -1.beyit)

Ayşa mağrūr olma kim bir iki günde ğoncenüñ

Sīne-i şad-çāk ider gerdun leb-i ħandānını

(Nedim Divanı - CLVII.Gazel-3.beyit)

Țıfl-ı nāzum sevdigüm bir iki gün şabret hele

Seyr-i şa°d-ābād’ı sen bir kere °tyd olsun da gör

(Nedim Divanı - IV.Şarkı-2. kıta)

Çeküp bir iki şağar şīşe-i nāmūsu sındırsak

Dil-i serdin biraz °uşşāka germitsek ısındırsak

(Nedim Divanı- XXIV.Şarkı-3. kıta)

Bir iki şīşe bāde idāre eder mi hīç

Bezmi gelen efendi gidenden ziyādece

(Enderunlu Vasıf Divanı -112.Gazel-6.beyit)

Bir iki yıldan beridür

Sañadur meyli cihānuñ

(Enderunlu Vasıf Divanı - 72.Murabba-3.beyit)

Ol körpe kızunuñ şıacacık kıoynına girdüm

Aldum bir iki būselerini ğöñlümi verdüm

(Enderunlu Vasıf Divanı - 81.Murabba-3.beyit)

Bir iki bŭse etdŭñ gāhī ih̄sān

Gehī vaşluñla kılduñ şād u h̄andān

(Enderunlu Vasıf Divanı - 86.Murabba-4.beyit)

Nŭş eyleyŭp bir iki cām

Mest-i mŭdām oldu tamām

(Enderunlu Vasıf Divanı - 105.Murabba-2.beyit)

Tenhāca gelŭp Vāsıf-ı ğam- h̄āre dem eyle

Nŭş it bir iki cām-ı şafā def°-i ğam eyle

(Enderunlu Vasıf Divanı - 147.Murabba-4.beyit)

Bir iki gŭndŭr mişāl-i °andelīb

Gŭñlŭmi bend itdi bir Şaķız gŭli

(Enderunlu Vasıf Divanı -176.Murabba-4.beyit)

O vakitden beri geĉdi aradan bir iki yaz

Va°dŭñŭz bŭse mi vuşlat mı efendim ne idi

(Enderunlu Vasıf Divanı - 201.Murabba-4.beyit)

Bu ķadar dā°ireyi bir iki h̄arla ĉevirŭr

Heb kerāmetle ĉeker kendŭye ihvānı şeyh

(Sabit Divanı -59. Gazel-4.beyit)

Āşiyān-ı dile murgān-ı hevādan her rŭz

Bir iki ĉavķ gider ise bir iki ĉavķ gelŭr

(Sabit Divanı -74. Gazel-4.beyit)

Bir iki beñ koya meşşāta ĉarf-ı bñiye

O māh-rŭ gŭzelŭñ h̄ŭsni bir iken yŭz olır

(Sabit Divanı -119. Gazel-3.beyit)

‘Āşık serer-i āhdan aġyār bozulmaz

Bir iki fişekden Şaf-ı küffār bozulmaz

(Sabit Divanı -144. Gazel-1.beyit)

Mey-hānede bir başuna sulṭandur abdāl

Ey pīr-i muġān bir iki şāhāne çanaķ aş

(Sabit Divanı -169. Gazel-4.beyit)

Hūmār-ı ġuşşa ile eylesek de ma‘zūruz

Cenāb-ı sākī meyden bir iki cām ṭama‘

(Sabit Divanı -188. Gazel-5.beyit)

Īkāle eyledük ol hāce ile bāzārı

Bir iki daġ-ı derūn yandırıp peşmānlık

(Sabit Divanı -198. Gazel-2.beyit)

Bolayki şatmaya dūnyāda aḥret ‘amelūn

Bir iki manķıra ḥacı daḥi delīl gibi

(Sabit Divanı -338. Gazel-6.beyit)

Vaşf-ı suḥenūnde bir iki lafz arıyorken

Bir cevheri çok ma‘den-i ma‘nā bula düşdi

(Sabit Divanı -339. Gazel-8.beyit)

Seni seyr itmek içün keşf-i deryāda begüm

Çıkdılar ta serene bir iki kızık bābı

(Sabit Divanı -345. Gazel-4.beyit)

Revā mi zey-yi meşāyihde müfsid ü maġrūr

Bir iki aşılacak ide da‘vī-i Manşūr

(Sabit Divanı -145. Beyit)

Şabitā bir iki şeftālū ḳoparsam ne olur

Bāġcemde ḳoparıırken o gül-i ter sūnbül

(Sabit Divanı -VIII. Kaside-45)

Saçup şu yirine ḥarcandı sīm-i mudḥerīn

Yetişdürince bir iki şükūfe ebr-i maṭīr

(Sabit Divanı -XI. Kaside-7)

Müsāferetle açılmışdı bāğdan ezhār

Şu buḳ'ada bir iki serv ḳalmış idi muḳīm

(Sabit Divanı -XXXV. Kaside-7)

Ḳumāş-ı zerd-fāmı bir iki çıḳmış ser-ā-serdür

‘Aceb mi telli dībā ṭobı gibi olsa şeh-āşüb

(Sabit Divanı -XX. Tarih-13.beyit)

Bir iki misk ile mektüb nushalar düşmüş

Şifā ḥaṭuṇda imiş açdılar kitāb baña

(Sabit Divanı -12.Gazel-3.beyit)

129) Bir kabaklı ol- (- / -)

Rāz-ı kedū-yı bāde derünunda şaklıdur

Mey-ḥāne ile pīr-i muğān bir ḳabaklıdur

(Sabit Divanı -110. Gazel-1.beyit)

130) Bir ḳaşık suda boğ- (Ö.A.A./Armağan)

Bir ḳaşık şuda boğar göñlümi bulsa Şābit

Şūh-ı keşkül be-kefem düşmen-i idrāḳ gibi

(Sabit Divanı -336.Gazel-6.)

131) Bir lüle tütün vermez. (Armağan)

Göge çıkarmayıncaḳ dūd-ı sūnbül-i āhı

O gonca-fem bize bir lüle-i duḥān mı virür

(Sabit Divanı -124. Gazel-6.beyit)

132) Bir pula düş- (- / -)

Kālā-yı girān-ḳıymet-i ‘ışḳı ucuz alduḳ

Biñ na‘l ḳadar dāğ-ı cünün bir pula düşdi

(Sabit Divanı -339. Gazel-6.beyit)

133) Bir pula sat- (Ö.A.A)

Varımı yoğumu şatup bir pula

Girdüm o dem ez-dil ü cān bu yola

(Enderunlu Vasıf Divanı - 223.Tesmin-7.beyit)

134) Bir sakız çiğnedi (Armağan)

Germolup oğlın bize bir buse ıkrar eylemiş

Dün kızın da çiğnedi ey pır-i mey ol şakızı

(Nedim Divanı – CLV.Gazel-3.beyit)

135) Boğazına tık- (- / -)

La'lüni dişlerün dimiş agyār

Kāfirün dişlerün boğazına tık

(Sabit Divanı -202. Gazel-3.beyit)

136) Boğaz tokluğuna çalış- (Ö.A.A)

Heves itme hademe çokluğna

Durşalar da boğazı tokluğna

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 1078.beyit)

137) Bostancı ekmeğiyle çırak ol- (Armağan)

Çuş hāneden vazife-i bî-imtinān alır

Bostāncı ekmeğiyle çerāğ olsun 'andelīb

(Sabit Divanı -24.Gazel-4.beyit)

138) Boşa çık- (Ö.A.A.)

Ölçdi dökdi gelen fā'izini āblaruñ

Boşa çıkdı emegi şoñrāsı dolāblaruñ

(Sabit Divanı -209. Gazel-1.beyit)

139) Boş bulun- (Ö.A.A.)

Şurāhı pür dimişüz yāra boş bulunmak ile

Meded tehī yire germiyyet eylemek güc imüş

(Sabit Divanı -164. Gazel-3.beyit)

140) Boyacı küpü değil ki (Ö.A.A.)

Ṭoldur diyü mñāyı 'acül olma ziyāde

Ey sākı boyacı küpi midür hum-ı bāde

(Sabit Divanı -287. Gazel-1.beyit)

141) Boy göster- (Ö.A.A.)

Şihāb-ı āşman boy gösterürse rezm- gāhında

Tüfengin mühresiyle kaamet-i ömrün düta eyle

(Nedim Divanı - XIII.Tarih-5.beyit)

142) Boylu boyunca (Ö.A.A.)

Fesūñ ey ğonca-i zibā gibi bir yana dü-rev

Boylu boyınca yat āġūşuma gel cüz'ice sev

(Enderunlu Vasıf Divanı - 219.Tahmis-5.beyit)

143) Boynuna borç koyma- (Armağan)

Ben n'ola pīşīn haber alsam ruḥuñ öpdüklerün

Borç komaz ehl-i nifāk ey meh-ruḥsār boynına

(Enderunlu Vasıf Divanı - 110.Gazel-5.beyit)

144) Boyuna göre biçilmiş kaftandır (Armağan)

Biçilmüş eskiden kaftānidur fetvāyī-i iftā

Alıp giydi yine ol hil'at-ı dūş-ı temennāyı

(Sabit Divanı -XXXIII. Tarih-4.)

145) Bucak bucak kaç- (Ö.A.A.)

Bucak bucak kaçurup ol la'ini kahr leh

Yaḳup memālikin itdi kōnaḳ kōnaḳ ber-bād

(Sabit Divanı -VII. Kaside-37)

146) Bugün yarın (Ö.A.A.)

Görüp nice taḥammül eyler cāşık ğayrı ile yārın

Ya andan geç ya benden diñlemem öyle bugün yarın

(Enderunlu Vasıf Divanı - 101.Murabba-3.beyit)

- 147) Buluttan nem kap- (Ö.A.A./Armağan)
Saña ber vech ile mektüb taħrīrine imkân yoq
Sehāb-ı k̄asvetümden nem q̄apar neşşāfdur k̄āğız
(Sabit Divanı -67.Gazel-4.)
- 148) Buraya balmumu yapıştır (Armağan)
H̄andeyle didi mūm yapışdur buracığa
Şem'ūñ yanında gerdenine diqqat eyledüm
(Sabit Divanı -248. Gazel-2)
- 149) Burnu kırıl- (Armağan)
Cengde burnı külüng-āsā kırıldı k̄āfirüñ
Sille-i şemşir bozdı çehre-i menfūrını
(Sabit Divanı -VIII. Tarih-23)
- 150) Caba dağıt- (- /-)
Gördükde sāğar-ı gülü şebnemle pür-^caraf
Mestāne bezm-i bāğā dağıtdı caba şabā
(Enderunlu Vasıf Divanı -1.Gazel-7.beyit)
- 151) Cana can kat-(Ö.A.A)
Bağ Sitanbül'un şu Sa'd-ābād-ı nev-bünyānına
Ādemün cānlar q̄atar āb u hevāsı cānına
(Nedim Divanı – XVII.Kaside-1.beyit)
- Her nefes āb ü hevāsı cāna cānlar katmada
İntişabınla cihāna nāz ü raḥvet şatmada
(Nedim Divanı – XXVI.Şarkı-2. kıta)
- Qaçup her şeb miyanuñ cānuna cān q̄atmada ağıyār
Behey zālīm sen inşāf it bizim de cānımız vardur
(Nedim Divanı – XV.Gazel-6.beyit)

152) Can alıp ver- (Ö.A.A)

La¹-i yār ağzunda ammā vāpesin olmuş nefes

°Āşık bīmārı gördüm cān verüp cān almada

(Nedim Divanı – CXI.Gazel-2.beyit)

Pîşesi heb cān virüp cān almadur erbābinuñ

Ḥalk cān bāzārı dirler bizde bir bāzār olur

(Sabit Divanı -84. Gazel-4.beyit)

153) Can at- (Ö.A.A)

Degül altun varaḳ tācunda İskender yazup mektūb

Bu şāf āb-ı hayātı nūş için °uḳbādan atmış cān

(Enderunlu Vasıf Divanı - 18.Tarih-65.beyit)

Fermān-ı ilāhīyle idüp rūḥını tesīm

Cān atdı cihāna olup °uḳbānuñ °azīmi

(Enderunlu Vasıf Divanı - 76.Tarih-5.beyit)

O dü-tā ḳaddle ne cān atmışdur

Ḳatı çok tāze cevān atmışdur

(Sabit Divanı -3. Lugaz-5)

Maḳdem-i pākine müştāk idi ehl-i cennet

Cān atup kendü de ol encümene buldı vuşul

(Sabit Divanı -XXVII.Tarih-4.beyit)

154) Can evi (Ö.A.A)

Cān evine virdi bir āteş ki hecr-i yār eger

Dirlese bir şeb nevā-yı nālemi bülbül yanar

(Enderunlu Vasıf Divanı - 39.Murabba-5.beyit)

Ꞑundaꞑ bıraꞑup cān evine nār-ı ꞑasedle

Yaꞑduñ beni bārī a begüm cānımı yaꞑma

(Enderunlu Vasıf Divanı - 130.Gazel-2.beyit)

155) Can feda (Ö.A.A)

Sen yaratduñ cismi sen etdüñ °aꞑa cānı baña

Ben nice utanmadan saña diyem cānum fedā

(Enderunlu Vasıf Divanı - I.Kaside-2.beyit)

Şükrāne-i kudūmına cān eylerüz fedā

Āyīn-i °aşꞑ içinde budur resm-i rāhımız

(Enderunlu Vasıf Divanı - 55.Gazel-2.beyit)

Cān fedā itse deger mā' illeri

Pek yaraşmuş saña tenzūyī libās

(Enderunlu Vasıf Divanı - 63.Murabba-2.beyit)

Āteş-i °aşꞑ ile ifnā-yı vücūd it yanık ol

Cān fedā ꞑıl rāh-ı cānāna muḑıbb-i şādık ol

(Enderunlu Vasıf Divanı - 75.Murabba-1.beyit)

Hep senüñdür cümleden varum benüm

Saña cānā cān fedā kārım benüm

(Enderunlu Vasıf Divanı - 91.Murabba-3.beyit)

Cānum ol nāz ber-efrāşte dildāra fedā

Ya'ni maḑbüb-ı Hudā Aḑmed-i Muḑtāra fedā

(Sabit Divanı -2. Gazel-1.beyit)

156) Canı ağızına gel- (Ö.A.A)

Cām-ı şahbā ile sen verdükçe ağız ağıza

°Āşık-ı zāruñ gelür reşk ile cānı ağıza

(Enderunlu Vasıf Divanı - 19. Muhtelif K1'ta-1.beyit)

Dehāna geldi cānum Şābitā bi‘llāhī reşkünden

Olinca ol iki gül-gonce-i şād-āb-leb-ber-leb

(Sabit Divanı -21.Gazel-5.)

157) Canı çek- (Ö.A.A.)

‘Azlūñ görüp bu gūne ta‘abla tekellüfin

Cān çekmesün mi ‘ālem-i naşbuñ te‘essüfin

(Sabit Divanı -1. Terci‘-i bend-II.hane/1)

158) Canına minnet (Ö.A.A)

Yanmak ise cānuma minnet benüm

Dāğ-i derūn oldu gül ü gülşenüm

(Enderunlu Vasıf Divanı - 223. Temsin-9.beyit)

159) Canını sık- (Ö.A.A)

Anların ya‘ni begenmez işini

Şıkılup cānı sıkır hem dişini

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 445.beyit)

160) Canını yak- (Ö.A.A)

Bīhūde yanar şanma derūnumda bu āteş

Gayrılara rām oldu benüm cānumı yakdı

(Enderunlu Vasıf Divanı - 161.Murabba-5.beyit)

161) Canı sıkıl- (Ö.A.A)

O rütbe dil-güşā kim resmi seyr itseñ hezārān sāl

Temāşāsı fütür İrāş idüp şab[°]a şıkılmaz cān

(Enderunlu Vasıf Divanı -18. Tarih-54.beyit)

Cānum şıkıldı mehlike-i kabr-i źīķden

Dün āsiyābdan ögüd aldum daķıķden

(Sabit Divanı -264. Gazel-1.beyit)

Cānum şıkıldı nergise gülşende Şābitā

Dikmüş ‘aşāyı cerre çıkup kaķbenüñ köri

(Sabit Divanı -346. Gazel-7.beyit)

162) Canı yan- (Ö.A.A)

Nağme-i dil- sūzuñ ile yandı cān

Bir yana ķo cevri ey kāfir-nihād

(Enderunlu Vasıf Divanı - 30.Murabba-2.beyit)

Ķat[°] olsa da şemşīr-i ‘azāb ile emānum

Nār-ı elem-i dūzaķ ile yansa da cānum

(Enderunlu Vasıf Divanı - 189.Murabba-11.beyit)

163) Can kulağıyla dinle- (Ö.A.A.)

Her cum‘a cān ķulağı ile istimā‘ ider

Gül cāmi‘inde şavt-ı hezār-ı ĥatıbi gül

(Sabit Divanı -237. Gazel-4.beyit)

164) Can ver- (Ö.A.A)

Şimdi şaķba-ķāne-i ‘irfādadur rūķi neşāt

Can virür muğ-beççeler teķılyn-i İmān üstine

(Nedim Divanı - II. Kaside-4.beyit)

Bir kez zıh-ı kemānuñ öpen tır-i mürde-dil

Ta haşr vaḥşe rātibe-i kıut-ı cān virür.

(Nedim Divanı - III. Kaside-41.beyit)

Büs-ı lebün piyāleye rüh-ı revān virür

Feyz-i tebessümün gül -i tasvire cān virür.

(Nedim Divanı - III. Kaside-47.beyit)

Bir dem gelür ki luḥf-ı revān-baḥş-ı āşafī

Dilde hezār mürde-i ümmide cān virür

(Nedim Divanı - III. Kaside-69.beyit)

O rütbe feyz-i şafā verdi maḥdemin aña kim

Verür o gūne şafāyı girince sīneye cān

(Nedim Divanı – XXV.Kaside-5.beyit)

Metā^c-ı vaşluna cānum verürdüm ammā kim

Amān o ğamze-i hun-hār bende can mı kodu

(Nedim Divanı – CLI.Gazel-2.beyit)

Görüp çeşm-i siyāh-ı cān-şikāruñ

Naşıl cān vermesün ^cuşşak-ı zāruñ

(Enderunlu Vasıf Divanı - 149.Murabba-2.beyit)

Cān virür ^caşk rehüñde bu dil-i giryende

Bāġa teşrīf-i kudūm ile şeb-i rüşende

(Enderunlu Vasıf Divanı - 227.Terkib-i bend-4.beyit)

Nola bir demde cān virse hezārı zaḥm-ı dāneyle

Arardı bunca demdür böyle bir merg-i müfācāyı

(Enderunlu Vasıf Divanı - 1.Tarih kıtaları-39.beyit)

Aḳ sāde ile yāri görüp ‘āşık-ı miskîn

Cān virdi vü astāra şarıldı beze miskîn

(Sabit Divanı -253. Gazel-1.beyit)

Reg-i maḥabbeti nābız olup da cān veriyor

Ki ola dürd-keş-i ‘ışkı şāhibü’l-İncil

(Sabit Divanı -III. Kaside-38)

N’ola dil-teşne düşmen şoluyup cān virse üstinde

Kef-i destünde ḥançer bir içim āb-ı muşaffādur

(Sabit Divanı -XXIII. Kaside-19)

N’ola dil-teşne a’da şu diyüp cān virse üstünde

Degüldür tīg-i ‘uryān bir içim āb-ı muşaffādur

(Sabit Divanı -XL. Kaside-26.beyit)

Cān virüp şulḥa telākük itse de ma’zürdur

Bir çiban var şancısı tā’cūndan bed-ter gibi

(Sabit Divanı -XLIII. Kaside-49.beyit)

Cān virür rāhet-i ḥulḳuma esīr-i ḥelvā

Gelse efsürdegi şavm ile ḥulḳumına cān

(Sabit Divanı -XLV. Kaside-14)

165) Can yak- (Ö.A.A)

O kıyāfetle ne cānlar yakmış

Āteş-i ḥile-ye çakmak çakmış

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 880.beyit)

Hele her türlü kuşūra bakma

Cānı yanmışları nāra yakma

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 1087.beyit)

°Aşk yakdı cānımı āh eyledüm ey hecr-i yār

Sen de yakarsañ eger tekrār olur āh-i derūn

(Enderunlu Vasıf Divanı - 97.Gazel-4.beyit)

166) Cehl-i mürekkeb (Armağan)

Devāt aldı dehānuna hāme engüştin

Olup o cehl-i mürekkeb haṭuñla hayret-yāb

(Sabit Divanı -16.Gazel-3.)

167) Cennete girse gülmez (Armağan)

Ağlamış çehreli soft-i ‘abūsü’l-vechūñ

Rūyına cennete de girse beşāset gelmez

(Sabit Divanı -132.Gazel-4.)

168) Ciğeri kebab ol- (Armağan)

°Ulemā hep işün altun eyler

Kimyāger cigerün hūn eyler

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 59.beyit)

¶o o şūñ nār-ı °aşkıyla kebāb olsIn ciger

Gece gündüz iftirākıyla yanup tütsem deger

(Enderunlu Vasıf Divanı – 39.Murabba-4.beyit)

Vāşıf bu āteşle yeter

Yandı kebab oldu ciger

(Enderunlu Vasıf Divanı - 105.Murabba-5.beyit)

Çalmadı °aşıklığuma iştibāh

Yandı kebāb oldu ciger āh āh

(Enderunlu Vasıf Divanı - 223.Tesmin-2.beyit)

Bu tāb-hāne maştaba-ı °ışkdur göñül

Diller serāb-ı nāb ü cigerler kebāb olır

(Sabit Divanı -99. Gazel-4.beyit)

170) Cihana gelmemişe dön- (- / -)

Çiyāmeti koparup başına melā°nūñ

Cihāna gelmemişe döndi ehl-i bağy ü fesād

(Sabit Divanı -VII. Kaside-39.beyit)

171) Cildi sakil (Armağan)

Ḥavāle her yaña iblis-i ḥān-ı imāna

Ṭufeyl-i ḥām ṭama° gibi aldı cildi şakıl

(Sabit Divanı -III.Kaside-i Ramazaniyye-75)

172) Cim karnında bir nokta (Ö.A.A./Armağan)

Büyütdi nāmiye her zerre-i çemen-zārı

°Aceb mi noqtasına teng olırsa ḥalka-i cīm

(Sabit Divanı -XXXV. Kaside-14)

Peymāne şundiğunda çağır keyf ile baña

Vermişdi neşve-i kadeḥ ol şāh-bāza keyf

(Sabit Divanı -196-Gazel-3.)

173) Cin çarp- (Ö.A.A)

Şeytānlık idüp cin gibi çarpar şıvırsın

Celb-i dil-i °aşıkda bu ḥālet saña maşşūş

(Enderunlu Vasıf Divanı - 62.Gazel-6.beyit)

174) Çakırkeyf (Armağan)

Şāh-bāz-ı nigāhuñ gibi sen daḥı çağır keyf

Göksu'ya gel ey çeşm-i kebūd °ālem-i ābet

(Enderunlu Vasıf Divanı - 28. Şarkı-4.beyit)

Bağ ne çağır keyf-i nâz olmuş o çeşm-i bādemi

Bilmezem sarhoş-ı hūn-ı dil mi mest-i bāde mi

(Enderunlu Vasıf Divanı - 135.Gazel-1.beyit)

Peymāne şundıgunda çağır keyf ile baña

Virmüşdi neşve-i kadeh ol şāh-bāza keyf

(Sabit Divanı -196. Gazel-3.beyit)

175) Çayıra sal- (Armağan)

Geldükde haṭ-ı sebzi kılup yāra laṭīfe

°Uşşākını ğayrı çayıra sal deyüverdüm

(Enderunlu Vasıf Divanı - 84.Gazel-5.beyit)

176) Çayır çayır yak- (Armağan)

Yā-Rabb çerendegān-ı beyābānı sen kayır

Yağdı giyāhı ṭāb-ı temūzī çayır çayır

(Sabit Divanı -33.Kıta)

177) Çehre et- (Ö.A.A)

Çehre itse ne kadar Vāşif'ı ta'yīb idemem

Sen de söz ańlasan olmaz mı birazcık yaramaz

(Enderunlu Vasıf Divanı - 59.Murabba-4.beyit)

178) Çekip çevir- (Ö.A.A)

Taḳıp kemend boynına döndürdi Ka°be'den

Çekdi çevürdi zāhid-i zerrākı zülf ü haṭ

(Nedim Divanı – LIII.Gazel-7.beyit)

Çeküp çevirmek idi böyle hayl-i °uşşākı

O seng-dilde eger olmasaydı mıḳnāṭis

(Sabit Divanı -152. Gazel-5.beyit)

- 179) Çocuk oyuncağına döndür- (Armağan- Ö.A.A)
Ne kırarsun ikide birde benüm hâtırımı
Gönlüm ey tıfl-ı ziyân-kâr oyuncağ degül a
(Enderunlu Vasıf Divanı - 106.Gazel-6.beyit)
- 180) Dağ üstü bağ (Armağan)
Dil-i bed rûzgâr-ı 'âşıkı dağ üsti bağ eyle
Raķīb-i kâfiri yel mūmlarıyle bir çerâğ eyle
(Sabit Divanı -320. Gazel-1)
- 181) Deli dolu (Ö.A.A./Armağan)
Sebū ki bezm-i şarābuñ nedīm-i şengulıdur
Ağrılığ ile sebük-rūh bir deli tılıdur
(Sabit Divanı -105.Gazel-1.)
- 182) Derdini deş- (Armağan)
Derdümi deşme benüm ço hâlime söyletme şuş
Kıldı zīrā kalbimi bir kat dağı dünki huşuş
(Enderunlu Vasıf Divanı - 80.Murabba-3.beyit)
- 183) Derdini dök- (Ö.A.A)
Derdümi dökmege dildāra tez elden Vāşif
Mesken-i maħfı bizim hāne gelür hâtıruma
(Enderunlu Vasıf Divanı - 109.Gazel-7.beyit)
- 184) Devede kulak (Ö.A.A./Armağan)
Ĝarķ idüp seyl-i fenā gūşına dek nāfesini
Devede Kaysa kulak gösterür ancak gerdün
(Sabit Divanı -255.Gazel-2)
- 185) Deveyi gördün mü? (Ö.A.A./Armağan)
Kaysa şordum kadem-i nākaya yüz sürdin mi
Şıve-i üstür idüp dir deve-yi gördüñ-mi
(Sabit Divanı - 94.Beyt)

186) Devletini ayağıyla tep- (Armağan)

Ṭoḳınup pāyi döküldi sāgar

Devletün depdi yine zāhid-i ḥar

(Sabit Divanı -74.Beyt)

187) Dikili ağacı olma- (Ö.A.A./Armağan)

Devātum içre nihāl-i yerā⁶andan ğayrı

Şu ḥār-zārda mağrūs bir ağacum yok

(Sabit Divanı -203.Gazel-4.)

188) Dikiş tutturama- (Ö.A.A./Armağan)

Cāme-i şabrını çāk itti dikiş tutmaz ise

Açılursa gice bir semte tegeller sünbül

(Sābit Divanı -VIII.Kaside-26)

189) Dile (dillere) düş- (Ö.A.A)

Düşme cānā dillere şırr-ı dehānuñ fāş idüp

Gonce-i la⁶lün şaḳn açılmasun gül-ḥandeye

(Nedim Divanı – CXIV.Gazel-2.beyit)

Dile düş ḥāl-i ruḥ-ı yāra deyü ben mi didüm

Ne darılmış o perī bunda kimüñ medḥali var

(Enderunlu Vasıf Divanı - 23.Gazel-5.beyit)

Nāvek-i ⁶aşḳuñ çeküldi sīneme düşdim dile

Firḳātüñle cānuma kār itdi çekdigüm çile

(Enderunlu Vasıf Divanı - 80.Murabba-2.beyit)

190) Dili dolaş- (Ö.A.A)

Bakmağa ḥüsnuñe gözler ḳamaşur

Vaşfuñ itmege diller dolaşu

(Enderunlu Vasıf Divanı - 36.Murabba-4.beyit)

191) Dilini tut- (Ö.A.A)

Dil tut yabana söyleyüp durma hemçü put

İçim şıklıdı hortlayası ma^ctuhu uyut

(Enderunlu Vasıf Divanı – 216.Tahmis-22.beyit)

192) Diş bile- (Ö.A.A/ Armağan)

Ekseri diş bileyüp kırbāna

Göz diker nezre baķar iħsāna

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 219.beyit)

ķurs-ı mehe bir diş bileyiş var iken anda

Mehdür o degül nān deyü gel irseñ inandur

(Enderunlu Vasıf Divanı - 28.Kaside-32.beyit)

İster öldür cevri ile ister uzaķdan diş bile

Ben senüñ ba^cdezīn ülfet degül bilmem bile

(Enderunlu Vasıf Divanı - 215.Murabba-3.beyit)

Zāhid gibi o sīb-i zenāhdana Şābitā

Maķsad degül mi diş bilemek istiyākdan

(Sabit Divanı -260. Gazel-6.beyit)

Yine bir körpe kızu tekyeye kırbān varacaķ

Söyle Şābit bilesün ‘ışķ ile dendānı şeyh

(Sabit Divanı -59.Gazel-5)

193) Dişlerini boğazına tık- (Armağan)

La^clūñi dişlerün dimiş aģyār

ķāfirūñ dişlerün boğazına tık

(Sabit Divanı -202.Gazel-3.)

- 194) Dişine taş vermez (Armağan)
‘Atiyyeñ olmasa hem-seng-i keffe-i ihsān
Dişine taş mı virür şā‘rūñ sipihni-i ‘anīd
(Sabit Divanı -XXXIII. Kaside-56)
- 195) Dişini sık- (Ö.A.A)
Anlaruñ ya‘ni begenmez işini
Sıkılup cānı sıkır hem dişini
(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 445.beyit)
- 196) Dokuz babalı (Ö.A.A.)
Ferzend-i nüh ābā-yı felek olmaqla
Ebnā-yı zemāne heb toköz babalı
(Sabit Divanı -8. Rübā‘i)
- 197) Dokuzu bir eşekle gelmiş (Armağan)
Cevr ider rinde zāhid-i ħarlar
Toközü bir eşekle gelmişler
(Sabit Divanı -111.Beyt)
- 198) Dolap et- (Armağan)
Bağ-ı ihsāna devātundan idüp bir dolāb
Āsumānı kovalar eyledi yer yer sünbül
(Sabit Divanı -VIII. Kaside-31.)
Seyr-i ‘ide çıkarup hem-dem-i aħbāb iderüz
‘Īdi ol servi şolundurmağa dölāb iderüz
(Sabit Divanı -134.Gazel-1)
- 199) Dolu dizgin (Armağan-Ö.A.A)
Bakmış oldum yañlıp ol şeh-suvār-ı ‘işveye
Toļu-dizgin dilden alıp gitdi şabr u şākati
(Enderunlu Vasıf Divanı - 20.Kaside-154.beyit)

200) Dona kal- (Armağan)

Dil kebāb olmuş idi nār-ı finākuñla velīk

Dona aldum seni ađyār ile grdm tenhā

(Enderunlu Vasıf Divanı -17.Kaside-30.beyit)

201) Drt gzle bak- (.A.A)

Rakīb ile beni bir grme dey drt gzle

Baar dem-ā-dem o Őehlā azāla ddelerm

(Enderunlu Vasıf Divanı - 86.Gazel-8.beyit)

202) Duman attır- (.A.A./Armağan)

Buār-ı ‘arz degl zr-i hākda sevre

‘Ale’Ő-Őabāh dumān attırur Őitā-yı ‘anīf

(Sabit Divanı -IX. Kaside-13)

203) Dnya durduka durasm (.A.A)

Hā meyyed eylesn dāmād-ı āli-Őānn

Őman durduka olsun ziyb-i Şadr-ı dāver

(Nedim Divanı - IV.Kaside-48.beyit)

Cenāb-ı Hā hemīŐe hfzede zāt-ı hmāynn

Cihān durduka dursun mesned-i Osmānyān zre

(Nedim Divanı – V.Kaside-43.beyit)

Cihān durduka dur bāl ile tat-ı Şa‘ādetde

Senn lfunla dil-Őādum her işte feth-i bābmsn

(Nedim Divanı – XV.Kaside-31.beyit)

Ey seh serv-i kerem bāg-ı cihān durduka dur

GlŐen-i pr ziyne-ı kevn mekān durduka dur

(Enderunlu Vasıf Divanı –III.Rāzy tahmis)

- 204) Düşe kalka (Ö.A.A)
°Älemde neler çekdüm efendüm düşe kılka
Delv-i dili ben çāh-ı zenehdān çıkarunca
(Enderunlu Vasıf Divanı - 105.Gazel-3.beyit)
- 205) Düşeş at- (Ö.A.A.)
Bir āfet-i düvāzdeh sale olup dūçār
On iki yılda bir düşeş atdı bu baht-ı zār
(Sabit Divanı -88. Gazel-1.beyit)
- 206) Ecel teri dök- (Ö.A.A.)
Cāme-hābında ecel derleri dökdi ‘āşık
Şoyup ol şuḥı çıkarınca gice sādesini
(Sabit Divanı -327. Gazel-3.beyit)
- 207) Ehven-i şer (Armağan)
Her ne ise edip im°ān-ı nazar
İrtikāb etmelidür ehven-i şer°
(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 1821.beyit)
- 208) Ekmeğini al- (Armağan)
Etmeğin alur tenāvül eyleyen bīçāreler
Māye-i semmle muḥammerdür ḥamīr-i nān-ı ‘aşk
(Sabit Divanı -199.Gazel-4)
- 209) Eksik etme- (Ö.A.A)
Allāh naḥl-i devletini ber-karār idüp
Dünyādan eksük itmeye zıll-i ḥımayetün
(Nedim Divanı - Şükran, I.Kıta-17.beyit)

210) El aç-(Ö.A.A)

Gaayete irdü Nedīmā söz du‘ā hengāmıdur

Destūñ aç rūhāniyān-ı ‘ālem-i bālā gibi

(Nedim Divanı – XIV.Kaside-52.beyit)

Meşhed-i pāk-i ‘ālem-dār-ı Resūlullāh’ da hem

El açup dergāh-ı Hakk’a cümle züvvārān ile

(Enderunlu Vasıf Divanı - 65.Tarih-54.beyit)

Zamānıdur kef-i Kerrūbiyān āmine el açsun

Yine pīr-i hıred āhengi-āgāz-ı du‘ā kıldı

(Sabit Divanı -XIX. Kaside-50)

Biz du‘ā niyyetine el açaruz hālisce

Ne tekellūf ne taşannu‘ ne garaż ne iyhām

(Sabit Divanı -XLI. Kaside-81.beyit)

Ziyāde hayreti var kāfirūñ hemān büt olur

Niyāz için o şanem-peykere el açsa raķib

(Sabit Divanı -25.Gazel-2.beyit)

211) El al- (Ö.A.A)

El alup her biri bir mürşid-i feyż-āverden

Mescīde doğru ayaklandı gürūh-ı sersām

(Enderunlu Vasıf Divanı -15.Kaside-4.beyit)

212) El altından (Ö.A.A.)

Gördi na‘l-i bāz-güneyle el altından işin

Ters yüzli mühre beñzer rind-i ‘ālem görmedüm

(Sabit Divanı -244. Gazel-2.beyit)

213) El-aman çağır- (Ö.A.A)

Ne şabr u taḥammül ne tâb ü tüvan

Hemân oldı ḥâlüm amân el-amân

(Nedim Divanı - X.Mesnevi-3.beyit)

Kimi añ a varıp olur ḥandân

Kimisi çağırur amân amân

(Nedim Divanı – XI.Lugaz-5.beyit)

Ḥâl kâfir zülf kâfir çeşm kâfir el-aman

Ser-beser ıķlīm-i ḥüsnüñ kâfiristân oldu heb

(Nedim Divanı – VIII.Gazel-3.beyit)

Ḥârîşinden el-āmân kaabil mi ki ol âfetün

Girye mevc-efzâ-yı âh-ı ḥancer-i bîdâdîdur

(Nedim Divanı – XX.Gazel -2.beyit)

Bir mutrib olsa baña ki her ḥarfî sînemi

Çāk eyleyüpzeban ḳomasa el-amâna dek

(Nedim Divanı – LX.Gazel -2.beyit)

Çeng ü çeğâne zevkı biraz dursun el-amân

Seyridelüm bu seyre gelen dil-sitanları

(Nedim Divanı – CXLVII.Gazel-2.beyit)

Çaresüz °uşşâķuñ ancaķ nâle vü feryâdı var

El-aman bitmez nedür bir ğamze-i bîdâdı var

(Nedim Divanı –VI.Şarkı-1.kıta)

Dah̄ilek el-amām şad el-amān dergāhuṛna düşdim

Terah̄hum kıl baṛna eyle şefā'at yā Resūlallāh

(Enderunlu Vasıf Divanı - IX.Kaside-4.beyit)

El-amān ey H̄azret-i peygamber-i °alī-cenab

Kıl şefa°at bendeñe iḥsān idüp rüz u ḥisāb

(Enderunlu Vasıf Divanı - X.Kaside-1.beyit)

Qalması şabrı u qarāuım el-amān

H̄alime rah̄m eyle sultānum benüm

(Enderunlu Vasıf Divanı - 90.Murabba-1.beyit)

Üftādeñem bunca zamān

Rah̄m it efendüm el-aman

(Enderunlu Vasıf Divanı - 102.Murabba-1.beyit)

H̄ancer-i °aşkun derūna şaplayınca nāgehān

Tā cigerden gūşa erdi bir nidā-yı el-āmān

(Enderunlu Vasıf Divanı -107.Murabba-5.beyit)

Eyledi mülk-i derūna çeşm-i Cengiz'i aqın

El-amān ey dil yanarsun reh-güzārundan şaqın

(Enderunlu Vasıf Divanı - 160.Murabba-5.beyit)

El amān eyle terah̄hum şeh-i iqlīm-i fiten

Yine berbād ediyor mülk-i dili çeş-i miḥen

(Enderunlu Vasıf Divanı - 226.Terkib-i bend-4.beyit)

El-amān - gūyān geldi hāk-i pāya hār ü zār

Şānuṛā her vech ile şāyāndur itseñ iftiḥār

(Enderunlu Vasıf Divanı - III.Tarih-5.beyit)

214) El çek- (Ö.A.A)

Ben el çekdüm hele her vech ile dāmān-ı maḥlabdan

Yıķıldı ḥaṭırum şimden gerü °ālem ḥarāb olsun

(Enderunlu Vasıf Divanı - 190.Murabba-6.beyit)

Āsmanda bıraķup zühre elünden çengi

Def gibi kızdı yüzi dāireden çekdi eli

(Nedim Divanı – CXLV.Kaside-5.beyit)

O gül-pirāhenüñ āgūş-ı sevdasında el çekdük

Bizüm nese-i ķamış-i ārzūmuzda kenār olmaz

(Sabit Divanı -133. Gazel-4.beyit)

El çeküp la°lünden olduk mā°il-i ḥāl-i siyāh

Neş°e-i şahbāyı biz afyona tebdıl eyledük

(Sabit Divanı -120. Beyit)

Tilki şatsun salṭanat sevdālarundan çeksün el

Lağva çıkdı ṭafrası da°va-yı kerr ü fer gibi

(Sabit Divanı -XLIII. Kaside-59.beyit)

215) El değmemiş (Ö.A.A)

Meger kim kesret-i sugl-i ḥükümetten elüñ degmez

ķalem alup ele zeyn etmege evrāk-ı divānı

(Nedim Divanı – XIX.Kaside-6.beyit)

Ḥüsnde şānisi yok bir şūḥ-ı ferdim var benüm

Daḥı yād el değmedük bir tāze virdüm var benüm

(Enderunlu Vasıf Divanı - 209.Şarkı-1.beyit)

Renc-i kadem recāsı niyāziyle şābitā

Takbīl-i pādan el mi deger dest-būsına

(Sabit Divanı -285. Gazel-8.beyit)

216) Elden ele dolaş- (Ö.A.A)

Gezmeden elden ele sözleri Şām ü Şark'ı

Vāşif 'uñ ğayrı üftadenden olur mı farkı

(Enderunlu Vasıf Divanı - 84.Murabba-5.beyit)

217) Ele al- (Ö.A.A)

Ele aldıķça kilik-i anber-efşān-ı hümāyūnun

Döner ser-safıya gūyā nev-behār ermiş gūlistāne

(Nedim Divanı – XXXVII.Kaside-21.beyit)

218) Ele geç- (Ö.A.A)

Şifre çokdur ḥased eyler nekbet

Ki odur bir ele girmez devlet

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 310.beyit)

Eline dāmen-i devlet girmez

Ḳabza şevķine fırsat girmez

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 441.beyit)

Ele girmez metāi gavgāsuz

Aķçe itmez ḳumāşı tamgāsuz

(Nedim Divanı –XI.Lugaz-2.beyit)

219) El etek çek- (Ö.A.A)

Çek ğayrılardan el etek

Ağyār ile yār olma tek

(Enderunlu Vasıf Divanı - 67.Murabba-1.beyit)

- 220) El et- (Ö.A.A)
Nāfile daḥl itmesün el
°Aşıkum °aşık ne çāre
(Enderunlu Vasıf Divanı - 136.Murabba-3.beyit)
- 221) Ele ver- (Ö.A.A)
Bir iki cüz^c-i perāgende vār idi der pīş
Alıp birün ele verdüm kümeyt-ī tab^a mecāl
(Nedim Divanı – VII.Kaside-3.beyit)
- 222) Eli böğründe kal- (Ö.A.A)
Döndi şoyğun viren abdāla nihāl-i güller
Eli bögrinde alıp bülbulün eyler ḥulyā
(Enderunlu Vasıf Divanı - 17.Kaside-5.beyit)
- 223) Elin kuru (Armağan)
Pāyüñle girme āteşe ey müstekib yüri
Yüklenme bār ü zeri mişāl-i elüñ ırı
(Sabit Divanı -346.Gazel-1)
- 224) Elinden bir şey gelme- (Ö.A.A.)
Pey-ā-pey seng-i ğadr atmakdan özge cām-ı ümmîde
Elüñden bir hüner ey aḥter-i çarḥ-ı sitem gelmez
(Sabit Divanı -146. Gazel-5.beyit)
- 225) Elinden düşme- (Ö.A.A)
Kendü daḥı fütāde-i mihr-i cemālidür
Düşmez elinden āyīne hiç gösteriş budur
(Enderunlu Vasıf Divanı - 39.Gazel-3.beyit)
- Miknese düşmez elinden dā^cim
Süpürür vaḥf-ı şerīfī ayyim
(Sabit Divanı -26. Beyit)

- 226) Elinde ol- (Ö.A.A.)
Şābit elinde olsa hezāruñ serāy-ı gül
Üstinde ol ḥarfümüñ uçurmazdı hîç kuş
(Sabit Divanı -163. Gazel-5.beyit)
- 227) Eline su dökemez (Ö.A.A./Armağan)
Rızvān-ı behiştı eline şu koyamaz
Gelsün de kosun işte legenle ibriķ
(Sabit Divanı -7.Rubai)
- 228) El sun- (Ö.A.A.)
Bezm-i meyde nuķle el şunmaz hemān ancaķ Nedīm
Dilberüñ unnāb-ı İa^ol ü çeşm-i bādāmın bilür
(Nedim Divanı – XXXIV.Gazel-6.beyit)
- El sunmazuz o şofraya Şābit kil gül gibi
Maḥşül-ı mālİKāne-i güftārimuz degül
(Sabit Divanı -233. Gazel-9.beyit)
- Her çelīpā şürete āgūşuñ açup şunma el
Her nigār-ı deyre görme Ka‘be-i ķalbi maḥel
(Sabit Divanı -I. Tahmis-VII.)
- 229) El üstünde tutul- (Ö.A.A.)
Velī şoḥbetde herkes raġbet eyler
El üstinde ũutup heb ‘izzet eyler
(Sabit Divanı - 5. Lugaz-7)
- 230) El ver- (Ö.A.A.)
Ola cānāne vü peymāne de el virmeye vuşlat
Nedür bu cevr ü bīdādī sipihr-i dun nigun-sār ol
(Nedim Divanı – LXXVI.Gazel-6.beyit)
- Destide duhter-i rez destte duḥt-i merdüm
Kime el virdi felek böyle begim dünyāda
(Nedim Divanı – CXXX.Gazel-3.beyit)

Furşat el-virse zemîn-būsî-i iqbâle eger

Eylesem südde-i ʿulyâyâ cebîn-fersâyî

(Sabit Divanı -XXII. Kaside-28)

Ḥamdü li-llâh şâhid-i iqbâl-i devlet el virüp

Beyʿat itdüm Ṣābitâ kuṭb-ı ḥilâfet merkeze

(Sabit Divanı -XLIX. Kaside-7.beyit)

Şâhid-i ikbâl ü baht el virdi aʿyâna yine

Beyʿat idüp kıldılar Mehdî-i ʿahde dest-būs

(Sabit Divanı IV. Tarih-5.beyit)

231) El yıka- (bir işten) (Ö.A.A)

El yuşun candan düşenler pençe-i müjgânına

Tel taşkınsun dūş olanlar kākül-i pīçânına

(Nedim Divanı – XVII.Kaside-47.beyit)

232) Emeği boşa çık- (Armağan)

Ölçdi dökdi gelen fâʿizini āblaruñ

Boşa çıkdı emegi soñrası dölāblaruñ

(Sabit Divanı -209.Gazel-1.)

233) Eski defterleri karıştır- (Armağan-Ö.A.A)

Şimdi kaybetmezler ammā vaqt olur etdiklerūñ

Yoqlanur haṭṭuñ gelince eski defterler gibi

(Enderunlu Vasıf Divanı -125.Gazel-6.beyit)

234) Eski kütük (Armağan)

Mažmūn-ı nev elbet bulunur levḥ-i dilinde

Vāşıf ne kadar olsa yine eski kütük

(Enderunlu Vasıf Divanı - 45.Gazel-9.beyit)

- 235) Esmayî üstüne sıçrat- (Ö.A.A)
Olur olmaz işe esmâ çekme
Şadme-i kahr-ı müsemma çekme
(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 139.beyit)
- 236) Eşeğe gücü yetmeyip semerini döv- (Ö.A.A.)
Ne ta'ne taşını yir hırka-ı melâmet-i pîr
Belî himâra gücü yetmeyen döger semeri
(Sabit Divanı -340. Gazel-4.beyit)
- 237) Eşeginden çulu yeğdir (Armağan)
Zâhid-i şehri yeni cübbeler etmiş peydâ
Eşeginden çulu yeg eski meşeldür ammâ
(Sabit Divanı -4.Beyt)
- 238) Eteği ayağına dolaş- (Ö.A.A)
Bakıp destimdeki şemsîre bîm-i cân ile Behrâm
Dolaşsun âyağı dâmâna râh-ı kehkeşân üzre
(Nedim Divanı – VI.Kaside-57.beyit)
- 239) Eteği belindedir (Ö.A.A./Armağan)
O nahl-i nâz etegi belde bir nihâl olmuş
‘Aceb mi dâmen-i serv-i sehi müşemmer olur.
(Sabit Divanı -118.Gazel-4.)
- 240) Etekleri tutuş- (Ö.A.A./Armağan)
Şafağ degül görinen bîm-i tîğ-i kaḥrundan
Etekleri tutuşur çarḥuñ itse nâminı yâd
(Sabit Divanı -VII.Kasde-29)
Fütâdeler n'ola rakş itse al eteklik ile
Etekleri tutuşur dîdeden şirâr düşer
(Sabit Divanı -94.Gazel-4)

241) Etek öp- (Ö.A.A)

Gürûh-ı dâivan bir bir öpüp dāmān-ı iclālî

Hele ol devlet-i ulyānun oldım ben de şāyānı

(Nedim Divanı – X.Kaside-23.beyit)

Cemāl-i pākini sâirden artık görmek ister dil

°Aceb mi cümlesünden soñ rā būs itsem o dāmānı

(Nedim Divanı – X.Kaside-26.beyit)

Budur āhır sözü her laḫza Nedīmā ḫalınuñ

Āh İyd olsa da öpsem yine ol dāmānı

(Nedim Divanı – XVI.Kaside-43.beyit)

Her °İd būse idüp ḫavl o mehle

Vāşıf yeñi başdan yine aḫbāb etek öpmüş

(Enderunlu Vasıf Divanı - 53. Muhtelif K1'ta-2.beyit)

Her °İd birer būse idüp ḫavl o mehle

Vāşıf yeñi başdan yine aḫbāb etek öpmiş

(Enderunlu Vasıf Divanı - 53. Muhtelif K1'ta-2.beyit)

Ayağın çekdi bezme ḡayri ol gül-ḡonca-fem gelmez

Elümden gelse bir dāmānun öpsem gel disem gelmez

(Sabit Divanı -146. Gazel-1.beyit)

242) Ev yık- (Ö.A.A)

Belki bir ḫāñe-ber-endāz çıkar

Evüñi başuñra bir güne yıkar

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 980.beyit)

- 243) Ez ez de suyun iç (Ö.A.A./Armağan)
Nüşhān marāz-ı k̄albe ʿilāc eylemedi h̄iç
Ey şeh-i kerāmāt-fürüş ez de şuyın iç
(Sabit Divanı -15.Beyt)
- 244) Feleğin sillesini ye- (Ö.A.A.)
H̄add-i z̄ātında kim olmazsa edīb
Felegün sillesi eyler teʿdīb
(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 729.beyit)
- 245) Fırsat düşkünü (yoksulu) (Ö.A.A.)
ʿAvrete virme h̄azer kıl ruḥşat
Ki anın çoğu esīr-i fırsat
(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 1012.beyit)
- 246) Fırsatı fest etme- (Armağan)
Furşat-ı t̄āʿati fest itdügüne
Döginür her biri alup iki taş
(Sabit Divanı -13.Kıta)
- 247) Fitili al- (Ö.A.A.)
ʿIşk ile aldı fitili dün gice pervāneler
ʿArz idünce āteşün ruḥsār ile didār şemʿ
(Sabit Divanı -187. Gazel-4.beyit)
- 248) Fûls mâfiş (Armağan)
Herkes revāl-i şofra-i ḥahişle müstefīd
H̄ān-ı ʿatiyyeden baña mâfiş revā-yıʿid
(Sabit Divanı -VI. Kaside-20.)
- 249) Gam çek- (Ö.A.A.)
O peri- peykeri dil sevdi ḡamuñ ben çekdüm
İder ʿālemde ne eyler ise insāna gönül
(Enderunlu Vasıf Divanı - 78.Gazel-7.beyit)

250) Gam yeme- (Ö.A.A)

Egerçi cümleden ber-ter günahum

Velîkin ğam yemem hiç Pâdişâhım

(Enderunlu Vasıf Divanı - 2.Murabba-4.beyit)

Gam yemem bilsem kime cānānesün

Kağı şem^üñ bezmine pervānesün

(Enderunlu Vasıf Divanı - 119.Murabba-1.beyit)

251) Gece gündüz (Ö.A.A)

Mübeşşer ol ki senüñ izz-i devlet ü cāhuñ

Olur ziyāde bülend ü medīd leyl ü nehar

(Nedim Divanı –VIII.Kaside-52.beyit)

Gece gündüz geçe āşāyiş ile evkaatun

Her şebün kađr senüñ her günün olsun bayram

(Nedim Divanı –IX.Kaside-43.beyit)

Aman şevketlü hünkārım bu ğamla biz neler çekdük

Gece gündüz işimiz nāle vü āh u figān oldı

(Nedim Divanı –IX.Sultan Ahmet'in iyileşmesi dolayısıyla terkeb-i bend)

Ka o şuñ nār-ı aşkıyla kebāb olsın ciger

Gece gündüz iftirākıyla yanup tütsem deger

(Enderunlu Vasıf Divanı – 39.Murabba-4.beyit)

Gece gündüz görüp semt-i vefāda

Kim olmaz Vāşif o şuñ fütāde

(Enderunlu Vasıf Divanı - 110.Murabba-4.beyit)

Yansan gice gündüz n'ola şem^c-i cemāle

Mumlarla arar yanmağa pervāne bu nārı

(Enderunlu Vasıf Divanı - 165.Murabba-5.beyit)

252) Geceler gebedir (Armağan)

Dil-dārı bu şeb gā^cile-i cāma düşürdük

El-leyletü ħublā demi oĥşāma düşürdük

(Sabit Divanı -220.Gazel-1)

253) Giderayak (Armağan)

Gül-i kadehte ħabābuñ nümāyişün baķamaz

Sefer görüñdi gider bir ayağdur nergis

(Sabit Divanı -156.Gazel-5.beyit)

254) Geri kal- (Ö.A..A)

°Aybdur kalır geri destünde yüzde ķaresi

Derhem ü dīnār ile aldanma cānum pāresi

(Nedim Divanı –CLIX.Gazel-1.beyit)

255) Gizli kapaklı (Ö.A.A.-Armağan)

Duĥter-i rez perde-i cāmda şaklı degül

Rind-i mey-āşām ile gizli ķapaķlı degül

(Sabit Divanı -229. Gazel-1.)

256) Göbeği çatla- (Ö.A.A.)

Żann itme gülde jāle-i terdür varaķ varaķ

Çatlatdı goncayı göbeginden çıkar 'araķ

(Sabit Divanı -204. Gazel-1.beyit)

257) Göbeği düş- (Ö.A.A.)

Fütādenüñ göbegi düşdi ıztırābundan

Düşünce nāfina reftār-ı nāzdan kemeri

(Sabit Divanı -340. Gazel-2.beyit)

- 258) Göğüs ger- (Ö.A.A.)
Miftāh-ı ƙożā ƙufl-ı temennāyı açunca
Çün perde-i der bāb-ı tevekkülde göğüs ger
(Sabit Divanı -16. Kıt'a)
- 259) Gök kandil (Armağan)
Gök kandil olup şubħa dek ey māh-ı şeb-ārā
Bir °ālem-i meh-tāb idelüm biz de felekde
(Enderunlu Vasıf Divanı -143.Şarkı-2.beyit)
- 260) Gök zurna (Armağan)
Lāle-i sürħı da kendü gibi gök zurna ider
Her ƙadeħ cur'asını üstine serper sünbül
(Sabit Divanı -VIII. Kaside-15)
- 261) Gökten zenbille mi indi? (Ö.A.A./Armağan)
Felekten inmedi zenbıl-i hāle ile o māh
Hilāl-i yek-şebe-veş ƙulb taƙmasaƙ mı gerek
(Sabit Divanı - 223. Gazel-4.beyit)
- 262) Gölgesi ağır (Armağan)
Rağl-ı girān-ı bāde gölgesi ağır
Bir serv-ı ser-bülend-i hümā-sāye isterüz
(Sabit Divanı -131.Gazel-3)
- 263) Gönlü bulan- (Ö.A.A.)
Seni bī-hūde dolandurmayalar
Gönlüñi şoñra bulandurmayalar
(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 732.beyit)
- 264) Gönlü büyük (Ö.A.A.)
Düşmez şığar-ı sinnüñe kesr-i dil-i °aşıƙ
Ey meh şaƙın üftādelerüñ göñli büyükdür
(Enderunlu Vasıf Divanı – 45.Gazel-5.beyit)

265) Gönül al- (Ö.A.A)

Münāsebetle idüp ol perī maḥal-hānlık

Alınca gönlümi itdi hezār şeytanlık

(Sabit Divanı -198. Gazel-1.beyit)

Bu dār-ı gama āteş için gelmiş idüñ

Tiz gitdüñ alup gönlümi yek-tā oğlum

(Sabit Divanı -XXX. Tarih-3.beyit)

Göñül al ey perī var ise °akāra hevesüñ

Saḥa sermāye vü İrād-ı dükān işte kuluñ

(Enderunlu Vasıf Divanı - 74.Gazel-2.beyit)

Yumsağ görünür şimdi şuyu ol bütüñ ammā

Bilmem ki alıp gönlümü soñra katılır mı

(Enderunlu Vasıf Divanı -124.Gazel-3.beyit)

Göñlüm aldı bir nihāl-i nev-edā

Mişli dünyāda bulunmaz meh-likā

(Enderunlu Vasıf Divanı - 6.Murabba-1.beyit)

Göñlüm aldı bir nihāl-i dil-nüvāz

Eyledi bülbul gibi kārım niyāz

(Enderunlu Vasıf Divanı - 62.Murabba-1.beyit)

Beyāz dur sīne-i şāfuñ

Göñüller almuş eṭrāfuñ

(Enderunlu Vasıf Divanı - 71.Murabba-1.beyit)

Aldı göñlim şimdi bir ḥumbaracı eşbeh civān

Gamze-i bī-rahmı kıldı °akıbet sīnem nişān

(Enderunlu Vasıf Divanı - 107.Murabba-1.beyit)

Gönlümi aldı yine bir meh-cebîn

Dİdesi manende-i āhū-yı çīn

(Enderunlu Vasıf Divanı - 117.Murabba-1.beyit)

Gönlümü al ile alduñ

Başımı sevdāya şalduñ

(Enderunlu Vasıf Divanı - 123.M.Şarkı-2.beyit)

Gönlüm aldı nāz-perver bir civān

Ṭavr u reftārı müselleṃ mū-miyān

(Enderunlu Vasıf Divanı - 213.Şarkı-1.beyit)

Muraşşa' raht-ı şiveyle süvār-ı esb-i nāz olmış

Topuzla gönlüm aldı bir cevān-ı sîm gaddāra

(Sabit Divanı -291. Gazel-2.beyit)

266) Gönül ver- (Ö.A.A)

Saīa Vāşıf mı göñül verdi muḳadem ben mi

Eski kimdür yeñi kim deftere şor şorma baīa

(Enderunlu Vasıf Divanı - 4.Gazel-9.beyit)

Her kime göñül virsem ider bağrımı sūzān

Hübān-ı zāmānuñ baīa bir acırı yok mu

(Enderunlu Vasıf Divanı -136.Gazel-8.beyit)

Hüsnün eylerken temāşā

Göñlimü virdüm ḳazārā

(Enderunlu Vasıf Divanı - 4.Murabba-1.beyit)

Ol körpe ḳuzunuñ şıcacık ḳoynına girdüm

Aldum bir iki būselerini göñlümi verdüm

(Enderunlu Vasıf Divanı - 81.Murabba-3.beyit)

Saḥā ben gönlümi verdüm verelden böyle mehcūrum

Nice āh itmeyem nālān u giryān olmayam dūrum

(Enderunlu Vasıf Divanı -101.Murabba-1.beyit)

Verelden gönlümi bir şīve-kāra

Derūnum rūz u şeb yanmada nāra

(Enderunlu Vasıf Divanı -133.Murabba-1.beyit)

Göñül virdüm yine bir gül-^oizāra

Gam-ı ^oaşkı ile döndim hezāra

(Enderunlu Vasıf Divanı -135.Murabba-1.beyit)

Ne vazifem benüm ey māh-likā

Saḥā ben gönlümi virdüm gitdi

(Enderunlu Vasıf Divanı -170.Murabba-4.beyit)

Gönlümi virdüm yine bir gül-nihāl-i tāzeye

N'ola başlarsam mişāl-i ^oandelīb āvāzeye

(Enderunlu Vasıf Divanı - 70.M.Kıta-1.beyit)

Bir sāde-levh-rūy-ı dil ümīdine düşüp

İstanbulñ göñül mi virür sāde-rūsına

(Sabit Divanı -285. Gazel-6.beyit)

267) Göñül yap- (Ö.A.A)

Degül iş ıarḥ-ı āsār-ı cedīd aşḥāb-ı ḥayrāta

Göñül yapsın cihānda eyleyen važ^c-ı aşerden ḥazz

(Enderunlu Vasıf Divanı – 66.Gazel-3.beyit)

- 268) Göz açtırma- (Ö.A.A.)
Pür-ğubār itdi gözüm Sābit o zerrāt-ı furūğ
Āfitāb-āsā göz açdurmaz dil-i miskīne ruh
(Sabit Divanı -57. Gazel-5.beyit)
- 269) Göz değ- (Ö.A.A.)
Kemāl-i hüsüne göz degmesün diyü kevākibden
Meh-i nev bir hamā'il arz ider bāzū-yı cānāna
(Sabit Divanı -293. Gazel-3.beyit)
- 270) Gözden geçir- (Ö.A.A.)
Beñzedürsem n'ola gözden geçirüp müjgānun
Ucı çıkmış ikişer kat şaf-ı nîşter-dānā
(Sabit Divanı -311. Gazel-6.beyit)
- Ne münāsib yere durmuş a tavanlı köprü
Cümle gözden geçirür seyre gelen hūbāni
(Nedim Divanı – XVI.Kaside-9.beyit)
- Geçirse gözden 'aceb mi Hālīm'un eş'ārun
Temāyül eyledi kuhl-ı le'āle dīdelerüm
(Enderunlu Vasıf Divanı - 86.Gazel-14.beyit)
- 271) Göz dik- (Ö.A.A.)
Olmadı tenhāca bir 'işret çemende yār ile
Üstüme göz dikti nerkisler nigeħ-bān oldı heb
(Nedim Divanı –VIII.Gazel-4.beyit)
- Guzāt-ı Müslimīn 'ün ğazzesine göz diküp evvel
Girībān -çāk olup körlendi şoñra çeşm-i mağrūrı
(Enderunlu Vasıf Divanı - 2.Tarih kıtaları-17.beyit)

Lāf añlama doğru özüm ŧanma müdarādur sözüml

Meydānda iŧte gözim dikdigi seng-i üstüvār

(Enderunlu Vasıf Divanı - 31.Tarih-52.beyit)

Bülbül-i dil-ŧedenüñ bergine gözler dikenüñ

ŧaĥn-ı gülzār-ı ümīdinde dikenler bitsün

(Enderunlu Vasıf Divanı -10. Beyt)

O güle göz dikenüñ dıdesini iĥrāca

Süzen-i ĥār-ı cefādur müjenüñ her müyü

(Sabit Divanı -329. Gazel-3.beyit)

272) Göze gir- (Ö.A.A.)

Gören ol ŧāhsüvāruñ gözine girmek için

At Meydānımı bekler dikilüp mīl gibi

(Sabit Divanı -335. Gazel-7.beyit)

273) Göz göre göre (Ö.A.A.)

Olma āvāre-i ilm-i iĥfā

Kendüñi gözgöre itme rüsvā

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 191.beyit)

274) Göz hapsine al- (Ö.A.A.)

Görmege gelmiş idi ĥāl-i dil-i bīmārı

Aldı göz ĥabsine cāsūs-ı ĥayāl-i yārı

(Sabit Divanı -95. Beyit)

275) Göz kulak ol- (Armağan- Ö.A.A.)

Eĥrāfına keyf ehli n'ola göz kulak olsa

Güş ü niĥehi vaĥf-ı minārāt-ı ezāndur

(Enderunlu Vasıf Divanı - 28. Kaside-20.beyit)

Ḳazāda ‘ayni olup çeşm ü gūş-ı ‘uşşāḳuñ
Kudūm-ı dīl-bere hep göz kulağdur nergis

(Sabit Divanı -156.Gazel-4.)

Girift ü dā‘ireyle geldi ol gül soḥbeti ‘āşık
Ten-i pūr-dāğı nāy ü def gibi heb göz ḳulağ eyle

(Sabit Divanı -320.Gazel-4.)

276) Gözleri yollarda kal- (Ö.A.A)

İntizār-ı maḳdemūñle reh-güzāruñ gözlerüm
Gel yetiş ey bī-vefā yollarda ḳaldı gözlerüm

(Enderunlu Vasıf Divanı - 21.Muhtelif Kı’ta-1.beyit)

277) Göz süz- (Ö.A.A)

Göz süzüp ‘uşşāḳ böyle itme mestāne nigāh
Delme bu çağında bağı-ı ‘āşıkı pergāl ile

(Enderunlu Vasıf Divanı – 21.Kaside-3.beyit)

278) Göz terāzūdur (Armağan)

Vezn idüp sīb-i behişt ü zeḳan-ı dil-cūyı
Göz terāzūsına aldum yine şeftālūyı

(Sabit Divanı -329.Gazel-1.)

279) Gözü açık kal- (Armağan)

Geçdi bir çapkun ile ḳamçısını göstererek
Ḳaldı ardunda gözüm ḥalka-i fitrāk gibi

(Sabit Divanı -336.Gazel-4.)

280) Gözü açıl- (Ö.A.A.)

Ümmīd-i nigāh ile ki nergiscilik itdüm
Açıldı gözüm bir iki dināra yapışdum

(Sabit Divanı -251. Gazel-4.beyit)

281) Gözü arkada kal- (Ö.A.A)

Değüldür şubḥ-dem encüm görüp gül-mīḥ-ı zerrīnün

Gözi ardında kaldı şāmuñ eyler bir zamān seyrān

(Enderunlu Vasıf Divanı -18.Tarih-52.beyit)

Geçdi bir çapḥun ile ḫamçısını göstererek

Ḳaldı ardında gözüm ḫalka-i fitrāk gibi

(Sabit Divanı -336. Gazel-4.beyit)

282) Gözü bağı (Ö.A.A)

Böyle ḫalt eyler anuñ erbābı

Hep gözi bağı şanur aḥbābı

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 182.beyit)

Bir gözi bağı ḡarīb oldım bi-^ʿaynih Ṣābitā

Olalı ol nūr-ı dīdem ḫaṣṭe-i derd-i remed

(Sabit Divanı -63. Gazel-5.beyit)

283) Gözü dol- (Armağan)

Sen it çeşm-āşināyı göz göre āḡyara da ey şūḥ

Benüm lāyık mıdur gördükde reşkümden gözüm dolsun

(Enderunlu Vasıf Divanı - 96.Gazel-3.beyit)

Sen it çeşm-āşināyı göz göre āḡyāra da ey şūḥ

Benüm lāyık mıdur gördükde reşkimden gözüm dolsun

(Enderunlu Vasıf Divanı - 96.Gazel-3.beyit)

284) Gözü gönlü açıl- (Ö.A.A)

Gonca gülsün sen daḥı ey verd-i nāz

zēvḫ it açılsun göziñ gönliñ biraz

(Enderunlu Vasıf Divanı -106.Murabba-2.beyit)

285) Gözü kal- (Ö.A.A)

Ḳabẓaya aldı dili şabr u şekṭbi çaldı

Bāb-ı luṭfında gözüm ḥalka mişāli ḳaldı

(Enderunlu Vasıf Divanı -195.Murabba-5.beyit)

Tamgā-yı kumāş-ı cāmedür zann itme

Kaldı nazarum gūşe-i dāmanuñda

(Sabit Divanı -6.Rubai)

286) Gözü karar- (Ö.A.A./Armağan)

Sāḳı görünce zülfüñi sevdām depreşür

Ayağına düşem gibi çeşmüm ḳararıyor

(Sabit Divanı -91.Gazel-3.)

287) Gözünde uç- (Armağan)

Bülbüllerüñ ḥayāli gözinde uçar gülüñ

Oldı mekân-ı zāg u zağan lāle-zār ḥayf

(Sabit Divanı -194.Gazel-3)

288) Gözüne kesdir- (Ö.A.A)

Kes göze kesdirdigün ʿuşşāka ḥışm ile baḳın

Ḥançer-i ğamzeñle öldür virme rāy Devlet-girāy

(Enderunlu Vasıf Divanı -160.Murabba-5.beyit)

289) Gözüne koruk bile yok (Armağan)

Ṭamaʿ-ı ḥāma düşüp sirkelenürsin zāhid

Ya ḳoruḳ yoḳ gözine bunda mey-i nāb degül

(Sabit Divanı -227.Gazel-3)

290) Gözünü aç- (Ö.A.A)

Kethudā ʿaḳlına alma muḥtāc

Açmasunlar göziñi sen gözüñ aç

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 1082.beyit)

Darbe-i nîze vü kûpâline tâkât gücdür

Ĥud başı kaydını görsün gözün açsun cevşen

(Nedim Divanı – I.Kaside-39.beyit)

Ĥased o rinde ki ĥâb-ı ademden açsa göziñ

Ĥabâ-yı şabri çü nerkis hezâr-pâre göre

(Nedim Divanı – CXXIV.Gazel-4.beyit)

°Alimallâhu ta°âla bu sözün şağ ı saña

Göziñ aç yarın efendi ramažândur ramažân

(Enderunlu Vasıf Divanı -16.Kaside-14.beyit)

Gözün aç göz göre aldanma Vāsıf reng-i fânîye

Yarın °uqbâda bugün nefsine uyanlar ağılarmış

(Enderunlu Vasıf Divanı - 59.Gazel-8.beyit)

Zağandadır açdum pasını şimdi o şūhuñ

Ey çarĥ-ı cefâ-cu gözü aç ĥançeri sildüm

(Enderunlu Vasıf Divanı - 83.Gazel-8.beyit)

O sehî kad geliyor bir gül nergis ile

Yılda birdür bu gülüş meclise sâķi gözin ac

(Sabit Divanı - 48. Gazel 2.beyit)

Ĥubârını n°ola kuĥlü'l-cilâ-yı çeşm itse

Gözün o kapuda açdı cemî°-i ehl-i nažar

(Sabit Divanı -XVI. Kaside-33)

291) Gözünü boya- (Armağan)

Nağd-i cān ü dili müft aldı elümden cānān

Bir ĥadeĥ meyle boyadı gözümü pîr-i muğān

(Sabit Divanı -40.Beyt)

292) Gözü tok (Ö.A.A)

Ma°den-i faẓl ide Allāh seni

Gözi tok devleti çok kalbi ğani

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 165.beyit)

Gözi tok tavrı iken eṭvāruñ

Aç da°vācılık olmak kārūñ

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 710.beyit)

293) Göz yaşı dök- (Ö.A.A)

Biñ göz yaşı dökdüm ḫadi ol ḫadde varunca

Serper çıkar elbette nihāli şuarınca

(Enderunlu Vasıf Divanı – 104.Gazel-1.beyit)

294) Göz yumup açıncaya kadar (Ö.A.A.)

Hele şükrüm Mezākī heb budur ümmîd-i vuşlatla

Geçer eyyām-ı firkāt göz yumup açmak ḫadar gelmez

(Sabit Divanı -3. Tahmis-V.)

295) Günahı boynuna (Ö.A.A.)

Boynuña alma günāhun bu ḫadar ‘uşşākuñ

Setr idüp gerdeni mānende-i şāl-ı Kışmîr

(Sabit Divanı -90. Gazel-2.beyit)

Gör zülf-i siyeh-kārına sengīn yārūñ

Boynına olup günāhun ol ḫarrāruñ

(Sabit Divanı -10. Rūbai)

Günāhı boynuña ḫaldurma bir daḫi göreyüm

Şu gerden üzre düşen müşk-bendi sulṭānum

(Sabit Divanı -247.Gazel-4)

296) Günden güne (Ö.A.A.)

Günden güne heb dâ'ire-i haşmeti artar
Ta'qdîre muvaffıq gibi tedbîr-i harâbât

(Sabit Divanı -35. Gazel-4.beyit)

Şafrâsı mı bulandı hevâ-yı hazândan
Günden güne ruḥ-ı çemenistân sararıyor

(Sabit Divanı -91. Gazel-5.beyit)

Günden güne ardına gidüp oldu diger-gün
Bürç-i Sereṭândur n'idelüm tâli'-i vārün

(Sabit Divanı -15. Kıt'a)

297) Güneş doğ- (Ö.A.A.)

Ya'ni şehzâde-i zîşân-ı Hümâyün-peyker
Ki doğup kıldı güneş gibi cihânı tâbân

(Nedim Divanı – XI.Tarih-7.beyit)

298) Haber al- (Ö.A.A.)

Alup o dem haberüm geldi yânıma gülerek
Görünce çihre-i zerdüm didü ne ḥâl bu ḥâl

(Nedim Divanı – VII.Kaside-18.beyit)

İkiniz de olmamış mâlik ona aldum haber

Çerh-i pîrin and verdüm dînine İmânına

(Nedim Divanı – XVII.Kaside-16.beyit)

Keñdün gibi bir dilbere meylün haber aldum

Gördüm ki begüm derd-i maḥabbet budur işte

(Enderunlu Vasıf Divanı –120.Gazel-7.beyit)

Ağyâr ile şâm ü seḥer

Mey içdigün aldum haber

(Enderunlu Vasıf Divanı - 8.Murabba-3.beyit)

Baḥā dūn açdıǵuñ esrār-ı vişālī tenhā

Haber atmış aradı aǵzımı Vāşıf-āsā

299) Haber ver- (Ö.A.A)

(Enderunlu Vasıf Divanı - 201.Murabba-7.beyit)

Dūn gülistānda Vāşıfā

Bülbül haber virdi baḥā

(Enderunlu Vasıf Divanı – 175.Murabba-5.beyit)

Şehrūñ sürildi gitdi yalandan haber virür

Gerçekden iştiḥārda remmālı ǵalmadı

(Sabit Divanı -352. Gazel-3.beyit)

300) Hacıyatmaz (Armaǵan)

Hāşma başılsa da yine ǵalkar ğayūr olan

Baǵ ḥācıyatmaz itdüǵi merdāne ğayrete

(Sabit Divanı -309.Gazel-4.)

Hācı da şubḥa dek turur ol āsitānede

Bî-çāre ḥācıyatmaza döndi miyānede

(Sabit Divanı -93.Beyt)

301) Hak et- (Ö.A.A)

Hāǵ ide bānīsinün iǵbāl ü iclālün füzun

Aftāb-ı devletine irmeye herǵız zevāl

(Nedim Divanı – LVIII.Tarih-7.beyit)

Hāǵ itmiş çün şeh-i şāhān –ı °alem zāt-ı vālasın

Ǵaşırlar şāhı olsa ǵaşr-ı da ol dāverūñ şāyān

(Enderunlu Vasıf Divanı – 24.Kaside-11.beyit)

O °anǵā-yı felek-temkīn-i Kāf-ı şān ü şevket kim

Hāǵ itmiş zīr-i bāl-i sāyesinde ḥalǵı āsū de

(Enderunlu Vasıf Divanı - 46.Tarih-2.beyit)

302) Hamam anası (Ö.A.A)

Sevicinüñ şonu hāmmām anaşı

Yegdür andan hele eytām anaşı

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 1011.beyit)

303) Han evi babam evi (Armağan)

Tā Sofiden ‘āşıkā meşrūta bir virānedür

Şābitā zabteyledüm babam evidür hān-ı‘aşk

(Sabit Divanı -199.Gazel-5.)

304) Hata benden, °atā senden (Armağan)

Bakma noķsānıma şevketlü kerāmet-kārım

Bu mişil bende haṭā eyler ise şāh°atā

(Enderunlu Vasıf Divanı –17.Kaside -48.beyit)

305) Hatırına gel- (Ö.A.A)

Ne yalan söyleyüm ol şūh ile hem –meclīs iken

Ne bir aḥbāb ü ne bīgāne gelür haṭırına

(Enderunlu Vasıf Divanı - 109.Gazel-5.beyit)

306) Hatırını kır- (Armağan-Ö.A.A)

Ne kırarasun iki de birde benüm haṭırımı

Gönlüm ey ṭıfl-ı ziyān-kār oyuncaķ degül a

(Enderunlu Vasıf Divanı - 106.Gazel-6.beyit)

307) Hayā rızka mānidir. (Armağan)

Rızka māni° diseler de farazā

Mü°minüñ ḥaşletidür şart-ı hayā

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 727.beyit)

308) Hayır (sevap) işle- (Ö.A.A)

Şehenşeh devletünde ol vezir-i aşman-mesned

Yapıp bu çeşme-i pāki güzel hayr eyledi haḳḳaa

(Nedim Divanı – IV.Tarih-19.beyit)

Başḳadın hazretleri dāḥı bu zibā çeşmeyi

Kendi māliyle yapıp bir hayr-i vālā eyledi

(Nedim Divanı –XLI.Tarih-5.beyit)

309) Helal olsun (Ö.A.A.)

Dimişsüz ḳaluruz ister piyāz-ı ter revāl olsun

Begüm biz ol piyāza ḳalmazuz ḳat ḳat helāl olsun

(Sabit Divanı -82. Beyit)

N'ola alsa nişānlum diyü biker-i fikr-i ma'nāyı

Helāl olsun aña ol nāzenin maḥtūbe-i ra'nā

(Sabit Divanı -XXXVIII. Kaside-31)

310) Helāl süt emmiş (Ö.A.A./Armağan)

Ṭıfl-ı dile helāl süd emmiş 'affedür

Hātun-ı pır-i mey gibi bir dāye isterüz

(Sabit Divanı -131.Gazel-2.)

Helāl-zāde imiş pāk südle perverde

Uzatdı sākī esir-i ḥumāra kāse-i dūg

(Sabit Divanı -192.Gazel-4.)

311) Her kafadan bir ses (Ö.A.A)

Her ḳafadan işidüp bir āvāz

Dehenün eyleme şaşḳın bir bāz

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 291.beyit)

- 312) Herçi bād-ā-bād (Armağan)
Göñülde yāre hevālandı herçi bād-ā-bād
Ṭabīb-i bād-ı çemen-zāra keşf-i rāz iderüz
(Sabit Divanı -150.Gazel-3)
- 313) Hevā-yı nefsine ṭābi^c (Armağan)
Ḳitāb ü sünnete uy ey ḥatib-i hoş-nağme
Hevā-yı nefsine uyma bizim imām gibi
(Sabit Divanı -341.Gazel-2)
- 314) Hızır yetişti (Armağan)
Ṭāk-i iclāl ki meyl itmüş idi dīvārı
Ḥazret-i Hızır irişüp itdi esāsın ihkām
(Sabit Divanı -XLI. Kaside-55)
- 315) Hiçe say- (Ö.A.A)
Başseden cām-ı şafāya sübhā-i mercānını
Hiçe saymaz °alemün İskender ü ḥakānını
(Nedim Divanı – CLVII.Gazel-1.beyit)
- 316) Hoş geldiniz (sefa geldiniz) (Ö.A.A)
Hoş geldüñ eyā ḥdīv-i ekrem
Lūṭfuñla göñüller oldı ḥurrem
(Nedim Divanı / Musammat I – İbrahim Paşa'nın Kapudan Paşa evine musammat)
- 317) Hoş gör- (Ö.A.A)
°Ālemüñ bir pula degmez kuru ḥayl ü ḥaşemi
İtme ikbāl-i heves kendüñe hoş gör bu demi
(Enderunlu Vasıf Divanı - 220 Müseddes-3.beyit)

318) Hüküm ver- (Ö.A.A)

Hüsn-i matla^cda idüp çeşm-i mihrî rîzân

Eyledü hükminü icrâ yine tab^cı-ı rüşen

(Nedim Divanı – I.Kaside-2.beyit)

319) İk vık isteme- (- /-)

Bir visâl için bânâ ey meh-rû ıf vıf istemem

Ben bozuşdum bafma şimden sonra şıf sıf istemem

(Enderunlu Vasıf Divanı - 80.Murabba-1.beyit)

320) İçi bulan- (Ö.A.A)

Kara şuya karışınca ak şu

Bulanıp içi olurdu memlû

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 170.beyit)

321) İğne basacak yer yok (Armağan)

Tende iğne başacak yer kıomadı zahm urdu

Süzen-i ğamze bulup ‘âşık-ı zârı tenhâ

(Sabit Divanı -14.Gazel-2.)

322) İkide bir (Ö.A.A)

Ne kırarsun ikide bir benüm hâtırımı

Gönlüm ey tıfl-ı ziyân-kâr oyuncağ degül a

(Enderunlu Vasıf Divanı - 106.Gazel-6.beyit)

323) İki eli kanda ol- (Ö.A.A./Armağan)

Şafağ-veş iki elüm kande ise de umarum

Beyâz şubh-ı şefâ^catle idesün tecmîl

(Sabit Divanı -III.Kaside-71.)

324) İki bir kabağa osur- (Armağan)

Şūfī pusere mā‘il olur duhtere ‘aşık
Mā-beyn odası gibi iki yüzlü münāfık

(Sabit Divanı -131.Beyt)

325) İki ucunu bir yere getireme- (Armağan/Ö.A.A.)

Getürme iki ucın bir yire kalem şābit
Metā‘-ı ma‘rifeti böyle şatmak el virmez

(Sabit Divanı -136.Gazel-6)

Eritdi mālını āgūşına o sīm-berūñ
Güc ile bir yere geldi iki ucu kemenūñ

(Sabit Divanı -224.Gazel-2)

326) İki yüzlü (Ö.A.A.)

Gördi bir vech ile ‘ıtr-ı hıat-ı yāre giremez
Oldı göñlümde iki yüzli mişāl-i şāne

(Sabit Divanı -315. Gazel-4.beyit)

Vā‘iz pire mā‘il olur duhtere ‘aşık
Mā-beyn odası gibi iki yüzli münāfık

(Sabit Divanı -132. Beyit)

Ol iki yüzli altun yāri meyl itdürmiş ağıyār
Ele girse yüzün bozup iderdüm onı yüz para

(Sabit Divanı -179. Beyit)

327) İmana gel- (Ö.A.A)

Gelmedün görmedün aḥvālimü dād eylemedün

Görse kāfir benim aḥvālimü İmāna gelür

(Nedim Divanı –XI.Kaside-6.beyit)

Ḥarbe uciledür yine tarz-ı mu‘āmele
İmāna gelse de nigh-i çeşm-i kāferi

(Sabit Divanı -342. Gazel-4.beyit)

- 328) İnadı üstüne başını kestir- (Armağan)
Lā diyüp miḳrāz-ı hicrān-ı şeb-i dūşineye
Bu ‘inādı üzre başun kesdirür her bār şem‘
(Sabit Divanı -187.Gazel-5)
- 329) İnceden inceye (Ö.A.A)
Pek inceden ince arama Vāşif a şūhūñ
Sen baḥş-i miyanunda ḳılı ḳırḳ yaramazsun
(Enderunlu Vasıf Divanı - 100.Gazel-
8.beyit)330) İpe çek- (Ö.A.A.)
Bir mü‘min olsa āh ipin çekse kāfirūñ
‘Āşık raḳıbden nice bir derd ü ḡam çeker
(Sabit Divanı -89. Gazel-4.beyit)
- 331) İpiyle kuyuya inilmez (Ö.A.A./Armağan)
Gör vāḳı‘a-i Yusūf ü gürk-i çarḫı
İḥvān-i zamān ipiyle inme çāha
(Sabit Divanı -1.Rubai)
- 332) İpliği pazara çık- (Ö.A.A./Armağan)
Riştyle ḥarīdārılıḡın añladılar
Hep çıkdı ‘acūzuñ ipliḡi bāzāra
(Sabit Divanı -12.Rubai)
- 333) İşe yara- (Ö.A.A)
Böyle herkesle senūñ ülfetūñ işe yaramaz
Sen de söz añlasan olmaz mı birazcıḡ yaramaz
(Enderunlu Vasıf Divanı - 59.Murabba-1.beyit)
- 334) İş güç (Ö.A.A)
Gūyā ki bilmez luḡf u vefāyı
İş güç edinmiş cevri ü cefāyı
(Enderunlu Vasıf Divanı -140.Murabba-3.beyit)

- 335) İŖi altın ol- (Armağan)
Hele CemŖıdi imiŖ san'atnuñ pīr-i muđān
İŖin altun idiyor ĥāŖılı ĥallāb değül
(Sabit Divanı -227.Gazel-4)
- 336) İŖi bit- (Ö.A.A.)
Etfāl-i ģoncanuñ dehenüde diŖi biter
Ŗebnem düŖerse bülbüli yirler iŖi biter
(Sabit Divanı -46. Beyit)
- 337) İŖi duman ol- (Ö.A.A.- Armağan)
FaŖl-ı temüz-ı ģamda Ŗumandur iŖün ģöñül
Serv-i Ŗurāĥi Ŗalmaz ise sāye-i neŖāŖ
(Sabit Divanı -182.Gazel-2)
- 338) İŖin altın ol- (Armağan)
Ulemā hep iŖin altun eyler
Kimyā-ger cigerüñ ĥün eyler
(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 59.beyit)
- 339) İŖini el altından ģör- (Armağan)
ģördi na'ı-i bāz-ģüneyle el altıdan iŖin
Ters yüzli mühre beñzer rind-i ģālem ģörmedüm
(Sabit Divanı -224.Gazel-2)
- 340) İŖini sağla- (Armağan)
Bir Ŗolaĥ dil-berini sevmege ģahd eylemiŖüz
Biz ki aŖĥāb-ı yemñüz iŖimüz sağ iderüz
(Sabit Divanı -138.Gazel-3)
- 341) İŖitenlerden uzak ol- (Ö.A.A./Armağan)
Geh girye ģāĥı ĥānde-i ehl-i cünün ider
Mecnündür iŖitenden ırağ olsun ģandelfb
(Sabit Divanı -24.Gazel-6)

- 342) İşte sıkıl, işte ar. (Armağan)
Ey naḥl-i nāz işte şıkıl işte ʿar çek
ʿāşık hevā-yı zülfi komaz işte dār çek
(Sabit Divanı -217.Gazel-1)
- 343) İt dişi domuz derisi (Ö.A.A./Armağan)
İşidüp avcılar ḥırdısını
Didiler it dişi toñuz derisi
(Sabit Divanı -45.Kıta-2)
- 344) İyi gün dostu (Ö.A.A)
Eyü gün dostı ile yār olma
Bī-vefā nā-kese ğam-ḥār olma
(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 925.beyit)
- Ḥat-āver olmaya mādām o ḥüsn-i pertev-süz
Yanınca çok iyi gün dostu yār olur peydā
(Nedim Divanı – VI.Gazel-3.beyit)
- 345) Kabak başına patla- (Ö.A.A./Armağan)
Dil itti cān-ı mest ile ğavġā-yı kūy-ı ʿışk
Bu ḥastenüñ başunda kırdı kedū-yı ʿışk
(Sabit Divanı -200.Gazel-1.)
Ser-i aġyārda çatlar kabaġ ğavġa-yı dil-berde
O luṭfa mahżar olmaz ʿaşıkuñ başunda devlet yok
(Sabit Divanı -2005.Gazel-4)
- 346) Kābeʿyi ayaġında bul- (Armağan)
Ayaġında bulurduñ Kāʿbe-i kūyuñda aġyārı
Lekedle öldüreyduñ pister-i hicrāna düştükçe
(Sabit Divanı -301.Gazel-6)

- 347) Kabı dar (Armağan)
Ruhlarıñ gördi ne renge koduğın cām-ı şarāb
Ṭaracıkdur kabı sāki n'ola çatlarsa habāb
(Sabit Divanı -9.Beyt)
- 348) Kabına sığma- (Ö.A.A.-Armağan)
Ḳabına sıgmıyor mey-i nābuñda cūşi var
Faşl-ı bahāra Ḳalmaz atar bir yaña Ḳapak
(Sabit Divanı -204.Gazel-2.)
- 349) Kaç tut de- (- /-)
Geh şikāra çıfalım dā °ire-i kuhsāra
Diyelim tazıya ṭut ṭavşana hem íaç ammā
(Enderunlu Vasıf Divanı -17.Kaside-23.beyit)
- 350) Kan ağla- (Ö.A.A)
Sipihri-i dun siyeh-dil bāde-i naḥvetle sen Ḳanzil
Ḥumār-ı ğuşşadan Ḳan ağlar ey sāki çeker ḥūnun
(Nedim Divanı – LVII.Gazel-3.beyit)
- Tūtiyā-yı ḥāk-i pāyuñçün döküp eşkin çü Nİl
Yā Resūlallāh meded Ḳan ağlıyor çeşm-i °alīl
(Enderunlu Vasıf Divanı - IV. Kaside -1.beyit)
- Zahm-ı seyfi ile pür-yara derūn-ı Mirrīḥ
Bīm-i şemşīr-i Ḳazāsıyla Ḳan ağlar Behram
(Enderunlu Vasıf Divanı - 15.Kaside-37.beyit)
- Eski demler ḥāṭıra geldükçe ben Ḳan ağlarum
Her ne cevr eylerseñ it °ahdi ferāmuş eyleme
(Enderunlu Vasıf Divanı -155.Murabba-4.beyit)

İştîyâkuñla şeb-i tîrede kan ağlıyacak

Kızılıрмаğı ider cūşîş-i giryem tebkî

(Sabit Divanı -38. Gazel-3.beyit)

Kan ağladı dil ol büt-i tersâsı yedinden

Sermāye-i imānını çalmış sepedinden

(Sabit Divanı -270. Gazel-1.beyit)

Āsümān üzre şafağ şanmañ felek kan ağladı

Ayrılıp dünyā deger bir gevheri meknūndan

(Sabit Divanı -XXIV. Tarih-6.beyit)

Bu mātem-i cān-kāh-ı ciger-süz ile Şābit

Gerdūn gibi k̄an ağlayup erbāb-ı maḥabbet

(Sabit Divanı -XXVI.Tarih-4.beyit)

351) Kan ayaklı (Armağan)

Ṭokuz kat olsa rikābında şāṭırı olamaz

O taş başlı felek kan ayaklı çarḥ-ı kelîl

(Sabit Divanı -III. Kaside-44.)

352) Kana susa- (Ö.A.A./Armağan)

Ṭāb-ı rūzeyle şikest etmeğdür iḳdāmuñ

Bir kaşık kanına zāhid şuşaduñ mı cāmuñ

(Sabit Divanı -218.Gazel-1)

353) Kan dök- (Ö.A.A)

°Aceb mi kan dökülse kabza-i sikkîn-i ğamzeñden

Bu ḥūn-rîzî belî ber- muḳteżā-yı °İd-ı kurbāndur

(Enderunlu Vasıf Divanı - 35.Gazel-11.beyit)

Görenler düşde cām-ı la°l-i aluñ kanlar ağlarmış

Ucından ğamzenüñ kanlar dökülür cānlar ağlarmış

(Enderunlu Vasıf Divanı - 59.Gazel-1.beyit)

354) Kanı kayna- (Ö.A.A)

Pek ışıandı saña cānum

Çaynadı ğayetle kanum

(Sabit Divanı 113. M./2)

355) Kanına gir- (Ö.A.A)

Tāzesün cevri itme düşmez şānuña

Girme °uşşākuñ bir avuç kanına

(Enderunlu Vasıf Divanı -132.Murabba-1.beyit)

356) Kanını içine akıt- (Ö.A.A.-Armağan)

Bir kanı içine akacak lāy-hār iken

Şākī dizinden inmez imiş çaltabān sebū

(Sabit Divanı -276.Gazel-7)

357) Kan kardeşi (Ö.A.A./Armağan)

Cām ile kan yalaşur °ağd-i uhuvet eyler

Yine kürsîde olur düşmen-i şahbā vā'iz

(Sabit Divanı -186.Gazel-3.)

358) Kanlı bıçaklı ol- (Ö.A.A./Armağan)

Olmazlar idi ta bu kadar kanlı bıçaklı

Dil şokmasa mā-beynine sūsen gül ü hārīñ

(Sabit Divanı -214.Gazel-2.)

359) Kan otur- (Ö.A.A)

Ye°s ile pür jengdür āyīne-i tūfī-i dil

Çan oturdı sille-i efsūstan zānūlara

(Nedim Divanı – CIH.Gazel-5.beyit)

360) Kan tut- (Ö.A.A)

O hūn-āşāma itmiş mācerā-yı °ışkıyı işrāb

Yine ey dil meger bu dīde-i giryānı kan tutmuş

(Nedim Divanı – L.Gazel-6.beyit)

361) Kapağı at- (Ö.A.A)

O fıflı duĥ ter-i rezle biraz alıştırduk

Atar kapağı aman duymasın peder māder

(Nedim Divanı – XIII.Kaside-20.beyit)

Atmış kapağı hāne-i aĥyāra olup mest

Açılmış o řandūka-i ser-beste iřitdüm

(Enderunlu Vasıf Divanı - 85.Gazel-6.beyit)

Ķabına sıĥmıyor mey-i nābuñda cūři var

Faşl-ı bahāra şalmaz atar bir yaña kapaĥ

(Sabit Divanı -204.Gazel-2)

362) Kara haber (Ö.A.A)

Güm itse řevket-i ĥüsnü řükūh-ı rev-ĥatlar

Siyeh ĥaberde belī iřtiĥār olur peydā

(Nedim Divanı – VI.Gazel-4.beyit)

Vaşf-ı ĥaĥ-ı ruĥsārını berg-i güle yazdum

Bir ĥara ĥaberdür ki anı bülbüle yazdum

(Enderunlu Vasıf Divanı - 73.M.Kıta-1.beyit)

363) Karalar baĥla- (Ö.A.A)

Degül ĥaĥ-ı siyeh dīrīne °ādetmiş güzellerde

Berāy-ı mātem-i ĥübī cemāli ĥara baĥlarmıř

(Enderunlu Vasıf Divanı - 58.Gazel-4.beyit)

364) Karaltı as- (Armaĥan)

°Aceb mi revzen-i mihre ĥaraltı assa seĥāb

Ķarīm ĥüsn-i nigāra ĥavāle manzaradur

(Sabit Divanı -XXXVII.Kaside-25)

365) Karda gezip, izini belli etme- (Armağan-Ö.A.A)

Bilirüm karda gezer de izini göstermez

Dām-ı tezvīrine aldanma onuñ murğ- āsā

(Enderunlu Vasıf Divanı - 17.Kaside-i Şitayye-31.beyit)

Bilirüm karda gezer de izini göstermez

Dām-ı tezvīrine aldanma onuñ murğ- āsā

(Enderunlu Vasıf Divanı - 17.Kaside-31.beyit)

366) Kārına bereket (Armağan)

Raklbi dögmeyi dil-dār kār idinmişdür

O kelbe çok beredür darbı kārına bereket

(Sabit Divanı - 36.Gazel-3)

367) Karınca kaderince (Ö.A.A)

Çün karınca kaderince ide ihdā-yı hūlūş

Bendeñe şimdi budur bādī-i cūr'et maḥzā

(Enderunlu Vasıf Divanı - 17.Kaside-50.beyit)

368) Karşı çık- (Ö.A.A)

Böyle dizgin aşırı düşmez yürümek °aşıkā

Her zamān karşı çıkup itme bu cezā vü ḥiddeti

(Enderunlu Vasıf Divanı – 20.Kaside-159.beyit)

369) Karşı dur- (Ö.A.A)

Sīne germek rumḥına Gerşāsb'uñ sersemliḡi

Karşı durmaḡ tıḡına Efrāsiyāb'uñ töhmeti

(Enderunlu Vasıf Divanı – 20.Kaside-12.beyit)

370) Karun kadar malı var (Armağan)

Böyle şarf ile olur mı efzūn

Yire geçsün hele māl-ı kārūn

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 55.beyit)

371) Kel başa şemşir tarak (Armağan /Ö.A.A)

Ṭotalım °ālemi çemşir ile pür eyleseler

Yakışur mı yine hiç kel başa çemşir ammā

(Enderunlu Vasıf Divanı -17.Kaside-i Şitaiyye-8.beyit)

372) Kendini bil- (Ö.A.A.)

Bu şekil bir hār iken işte temāşā bunda

Daḥl ider ādeme bir kendüyi bilmez sersem

(Sabit Divanı -XVL. Kaside-70)

373) Kendini göster- (Ö.A.A)

Açup revzençesin gāhī ki cānan gösterür kendün

Ümīd-i çāk ile sīnem girīban gösterür kendün

(Nedim Divanı – XCIII.Gazel-1.beyit)

374) Keyfi kaç- (Ö.A.A)

Keyfim kaçar şarāb-ı leb-i yārı görmesem

Görmem cihānı sāğar-ı ser-şārı görmesem

(Enderunlu Vasıf Divanı - 80.Gazel-2.beyit)

375) Kılı kırk yar- (Armağan-Ö.A.A)

Pek inceden ince arama Vāşif o şūhūn

Sen baḥş-i miyānunda kılı kırk yaramazsun

(Enderunlu Vasıf Divanı - 100.Gazel-18.beyit)

Her bir lını kır yarup itdüm nice efkâr

Tâ turri c n nı miy nınca yarınca

(Enderunlu Vasıf Divanı - 104.Gazel-4.beyit)

376) Kıssadan hisse al- ( .A.A./Armağan)

Gitme yabana ey dil-i p r- r

ıayı dinle hisse az ideg r

(Sabit Divanı -Kaside-i Bah riyye)

377) Kıyameti (kıyametleri) kopar- ( .A.A.)

ıy meti oparup baına mel 'n n 

Cih na gelmemie d ndi ehl-i bay   fes d

(Sabit Divanı -VII. Kaside-39)

ıy metler opar k yında n z   iveden  bit

H r m n olsa ol serv-i rev n  r   agablarla

(Sabit Divanı -299. Gazel-5.beyit)

378) Kıymet bilme- (- / -)

Geri sen bilmezs n amm  ıymet m

Ben sen n n  k- k-ı ayretem

(Enderunlu Vasıf Divanı - 11.Murabba-2.beyit)

379) Kızarıp bozar- ( .A.A./Armağan)

Reng aldı gibi ' rız   rus r-ı y rdan

Verd-i sefid   sur ızarıp bozarıyor

(Sabit Divanı -91.Gazel-2)

380) Kızıl kıyameti kopar- ( .A.A.)

Zih m-ı ifteden bir kızıl ıy metd r

Efendi an oluyor la'ı-i ahmer  stinde

(Sabit Divanı -298. Gazel-5.beyit)

381) Kişiyelakab gökten iner (Armağan)

İşılâhât-ı müzeyyefdür heb

Bir alay kavlı-i müzahrefdür heb

Zer ü sîm adı imiş şems ü kamer

Böyle esmâ da semâdan mı iner

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 153-154.beyitler)

382) Koltukları kabar- (Ö.A.A)

Şofi geymiş köca bir 'örf-i siyâhî köfu

Naḥ vetinden kabarup kötlüğü şişmiş şofu

(Enderunlu Vasıf Divanı - 188.Murabba-5.beyit)

383) Koydun ise bul (Ö.A.A./Armağan)

Yalancı gül gibi 'ahdine durmayup şâbit

O göncâyı koduğum yirde bulmadım bende

(Sabit Divanı -237.Gazel-2)

384) Kökekinde büyümüş tohumluk hıyar gibi (Armağan)

Kökeninde büyümüş gibi nâzûklük ile

Germ ü serdin ne bilür gönca daḥi bu çemenüñ

(Sabit Divanı -206.Gazel-3)

385) Kösteği kır- (Ö.A.A./Armağan)

Kösteği kırsa da ma'zürdurur ol ma'nâyâ

Köhne-pâ-bend-i tevekkülde durur mı ḥayvân

(Sabit Divanı -XVV. Kaside-64.)

Nasîḥat itmege gelmişdi kırdı kösteği şeyḥ

Kopunca bend-i birîşîm-i kîne ḥançerde

(Sabit Divanı -314.Gazel-5)

386) Kulağı çınla- (Ö.A.A)

Zamânenüñ kulağı çınladı o gülguleden

Şadâsı güş-ı hilâl-i sipihri eyledi ker

(Sabit Divanı -XVI. Kaside-6)

387) Kulağına alım- (Ö.A.A.)

Benüm hılāl-i simā‘da ulağuma alınan
O nev-şüküfte gülüñ müjde-i udūmıdır

(Sabit Divanı -103. Gazel-3.beyit)

388) Kulağını bük- (Ö.A.A.)

Dest-i düşmen hem ulağım burmada ta‘yīb ile
Şerm ü hācletse zebānum bend ü ta‘kıyd eyledi

(Nedim Divanı – VII.Tarih-13.beyit)

Mānend-i eng nağme-şinās-ı me‘al idi
Her perdeye gelürdi burınca ulağını

(Sabit Divanı -1. Terci‘-i bend –V.Hane-2)

389) Kulağını ek- (Ö.A.A.)

‘Adū-yı devlete bir gūşmāl virdüñ kim
Degül hılāl ulağ ekdi arh-ı bī-bünyād

(Sabit Divanı -VII. Kaside-6)

390) Kulak asma- (Ö.A.A.)

Var yok ne ise şöhbete zāhid ulağ aşma
Söz rezm-i mu‘ammā-yı dehendür varamazsun

(Enderunlu Vasıf Divanı - 100.Gazel-5.beyit)

391) Kulak kabart- (Ö.A.A./Armağan)

Güller ulağ kabardur olunca hezār-ı zār
Nüzhet-şarāy-ı bāđda midhat-sarāy-ıgöl

(Sabit Divanı -235.Gazel-4)

392) Kulak tut- (Ö.A.A.)

Esenleşüp dil ile güft ü gūya başladular
ulağ tutınca işitdüm k’ider fakıyri şuāl

(Nedim Divanı – VII.Kaside-17.beyit)

Mürüvvet kânısın şāhib- keremsün dād-pervensin

Kulağ tut bir nefes feryād ü efgān-ı Nedīmāye

(Nedim Divanı – III.Kıta-2.beyit)

Saň a bir °aceb dāstan söyleyüm

¶kulağ tut ki sihr-i beyān söyleyüm

(Nedim Divanı –X.Mesnevi-15.beyit)

Cām-ı tehī nevāna ¶kulağ tuttu şāқыā

¶kul-¶kul terennümātını tekrār vaqtidür

(Nedim Divanı – XXXVII.Gazel-5.beyit)

Mümkin degül ifade o bī-raħma ħālimi

¶utmaz ¶kulağ recālana baқmaz dileklere

(Enderunlu Vasıf Divanı - 118.Gazel-6.beyit)

393) Kulak ver- (Ö.A.A)

Baňa acı baňa kim nāleme cānān ¶kulağ virmez

Yine gül gūş urur āh-ı hezār-ı zāra oldukça

(Enderunlu Vasıf Divanı - 105.Gazel-6.beyit)

394) Kulp tak- (Ö.A.A.)

Kalmazdı bögrifüzde nedāmetle destifüz

Bir ¶ulp taқmasa size ey mey-keşān sebū

(Sabit Divanı -276. Gazel-9.beyit)

°Āşığı arқaya alınca o şūh-ı tañnāz

¶ulp taқdı bulıp kendüye zenbil gibi

(Sabit Divanı -335. Gazel-6.beyit)

Felekden inmedi zenbīl-i ħāle ile o māh

Hilāl-i yek-şebe-veş ¶ulp taқmasak mı gerek

(Sabit Divanı -223.Gazel-4)

395) Kundak bırak- (Armağan)

Bir kulağlı āfeti kundağ bırağdı cānuma

Ağlamam ol āteři bu dīde-i ter başdırur

(Sabit Divanı -98.Gazel-3.)

396) Kurban olayım (Ö.A.A)

Yoğ mı bir ħandeye kurbānuñ olam cāy meger

O kadar teng midür ğonce-i revhīz-i dehen

(Nedim Divanı –I. Kaside-19.beyit)

Pek istedi efendümi ıyidin üçüncü ğün

Luřfeye gel Nedim’ine kurbānuñ olduğum

(Nedim Divanı –LXXX.Gazel-4.beyit)

Kurban olayım destine kim ehl-i kalemün

Erbāb-ı rakamsun

(Nedim Divanı –CLXII. Müstezad -5.beyit)

Kurbanuñ olam geçdü boğaz seyri zamānı

Serd oldu hevā çıkma koyundan kuzucağum

(Nedim Divanı – XIII.Şarkı-3. kıta)

İtizar itme Nedīmā saşa kurbān olsun

Gel benüm kaşi hilālüm bize bir ıyd ideüm

(Nedim Divanı Şarkı XV – 5. kıta)

Şakıyā meclise gel cismime gelsün cānum

Ağdler tevbeler ol řāđara kurbān olsun

(Nedim Divanı – XIX.Şarkı-1.kıta)

Gel benim yolında kurbān olduğum

Girme  uřřākuñ bir avu ғанına

(Enderunlu Vasıf Divanı - 132.Murabba-4.beyit)

Böyle serkeşlige āyā ne sebep söyle baña

Söyle kurbānuñ olam cān ü dilim ola fedā

(Enderunlu Vasıf Divanı - 227.Terkib-bend-2.beyit)

İrgür beni ey řuñ amān  d-i viřāle

Kurbān olayım ben saña kurbān ise maķřud

(Enderunlu Vasıf Divanı - 76.M.Kıta-2.beyit)

397) Kuş sütüyle besle- (Ö.A.A./Armağan)

řebnem degül  arüş-ı güli kuř sūdile-heb

Besler ĥarīm-i bāğda dāmād-ı  andelīb

(Sabit Divanı -17.Gazel-3.)

Beslese kuř sūti ile faraźā

Yine bī-āre ider vāveylā

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 1133.beyit)

398) Kuş uykusu (Ö.A.A.)

şeh-bāz-ı eşmi ĥāb-ı teğāfülde gösterüp

Kuş uyĥusile murğ dili aldadur o yār

(Sabit Divanı -88.Gazel-4.beyit)

Fesāne-hānī-i bülbül kuş uyĥusu diyerek

Uyutdı řāh-ı güli nāz pister üstinde

(Sabit Divanı -298. Gazel-3.beyit)

399) Kuyruk salla- (Ö.A.A./Armağan)

řeyĥ efendiye bugün mirvaĥa-cünbān olarak

řaķdı kuyruk şanup ol rīř-i dırāza řāne

(Sabit Divanı -311.Gazel-12)

- 400) Kuyruğunu kıs- (Ö.A.A.)
Bırakdı dāmen-i aşhāb-ı ʿırzı destünden
Edeble kuyruğunu kırdı her seg-i şirir
(Sabit Divanı -XI. Kaside 49)
- 401) Kül öküzü (Armağan)
Gül ocağı bu sūz ile āteşlere yanmış
Kül öküzü bülbülleri hākistere düşmüş
(Sabit Divanı -159.Gazel-12.)
Pir-i muğān ocağı harāb oldu Sābitā
Hākister üzre kaldı o kül öküzü kadeh
(Sabit Divanı -51.Gazel-5.)
Söyündürdi ocağın dūde-i āteş-perestānuñ
Olup kül öküzü düşdi rivāk-ı ğurfe-i Kisrā
(Sabit Divanı -I.Kaside-38)
- 402) Külâh et- (Armağan)
Takye kapmak revişinden āgāh
Sikke sūretle ide halka külâh
(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 224.beyit)
- 403) Külâhını göğe at- (Armağan)
Sebzezār-ı āsumān üzre gül-i hāver degül
Şevkden atdı külâhun göklere tēc-ı horuş
(Sabit Divanı -IV.Tarih-4.)
- 404) Küplere bin- (Ö.A.A./Armağan)
Sihr ile çıkdı küh-ı billūra
Cādū-yı hum-süvārdur kemerüñ
(Sabit Divanı -211.Gazel-6.)
- 405) Lāzım melzum kabilindendir (Armağan)
Anuñ vücūd-ı şerīfī o şadra lāzımdur
Ne ihtimāl ki lāzımdan ayrıla melzūm
(Sabit Divanı -XXXII.Tarih-10)

- 406) Mābeyn otası gibi iki yüzlü (Armağan)
Şūfī püsere mā'il olır duhtere 'āşık
Mā-beyn otaşu gibi iki yüzli münāfık
(Sabit Divanı -131.Beyt)
- 407) Mal bulmuş mağribi gibi (Ö.A.A)
Kırdırup mālını aldanma şakın
Mağribī māl bulur şanma şakın
(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 185.beyit)
- 408) Mal eşeği (Armağan)
Ehl-i 'ilme zer ūzīver ruḥ-i zerd
Yükledür māl eşegin şırtına derd
(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 60.beyit)
- 409) Meydan oku- (Ö.A.A)
Heft- ḥāna oḳusa meydān o şāh-ı kahrāmān
Fıkr-i nevkiyle gelürdi Sām'a ḥumma nevbetī
(Enderunlu Vasıf Divanı - 20.Kaside-5.beyit)
- 410) Mıknatıs gibi çek- (Armağan)
Çeküp çevirmez idi böyle ḥayl-i 'uşşākı
O seng-dilde eger olmasaydı mıknātīs
(Sabit Divanı -152.Gazel-5)
- 411) Mum yapıştır- (Ö.A.A./Armağan)
Ḥandeyle didi mūm yapışdur buracığa
Şem'un yanında gerdenine diḳḳat eyledüm
(Sabit Divanı -248.Gazel-2.)

412) Mumla ara- (Ö.A.A)

Bir āteşe yandum ki görelden ruḥ-ı yārı

Mumlarla arar yanmağa pervāne bu nārı

(Enderunlu Vasıf Divanı - 165.Murabba-1.beyit)

413) Nasuh Yusuf tevbesi (Armağan)

İtdüm belā-yı cevır ile ey Yusūf-ı zamān

Dil virmege senüñ gibiye tevbe-i Naşūḥ

(Sabit Divanı -54.Gazel-2.)

414) Naza çek- (Ö.A.A)

Kā'il olduḡ sāde bir taḥşīne kendün ol daḥı

Nāza çekdi bir nigāh-ı iltifāta °ār ider

(Enderunlu Vasıf Divanı - 26.Kaside-33.beyit)

Gama cānum diyerek şarılalum nāza çeker

Sineden belki bu taḥrīb ile te'bfd iderüz

(Sabit Divanı -148. Gazel-4.beyit)

415) Nazar deġ- (Ö.A.A)

Bedr-i tamāmına nazaruñ degmesün felek

Meclisde °ayş u nüş bu şeb meşrebimcedür

(Nedim Divanı – XIII.Gazel-3.beyit)

416) Nesimi gibi derisini yüz- (Armağan)

Çün Nesīmi edeb-i şer'e muḥālif esdi

Lā-cerem postunu aldurdı idüp nāra fedā

(Sabit Divanı -2.Gazel-5.)

417) Ne tadı var, ne tuzu (Ö.A.A./Armağan)

Ne tadı ḳaldı ne tuzı ḥān-ı melāḥuñ

Nān ü nemek yidük bize itsün helāl ḥaḡ

(Sabit Divanı -181.Gazel-4)

- 418) Nikāhı tazele- (- / -)
Yine kerīme-i sālār-ı mey kenārunda
Nikāhı tāzelemüş gibi rind-i şahbā-nüş
(Sabit Divanı -167. Gazel-2.beyit)
- 419) Ocağımı söndür- (Ö.A.A./Armağan)
Söyündürdi ocağın dūde-i āteş-perestānuñ
Olup kül öksüzü düşdi revāk-ı ğurfe-i Kışrā
(Sabit Divanı -I.Kaside-38)
- 420) Ocak eskisi (Armağan)
Ocağın eskisiyüm ben de varduqça ħarābāta
Niçün şākiler istiķbālūme bir kaç qadem gelmez
(Sabit Divanı -146.Gazel-4.)
- 421) O da bir zaman imiş (Armağan)
Erbāb-ı luḡ u himmet o da bir zamān imiş
Biz görmedik °ināyet o da bir zamān imiş
(Enderunlu Vasıf Divanı - 61.Gazel-1.beyit)
- 422) Okunu attı, yayını asmış. (Ö.A.A.-Armağan)
Hiç vücūdunda ne cān var ne ilik
Kaldı bir kupkuru cild ile kemik
Güşe-i tekyede qalmağ qışdı
Tırini attı kemānun yasdı
(Sabit Divanı -3.Elgaz-12.)
- 423) Okut kendini pabucu büyüğe (Armağan)
Debīristāne almağ sa'y ider ol tıflı rüz ü şeb
Oqutsın kendüyi dīvāre olmuş ħāce-i mekteb
(Sabit Divanı -19.Gazel-1.)
- 424) Oltayı yut- (Armağan)
Yutdurdı tama^c oltasını Ādeme şeytān
Āvīze idüp dāne-yi tār-ı ħasedinden
(Sabit Divanı -272.Gazel-3.)

- 425) Onma bitme, kapımdan gitme (Armağan)
Oñma bitme der iken şā'ika-i āteş-i āh
Dāne-i eşk 'aceb der mi ki oñsam bitsem
(Sabit Divanı -242.Gazel-4.)
- 426) Ortalık ağar- (Ö.A.A.)
Çözerken tügmesün bu gice yārūñ sā'ate baқdum
Şabāh olmuş ağarmış ortalık munhal olup kevkeb
(Sabit Divanı -19.Gazel-3.beyit)
- 427) Oyunun sakalı bit- (Armağan)
Gāliba bāzī-i 'aşkuñda şakālı bitecek
Yoқlasam ṭālī'-i ruḥşāruñı liḥyān geliyor
(Sabit Divanı -XII.Kaside-25.)
- 428) Oyun et- (yapmak, oynamak) (Ö.A.A.)
Zihnūñi lu'ub ile kılma ḥayrān
Bir oyun eylemesün saña cihān
(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 346.beyit)
- 429) O yükte bacı yoktur (Armağan)
Hezār-bār-ı emel gelse behre-yāb olmam
Bu bār-ḥanede Şābit o yükde bācum yoқ
(Sabit Divanı -203.Gazel-5.)
- 430) Ölçüp biç- (Ö.A.A.)
Şöyle ölçüp biçdüm ifrāt-ı şafādan Vāşifā
Ba°dezīn gelmez kumāş-ı zevk u şevk endāzeye
(Enderunlu Vasıf Divanı - 70. M.Kıta-2.beyit)
- 431) Öpüp başına koy- (Ö.A.A.)
Öper başuna қor dil-ḥasteler dest-i irādetle
Ḥācer-āsā senūñ her seng-i cevruñ muḥteremdür heb
(Sabit Divanı -27. Gazel-3.beyit)

- 432) Örnek al- (Ö.A.A.)
Cevānuñ örnek al naķş-ı ğarīb ḥaṭṭ-ı rūyından
Nigāruñ ṭurrrası koynuñda müşġin destmāl olsun
(Sabit Divanı -258. Gazel-3.beyit)
Naķş-ı devlet ber-ķarār olmaz mişāl-i dertmal
Cāha maġrūr olma Müfti Vaķ^çasından örnek al
(Sabit Divanı -139. Beyit)
- 433) ÖZR-i leng et- (Armaġan)
‘ÖZR-i leng eyler diyü meydān-ı nāz ü şivede
Şeh-süvār-ı fitne-şāzum yakmış esb-i nāza dāġ
(Sabit Divanı 193.Gazel-2.)
‘Āşikuñ maķşad-ı aķşası ķadem-renceñdür
‘ÖZR-i leng eyleme ey serv-i kıyāmet-reftār
(Sabit Divanı -109.Gazel-3.)
- 434) Pak süt imiş (Armaġan)
Ḥelāl-zāde imiş pāķ sūdle perverde
Uzatdı sāķi esīr-i ḥumāra kāse-i dāġ
(Sabit Divanı -192.Gazel-4.)
- 435) Parmaġı aġzında kal- (Ö.A.A./Armaġan)
Devāt aldı dehānuna ḥāme engüştün
Olup o cehl-i mürekkeb ḥaṭuñla ḥayret-yāb
(Sabit Divanı -16.Gazel-3.)
- 436) Parmak bas- (Ö.A.A.)
Ney-i şikaste-i pür-dāġa itdürüp şiven
Ķocınuġı yirine başdı barmaġı neyzen
(Sabit Divanı -38. Beyit)
- 437) Parmak ısır- (Ö.A.A.)
Görücek rūh-Sikender hele Sa^çd-abādı
Oldu parmaķ ışırup ḥimmetinüñ ḥayrānı
(Nedim Divanı – XVI.Kaside-39.beyit)

438) Pay biç- (Ö.A.A.)

Şābit nihāl-i sünbüleden pāy biçmişüz

Ḥabbü'l-ḥaşîd-i dāniş ider ehlüni helāk

(Sabit Divanı -215. Gazel-5.beyit)

439) Perdesi sıyrık (Ö.A.A)

Perdesi şıyrık olandur menķüb

Setr ider ırzını mend-i maḥcūp

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 724.beyit)

440) Pes de- (Ö.A.A)

Pes etdüm azm kim ol dergeh-i cūda idüp rü-māl

Ḳılam peyvend-i dāmān-ı kerem dest-i temennāyı

(Nedim Divanı – VI.Kaside-39.beyit)

Pes ana bir yer bulıp ḥākaan-ı İskender-zuhūr

Ḳıldı bu vech üzre fermān-ı hümāyūnu şudūr

(Nedim Divanı – S.Ahmet'in matlamı tazmin II-5.beyit)

Pes imdi ey Ḥ udā-yı lem-yezel izz ü celālinçün

Vücūd-ı pākini ḥıfzet ḥatālardan o sultānuñ

(Nedim Divanı – IX.S.Ahmet'in iyileşmesi d.terkib-i bend-15.beyit)

441) Peyle- (- /-)

Eger sen olmasañ biz öyle zeví u şeví n'eylerdük

Daḥı zevfun birisi bitmeden birini peylerdük

(Enderunlu Vasıf Divanı - 41.Murabba-3.beyit)

442) Pişmiş aşā soğuk su kat- (Armağan- Ö.A.A)

N'eyleyem katdı soğuk şū yine pişmiş aşā

Geldi o zāt-ı şerife o münāfık sīmā

(Enderunlu Vasıf Divanı - 17. Kaside-i Şitaiyye-33.beyit)

Gelmemüş beynehümāmızda bürüdet başuma

Katdı ağıār °ākıbet soğuk şū pişmiş aşuma

(Enderunlu Vasıf Divanı - 12.Murabba-4.beyit)

Şağın renk virme aşlā sırdaşuñā

Soğuk şular katar pişmiş aşuñā

(Enderunlu Vasıf Divanı - 182.Murabba-2.beyit)

443) Püsküllü bela (Ö.A.A-Armağan)

Oldı fikr-i kākülün ey meh-liķā

°Āşıķuñ başında püsküllü belā

(Enderunlu Vasıf Divanı - 184.Murabba-3.beyit)

Derd-i ser virme şağın °āşıķa reftāruñla

Şoķma püsküllü belāya anı destānuñla...

(Sabit Divanı -31.Kıta)

444) Ramazan sūfisi (Armağan)

Alınur mı Ramazān şūfıleründen Muşhaf

Rağlenüñ nevbetini beklemeyince insān

(Sabit Divanı -XLV.Kaside-8.)

445) Renkten rene gir- (Ö.A.A.)

Bezm-i meyde iki cām içse o gül-gonca-mizāc

Rengden rene girer gülleri mānend-i zücāc

(Sabit Divanı -48. Gazel-1.beyit)

- 446) Saati dellâldadır (Armağan)
‘Āşīkuñ koynına girmezdi o şūh-ı rakķāş
N’işle süñ şıķleti var şa’ati dellâldedür
(Sabit Divanı -97.Gazel-3.)
- 447) Sağ ol. (Ö.A.A)
Kırılusun çün sebū a’cāsı Maħmūd Hān sağ olsun
Meserretle dolup kālbi atılsun ğam ıraĝ olsun
(Sabit Divanı -50. Muhtelif Kı’ta/1)
- 448) Sahip çık- (Birine, bir şeye) (Ö.A.A)
Yâ Resūlallāh şāhib çık bu ‘āciz bendeñe
Çekmeyem dünyāda vü ‘uķbāda sāyende hiçāb
(Enderunlu Vasıf Divanı - X.Kaside-4.beyit)
- 449) Sakalı başkasının elindedir (Armağan)
Virdüm bu pīrlükde görüñ haşb-i hālūmi
Bir genc berberüñ eline aķ şaķālumi
(Sabit Divanı -103.Beyt)
- 450) Sakalına gül- (Ö.A.A./Armağan)
Her rüy-ı rakībe hāndesi ca’līdür
Hezl ile şaķalına güler maĝbūnuñ
(Sabit Divanı -11.Rubai)
- 451) Sana zehr olana sen tiryak ol (Armağan)
Semm-i āzāra idüp şehd-i nevāzişle ‘ıvaż
Hüner oldur saña zehr olına sen tiryāk ol
(Sabit Divanı -232.Gazel-4)
- 452) Satıp sav- (Ö.A.A.)
Kumāş-ı nāzımı heb şatdı şavdı ‘uşşāka
O hāce-zāde niçün naķd-ı cānı devşürmez
(Sabit Divanı -136. Gazel-4.beyit)

- 453) Selama dur- (Ö.A.A.)
Binsün cirīd-i şīveye ol pādişāh-ı nāz
Tırsun selāma rümh-ı nigehele sipāh-ı nāz
(Sabit Divanı -142. Gazel-1.beyit)
- 454) Selam para, kelām para (Armağan/Ö.A.A.)
Zamānede gāzeli kimse almıyor Şābit
Güzellere virilen tuhfe-i selām gibi
(Sabit Divanı -341.Gazel-6.beyit)
- 455) Sermayeyi kediye yükle- (Ö.A.A.)
°Ákıbet alçaq idüp pāyesini
Kediye yüklede sermāyesini
(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 829.beyit)
- 456) Sesini kes- (Ö.A.A.)
Kes sesi kayd itme uz kes
Añladum ol yādigārı
(Enderunlu Vasıf Divanı - 200.Şarkı-5.beyit)
- 457) Sevdasına düş- (Ö.A.A.)
Düşmesün yoħsa gōñüller ol bütüñ sevdāsına
Kāfirüñ nār-ı firākı āteş-i Nemrūd olur
(Enderunlu Vasıf Divanı - 40.Gazel-2.beyit)
- 458) Sıcağı geçti (Armağan)
Geçmeseydi sıcağı tāb-ı ruħ-ı dil-dāruñ
Böyle germiyyeti olmazdı bizüm hammāmuñ
(Sabit Divanı -281.Gazel-4.)
- 459) Sıkboğaz et- (Ö.A.A.)
Yevm-i şekk şoħbetün şıra sıkarken yārān
Şık boğaz itdi basup şahne-i şehir-i ramazān
(Sabit Divanı -XLV. Kaside-1.beyit)

- 460) Sirtında kanburu var (Armağan)
Münfekk olur mı merdüm-i ālüfteden keder
Şirtında kanburı gibidür şahş-ı aḥdebūñ
(Sabit Divanı -225.Gazel-3.)
- 461) Sirtından deriyi alır (Armağan)
Mişāl-i post çıkarmazsa kıstı şirtından
Garibe şehir-i maḥabbetde ḥāncı ḥān mı virür
(Sabit Divanı -124.Gazel-2.)
- 462) Sirt üstü (Ö.A.A.)
Tehniyet yirine şābit gibi sūr eyler idüm
Şirtum üstine yatup ḡayri ḥuzūr eyleridüm
(Sabit Divanı -2.Terci'-i bend -VII. hane-3)
- 463) Sikkeyi mermere kazdı (Armağan)
Mermerde sikke kazdı yazup şābit o gülün
Naşın cidār-ı sinede kıl-i ḡayāl ile
(Sabit Divanı -319.Gazel-7)
- 464) Silip süpür- (Ö.A.A.)
Çeşmān-ı siyeh-mestini gördükde olup keyf
Ol neş'e ile birden iki sāḡarı sildim
(Enderunlu Vasıf Divanı - 83.Gazel-2.beyit)
- 465) Soygun vermiş abdala dön- (Armağan)
Döndi soyğun viren abdāla nihāl-i güller
Eli bögrinde kalıp bülbülün eyler ḡulyā
(Enderunlu Vasıf Divanı -17.Kaside-i Şitaiyye-5.beyit)
- 466) Söz aç- (bir şeyden) (Ö.A.A.)
Şirīn o kadar vaşfun ile kām-ı temennī
Kim söz açamaz baḡsine kannad dükānı
(Nedim Divanı – XXIII.Kaside-12.beyit)

Açmam saña söz  aşkıdan ey zâhid-i nâdân

Bu baħşde sen kâbil-i güftâr degülsün

(Enderunlu Vasıf Divanı - 102.Gazel-1.beyit)

O vesîleyle söz açdum saña geldi yeri de

O sözü yazmış idüm kalmış öbür  anteride

(Enderunlu Vasıf Divanı – 201.Murabba-2.beyit)

Şerh-i dil için her kapudan gice söz açduk

Varmazsa der-i yâre o bî-tâb açılmaz

(Sabit Divanı -137. Gazel-3.beyit)

467) Söz al- (Ö.A.A)

Güzelşün bîbedelsün şühşun âlütêsün cânâ

Söz olmaz hüsnüne gelmez nazînüñ  aleme haħka

(Nedim Divanı – IX.Şarkı-4.kıta)

468) Söz at- (Ö.A.A)

Ba d olmaz söz atsa t ak-ı çarħa tura-i bâmı

Felekden kadri a lâ bir şehüñdür bu bülend eyvân

(Enderunlu Vasıf Divanı - 18.Tarih37.beyit)

Ağyâr zümresün kolına aldı şimdiden

 Uşşâk bir söz atsa taraf-dâr olur habîş

(Sabit Divanı -40. Gazel-2.beyit)

469) Söz dinle- (Ö.A.A)

Sözümü dinle  inâd itme yaraşmaz vazgeç

Ten-i nermînüñ nisbetle kabâdur vazgeç

(Enderunlu Vasıf Divanı - 27.Murabba-5.beyit)

°Aşık ile tahmîr olunmuşdur özüm

Gel bu yolda sen benüm diñle sözüm

(Enderunlu Vasıf Divanı - 132.Murabba-3.beyit)

Oldı gitdikçe o māder-be-ḥaṭā ‘āşık-küş

Sözi mi diñler iseñ anasın alda baba düş

(Sabit Divanı -109. Beyit)

Gel ‘inād itme o gül-ruḥ ile sözüm uş

Sözümü dinler iseñ anasın al da baba düş

(Sabit Divanı -177. Beyit)

470) Sözden dönme- (Armağan)

Dönmem ölsem de sözümnden ḥāşılı

Gül ya ḥal-i gerdenüñ ya müşk-i nāb

(Enderunlu Vasıf Divanı - 21.Murabba-6.beyit)

471) Söz getir- (Ö.A.A)

Ne °aceb eylese esrār-ı derūnun ifşā

Gonceden söz getirür bülbül-i şeydāya şabā

(Nedim Divanı – V.Gazel-1.beyit)

472) Söz kes- (Ö.A.A)

Kesmiş sözi ağyāra görüşmem deyü ol şūḥ

Söz yok ne diyem bu söze şoḥbet budur işte

(Enderunlu Vasıf Divanı – 120.Gazel-4.beyit)

473) Söz ol- (Ö.A.A)

Hİç söz olmaz ṭarḥına bu çeşme-i nev-himmetüñ

Naşşı zībā resmi dil-cū āb-ı şāfi ḥoş-gü-vār

(Enderunlu Vasıf Divanı - 34.Tarih-10.beyit)

Nice taḥsin idüp tārīḥ-i a°lā yazmayım Vāşıf

Söz olmaz hıç kemāl-i Şāh-ı vālā-re'y ü Cem-şāna

(Enderunlu Vasıf Divanı - 48.Tarih-15.beyit)

Bir düşündüm ki bu tārīḥ söz olmaz Vāşıf

Kıldı ihşan ü °aṭā Kırkılār'a Sultān Maḥmūd

(Enderunlu Vasıf Divanı - 81.Tarih-19.beyit)

Ṙaḫıb rāh-güzāruñde ḥāk olır toz olır

Gubār-ı ğam getirür ṭab'a ḥalkda söz olır

(Sabit Divanı -119. Gazel-1. beyit)

Hıç söz olsun mı o kim nāzm-ı nā-hencārı

Rište-i nazma çekünce çeke biñ derd ü elem

(Sabit Divanı -XVI. Kaside-65)

474) Sözü çevir- (Ö.A.A)

Ruḥsāruna gül-penbe didüm çeşmi qarardı

Der-ān çevirüp ben de sözi al deyüvirdüm

(Enderunlu Vasıf Divanı - 84.Gazel-3.beyit)

475) Sözü kes- (Ö.A.A)

Varsa zer ver leb-i la°İnini būs it sözü kes

Yoksa al müğ-beçe-i bāde-fürüş almaz lāf

(Enderunlu Vasıf Divanı - 67.Gazel-3.beyit)

476) Sözü balla boğ- (- / -)

Şadā-yı lezzet-i la°li o çeşme-i nūruñ

Sesin kesüp sözini balla boğdı zenbūruñ

(Sabit Divanı -51. Beyit)

477) Sözü nü kes- (Ö.A.A)

Rişte-i ülfeti kaṭā sözü mü kesdirdüm

Yār u aḡyār miyānunda bıçakdum bu gice

(Enderunlu Vasıf Divanı - 113.Gazel-7.beyit)

Aḡyāra sözin kesdirüp ol şūḥ bezimde

Cām-ı leb-i lalün bize nisbet çakıverdi

(Enderunlu Vasıf Divanı - 131.Gazel-3.beyit)

478) Sözüme bal mumu yapıştır (Armağan)

Ḥandeyle didi mūm yapışdur buracığa

Şem'un yanunda gerdenine diḡkat eyledüm

(Sabit Divanı -248.Gazel-2.)

479) Söz ver- (Ö.A.A.)

Mülāyim söz virüp nermî-i güftārı dehānında

Boğazlar 'aşığı penbeyle āh ol nāzenin elfāz

(Sabit Divanı -185. Gazel-2.beyit)

480) Söz yok (Ö.A.A)

Helvālara söz yok hepisi nāzük ü şīrīn

Ḥoş cümlesi ammā ki efendim leb-i dilber

(Nedim Divanı – XXVI.Kaside-14.beyit)

Efendüm ḡaḡ bu kim bu meclis-i a'lāya hiç söz yok

Nişestinle huşūṣā şadr-ı meclis buldı ziyb ü fer

(Nedim Divanı – XXVII.Kaside-10.beyit)

Tamām ḡüsnüne söz yok a āfetün ammā

°Aceb serīne-şinās-i lisān-ı ḡālmidür

(Nedim Divanı – XXV.Gazel-5.beyit)

Açduñ kelāma gül-femūñ ey ğonca-i edeb

Söz yoğ bu feth-i beyt-i mu^cammā mübārekī

(Enderunlu Vasıf Divanı – 19.Kaside-6.beyit)

Söz yođ āhūdan ^cibāret herze-i ma^ctūhuñā

Nođta bī-manā kelām-ı bī-me'al olmuş sañā

(Enderunlu Vasıf Divanı – 8.Gazel-3.beyit)

Çeşm ebrū vü ruđ u la^cline söz yođ ammā

İçlerinde yine hāl-i siyehi ben gibidür

(Enderunlu Vasıf Divanı - 42.Gazel-3.beyit)

Söz yođ semende şāfdur ammā o gül- femūñ

Şafvet tenünde berg-i semende ziyādece

(Enderunlu Vasıf Divanı - 112.Gazel-3.beyit)

Kesmiş sözi ađyāra görüşmem deyü ol şūđ

Söz yoğ ne diyem bu söze şöbet budur işte

(Enderunlu Vasıf Divanı – 120.Gazel-4.beyit)

Cünbüş-i endāmı ğāyet bī-bedel

Hüsnine söz yoğ güzellerden güzel

(Enderunlu Vasıf Divanı - 6.Murabba-5.beyit)

Bī-mişli ü hem-tā yoğdur söz asla

Nazik-ťabī^cat bir dil-rübādur

(Enderunlu Vasıf Divanı - 46.Murabba-3.beyit)

Ėaddi dil-cū nāzik endām ince bel

Yoğ sözim pek hoş edā ğāyet güzel

(Enderunlu Vasıf Divanı - 62.Murabba-2.beyit)

Yoğ sözim ey meh-liķā

Olamaz böyle edā

(Enderunlu Vasıf Divanı - 95.Murabba-3.beyit)

Söz yoğ efendüm

Gayet güzelsün

(Enderunlu Vasıf Divanı - 122.Şarkı-3.beyit)

Yoğ sözüm reftārına

Yağdı şabr u ŧāķati

(Enderunlu Vasıf Divanı - 185.Murabba-3.beyit)

Söz yoğ o nağl-i nev-rese

İtmez temāyül herkese

(Enderunlu Vasıf Divanı - 194.Şarkı-5.beyit)

Söz yoğ ol muđbeççenüñ bu çağına

Mest olup egmüş ferı şağ yanına

(Enderunlu Vasıf Divanı -196.Şarkı M.-5.beyit)

Söz yoğ o şüh-ı gül-feme

Hem dil-rübā hem cilve-kār

(Enderunlu Vasıf Divanı - 206.Şarkı-2.beyit)

Rüy-ı gülzār-ı °oraķ-nākine söz yoğ mümtāz

Bī-vefālıķ görünir çeşm-i siyāhuñda biraz

(Enderunlu Vasıf Divanı - 226.Terkib-bend-1.beyit)

Söz yođ eyvāllāh bu feyż ü kemāl-i himmete

Mahżar-ı āşār hayr oldı o şāh-ı kām-bīn

(Enderunlu Vasıf Divanı - 70.Tarih-10.beyit)

Perî-nazarları teshîrde tekellûf ider

Cenâb-ı şeyhe sözim yok güzel taşarruf ider

(Sabit Divanı -83. Gazel-1.beyit)

Cümlenüñ hüsine söz yok begüm amâ sensin

Yüzüñ'arduñ degül ânuñ hepisinden de güzel

(Sabit Divanı -238. Gazel-2.beyit)

481) Suyu kesilmiş değirmene dön- (Ö.A.A.-Armağan)

Ögünsün gerdiş-i tãhûre cãm ile şahbâ-nüş

Çemende şu çekilmiş âsiyâbı dönmedin gülşen

(Sabit Divanı -274.Gazel-7)

482) Suyu yumşak (Armağan)

Yumşak görünür şimdi şuyu ol bütüñ ammâ

Bilmem ki alıp gönlümi soñra katılır mı

(Enderunlu Vasıf Divanı - 124.Gazel-3.beyit)

483) Suyunca git- (Ö.A.A)

Meşeller söyleyüp şuyınca gitdim neyse aldatdım

Şıktırdım şarıldum öpdüm aldum koynuma yatdum

(Enderunlu Vasıf Divanı - 82.Murabba-1.beyit)

484) Suyunca var- (Armağan)

Şuyunca varup her dem a mâhuñ ney ü meyle

Baş bād-ı havâ şırmalı şan^cat budur işte

(Enderunlu Vasıf Divanı -120.Gazel-5.beyit)

485) Süt dökmüş kedi gibi (Ö.A.A)

Hilmi hizbü'l- bañr-ñan olsa hurüş-ı kulzülme

Döndürür hayretle süd dökmüş kediye şarşarı

(Enderunlu Vasıf Divanı - 14.Kaside-74.beyit)

- 486) Süt limanı (Armağan)
Çemen deryâsı süd lîmâmıdur gūyâ letâfetde
Fezâ-yı hâki ğarķ-ı cūybâr-ı şîr ider mehtâb
(Sabit Divanı -15.Gazel-2)
- 487) Şair yalancıdır (Armağan)
Sefîne-i hūsn eş'arumuzla olmada pür
Ġazellerüm ne yalan söylerüm mübâlagadur
(Sabit Divanı -134.Beyt)
- 488) Şapa otur- (Ö.A.A)
Muḥâlif rüzgâr ile yem-i ummân-ı fūrķâtde
Benüm keştî-i maḫsūdum nişîn-i şapdur sensüz
(Enderunlu Vasıf Divanı - 52.Kaside-6.beyit)
- 489) Şeker çiğne- (Armağan)
Dehenünden hele bir buseye aldum ikrâr
Bir şeker çignedi ol Hüsrev-i şîrîn-ğüftâr
(Sabit Divanı - 47.Beyt)
- 490) Şeytanı aldat- (Armağan)
Açmaz ol besmelesüz dükkânı
Aldatdur bulşa velî şeytânı
(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 878.beyit)
- 491) Şeytan kulağına kurşun (Ö.A.A.-Armağan)
Civâr-ı şahñede muḫrib terâne-senc olma
İşitmesün seni şeytân kulağına ķurşun
(Sabit Divanı -271.Gazel-3.beyit)
- 492) Şöyle böyle (Ö.A.A)
İşte dergāhuña geldüm dime şöyle böyle
Bâri luḫf itmez iseñ ḫuşm ile olsun söyle
(Enderunlu Vasıf Divanı -225.Terkib-i bend-4.beyit)

- 493) Tabanları kaldır- (Ö.A.A.)
‘Aceb mi aldura tabanı hace-i Őabn
Eritdi bedreciğin Őehirde ne kl ü ne ıl
(Sabit Divanı -III. Kaside-5.beyit)
- 494) Tadı tuzu kalma- (Ö.A.A.)
Ne dadı aldı ne tuzı hn-ı melhatun
Nn u nemek yidük bize itsün hell h
(Sabit Divanı -181. Gazel-4.beyit)
- 495) Taфра sat- (Ö.A.A.)
Blble aфра Şatup ol mteseyyid onca
Tkrr mŐt-i ‘inda mtemerrid onca
(Sabit Divanı -296. Gazel-1.beyit)
- 496) Takdir tedbiri bozar (Armağan)
Ol ki yoğ mni‘-i tedbr disn c‘iz ise
İstesem hm-i az bl-i tağyrmdr
(Sabit Divanı -XXXI.Kaside-34.beyit)
- 497) Takye kap- (Armağan)
Takye apmağ revişinden gh
Sikke Őretle ide halka klh
(Snblzade Vehbi - Lutfiyye- 224.beyit)
- 498) Tası tarağı topla- (Ö.A.A./Armağan)
aldur hele sn arğn ‘alun evvel
Hammma Őora var dil-i Őrde-hl ile
(Sabit Divanı -319.Gazel-13)
- 499) Taş at- (Ö.A.A.)
Yryp faşl-ı kibr-ı ‘aŐra
Taş atar nice mu‘all aŐra
(Snblzade Vehbi - Lutfiyye- 453.beyit)

Yeter taş atduñ a münkir bizüm külāhumuza

Senüñ ‘amāmeni meclisde kaçmasağ mı gerek

(Sabit Divanı -223. Gazel-5.beyit)

Taş atma vech-i hezl ile rüy-ı necāsete

Adın ʔokındurup yüzine bir mulağkabuñ

(Sabit Divanı - 225. Gazel-4.beyit)

Hātır şikenlik itme sakın inkisārdan

Taş atma kutb-ı dā‘ire-i mey sebūsına

(Sabit Divanı - 285. Gazel-4.beyit)

Bir ʔorba sengi şırtına almış nücūmdan

İnsāna taş atar şu sipihrüñ de ʔanburı

(Sabit Divanı -346. Gazel-2.beyit)

Taş atdı çār-ʔāk-ı ʔammārı yıkdı vā‘iz

Dağl itdi nerdübāna bir ʔayli ʔıkdı vā‘iz

(Sabit Divanı -17. Kıt‘a)

Ba‘z aşḥāb-ı ʔaraż hezl ile taş atduğça

Ben de dāmenlerün almağda iderdümsür‘at

(Sabit Divanı -XXXVI. Kaside-21)

500) Taş dik- (Armağan-)

Taş dikdüm menzil-i nağma dü pāy-ı ḥāmeden

Nāvek-i idrākümüñ işte ayak şāhidleri

(Enderunlu Vasıf Divanı - 14.Kaside-113.beyit)

501) Taşına toprağına bereket (Armağan)

Rūzgārı getirür seng ü ğubārun gözüm

Taşına toprağına Ḥağğ bereket versün

(Sabit Divanı -29.Kıta)

502) Taş yatur kal- (Armağan)

Beççe-i tavşanı tavşan kanı bādeyle hemān

Taş yatur şayd idelüm kām alalım şubḥ u mesā

(Enderunlu Vasıf Divanı - 17.Kaside-i Şitaiyye-24.beyit)

Daḥi ḥumār-ı şebāneyle der-firāş yatur

Yaṭaḳda avlayalum ol ğazālī taş yatur

(Sabit Divanı -71.Gazel-1.beyit)

Ey şikāri yine av vaḳti gelür taş yatur

Eski ḥıdmet ne ise cān-ı ‘azīze minnet

(Sabit Divanı -XXXVI. Kaside-25)

503) Taş yesin (Armağan)

Yetişmeseydi faḳîre nevāl-i iḥsānuñ

Ne taşlar yedirürdi bu rūzigār-ı şedfd

(Sabit Divanı -XXXIII.Kaside-57)

504) Tatlı dil (Ö.A.A)

Bir būse verdi baña ağız miskidür deyü

Bir tatlı dilli cāna yaḳın tıfl-ı dil-sitan

(Nedim Divanı - XX.Kaside-14.beyit)

505) Tazıya tut, tavşana kaç (Armağan)

Geh şikāra çıḳalum dā’ire-i kuhsāra

Diyelüm tazıya tüt tavşana hem kaç ammā

(Enderunlu Vasıf Divanı - 17.Kaside-i Şitaiyye-23.beyit)

506) Tekkeye kurban gel- (Armağan)

Görseler bir güzel oğlan geliyor

Diyeler tekeye ḳurbān geliyor

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 223.beyit)

Yine bir körpe kuzu tekyeye kurbân gelecek

Söyle Sâbit bilesün 'aşk ile dendâni şeyh

(Sabit Divanı -59.Gazel-5)

507) Tel kır- (Armağan)

Nihân oldı pes-i çenginde tel kırmış gibi Zühre

Bilür ol bezm-i hâşşa çeşteci lâzım degül zîra

(Sabit Divanı -I.Kaside-i Miraciyye-79.beyit)

Halaş -ı câna sermâye iken 'arZ-ı peşîmânî

Yine tel kırdı kâfir bilmeyüp bu luğf-ı 'uzmâyı

(Enderunlu Vasıf Divanı - 1.Tarih-58.beyit)

508) Teline dokun-

Şabâ şikencin açup târ-ı zülf-i cânânuñ

Ŧoqınmasun teline 'âşık-ı perîşânuñ

(Sabit Divanı -207. Gazel-1.beyit)

509) Tepeden tırnağa (kadar) (Ö.A.A)

Cism-i pâküñ didiler hem ter imiş hem berrâk

Tepeden tırnağa dek gül gibi billür gibi

(Nedim Divanı – CXLII.Gazel-3.beyit)

N'eyleyem seyr-i çemen-zâr-ı gülistânı ben

Depeden tırnağa dek verd-i semen işte budur

(Enderunlu Vasıf Divanı - 60.M. Kıta-2.beyit)

510) Tevbe kır- (Armağan)

Cür'et gelür mi idi şikesti-i tevbeye

Meclisde dünkü şûh-ı kadeh-kârı görmesem

(Enderunlu Vasıf Divanı - 80.Gazel-8.beyit)

511) Tez elden (Ö.A.A)

Bezme başdukda Һarāretle ayağı Vāşıf

Alup ol dilber-i mey-nūşı tez elden kaçdım

(Enderunlu Vasıf Divanı - 17.Muhtelif Kı'ta-2.beyit)

512) Tılsımı bozuldu (Armağan)

Minnet Cenāb-ı Һaqq ki imsāk-ı rūzenūñ

Bozdı tılsımını yed-i cūd ü sehā-yı 'ıd

(Sabit Divanı -VI.Kaside-7)

513) Topuk çal- (Ö.A.A)

Biz topuk çalmada siz zevk u şafāda her şeb

Çaldırup ka^cb-ı muħannā gibi cām-ı bāde

(Nedim Divanı - CXXX.Gazel-6.beyit)

514) Toz kopar- (Armağan)

Meydān-ı maħabbetde ne tozlar koparur

Binsün biricik semend-i nāza tenhā

(Sabit Divanı -21.Rubai)

515) Tundan tuna kaç- (Armağan)

Ne 'aceb kaçsa tundan tuna

Ne kıçı var tayana kalyona

(Sabit Divanı -87.Beyt)

516) Tuz ekmek hakkı (Ö.A.A./Armağan)

Şöyle keşret olurdi it ıssın bilmez

Ben bilüp nān u nemek Һaqqun iderdüm gayret

(Sabit Divanı -XXXVI.Kaside-19)

517) Tuzlayayım da kokma (Ö.A.A)

Gel tuzlayayım da koqma seni vay zavallı qaz

Bir kere saña itmedi mi süd-neneñ niyāz

(Enderunlu Vasıf Divanı - 216. Tahmis-30.beyit)

- 518) Tüyü düz- (Ö.A.A./Armağan)
Düzebilsen toyumı eski kararüm bulşam
Çekmesem böyle harâretli bedenle zahmet
(Sabit Divanı -XXXVI.Kaside-23)
- 519) Ucuz kurtul- (Ö.A.A.-Armağan)
Ekşeri nakd-i şehâdetle ucuz kırtuldı
Bir kızum kaldı giriftâr-ı belâ-yı eclâf
(Sabit Divanı -XXXVII.Kaside-53)
- 520) Ummaya uğra- (Armağan)
Düşdim hayâl-i manşib ile gam şikencine
Ugratdı bu ümîd beni umma rencine
(Sabit Divanı -I.Terci-bend-5.)
- 521) Uykuya var- (Armağan)
Keyfimce bu şeb cām-ı mey-i la°lüñe kandum
Uykuya varur varmaz o neş'eyle uyandum
(Enderunlu Vasıf Divanı - 23.Murabba-3.beyit)
- 522) Üstüne düş- (Ö.A.A.)
Recâ-yı vaşl ile mest olmayınca üstine düşmez
Sebük-rûh olsa 'âşık vaqitsüz dildâra bâr olmaz
(Sabit Divanı -133. Gazel-7.beyit)
O sehî kıaddi düşürdüm gice gayet mahfi
Üstine düşdüm idüp hâhiş-i vuşlat mahfi
(Sabit Divanı -322. Gazel-2.beyit)
- 523) Üstüne sağlık (Armağan)
Bimâr nigâhuñelemiyle dil-i °âşık
Virmez dil ağır hasta yatar üstine sağlık
(Enderunlu Vasıf Divanı - 70.Gazel-1.beyit)

- 524) Üstüne titre- (Ö.A.A./Armağan)
Şitâda reh-zene soyğun viren bürehre gibi
Bahāruñ üstine ditrer turur nihāl-i za‘if
(Sabit Divanı -IX.Kaside-2)
Sanma taḥrîk-i şabādan şalınur ḥırsından
Nev-resān-ı çemenüñ üstine ditrer sünbül
(Sabit Divanı -VIII.Kaside-6.)
- 525) Üstüne toz kondurma- (Ö.A.A./Armağan)
Ḥudā ol serv-i mevzūn-ḳāmet-i āyîne-ruḥşāruñ
Yel esdürmezdi toz ḳondurmaz idi üstine aşlā
(Sabit Divanı -I.Kaside-49.)
- 526) Üzengi parlatan (Armağan)
°Afv iderseñ vaż-ı küstāḥ-ānemi şā‘irlere
Bir üzengi parladayum kim ḳamaşsun gözleri
(Enderunlu Vasıf Divanı - 14.Kaside-103.beyit)
- 527) Varı yoğu (Ö.A.A)
Varımı yoğumu şatup bir pula
Girdüm o dem ez-dil ü cān bu yola
(Enderunlu Vasıf Divanı - 223.Tesmin-7.beyit)
- 528) Vebali boynuna (Ö.A.A./Armağan)
Vā‘iz ridā idinmez ise dilsitānınuñ
Cümle vebāli gerdenine çintiyānuñ
(Sabit Divanı -141.Beyt)
- 529) Yabana at- (Ö.A.A)
Gel baḥş idelüm °İzzet Efendi’ye su’āl it
Vaşıf Beg’üñ āşārı yabana atılır mı
(Enderunlu Vasıf Divanı - 124.Gazel-10.beyit)

- 530) Yabana söyle- (Ö.A.A)
Dil ıtut yabana söyleyüp durma hemçü put
İçim şıklıdı hortlayası ma^ctuhu uyut
(Enderunlu Vasıf Divanı - 216.Tahmis-22.beyit)
- 531) Yağ bağla- (Ö.A.A)
Yağ bağlasun yüregi ninenün ıarış ıarış
Tek dur küçükden evde oturmaıklığa alış
(Enderunlu Vasıf Divanı - 216.Tahmis-22.beyit)
- 532) Yağlı kara sür- (Armağan)
Bir yağlı karadur lekesi rüy-ı dilde kim
Çıkmaz ne deñlü eyler iseñ şüst ü şüy-ı ıışık
(Sabit Divanı -200.Gazel-4.)
- 533) Yakayı ele ver- (Ö.A.A./Armağan)
Tahlış ümıdi gıtdi giribān-ı mezhebün
Virdün yakayı destire bir şüh-meşrebün
(Sabit Divanı -225.Gazel-2)
- 534) Yakıver- (Armağan)
Cānum gülerek ateş-i ıaşka yakıverdi
Hem sīneme dağ açdı o büt hem yākıverdi
(Enderunlu Vasıf Divanı - 131.Gazel-1.beyit)
- 535) Yan çiz- (Ö.A.A)
Yan çiz ıoparma dest -mālün elleri başa
Başun döner yeter yorulursun ıoşa ıoşa
(Enderunlu Vasıf Divanı - 216.Tahmis-12.beyit)

- 536) Yan kabağı gibi yanına takıl- (Ö.A.A./Armağan)
Kedū-yı meyle gelürken ıarıķ-i mey-kededen
ıakıldı yan kabağı gibi şağre yanumuza
(Sabit Divanı -288.Gazel-5.)
- 537) Yanında sandal olamaz (Armağan)
Ĥān Aĥmed kim bu nüh keşti-i heft anbār-ı ıarĥı
şandal olmaz zevrāk-ı iclāline ıenber gibi
(Sabit Divanı -XLIII.Kaside-18.)
- 538) Yanıp yakıl- (Ö.A.A.)
Ben ol pervāne-i řem^e-i firākım yā Resūlallāh
Yanıp yakılmada her dem mezākım yā Resūlallāh
(Enderunlu Vasıf Divanı - III.Kaside-1.beyit)
- Bir ğonca-yı güلزār-ı cefāyam ki hezārān
Yanıp yakılır ^earız-ı āteř- figenimden
(Enderunlu Vasıf Divanı - 91.Gazel-2.beyit)
- Hiç yanup yakılmamaķ ķabil midür
Bir söyünmez nāra yakduñ sen beni
(Enderunlu Vasıf Divanı - 179.Murabba-5.beyit)
- Zebān-ı āteřin-i ĥāl ile her şem^e-i ķandīl
Reh-i Ĥaķķa yanup yakılmanuñ sırrın ider ifřā
(Sabit Divanı -XLII. Kaside-15.beyit)
- Gice pervāne cām-ı bezm-i ^eiřķı rüşenā ķıldı
Ĥayāl-i şem^e-i pür-tāb-ı ruĥuñla yandı yakıldı
(Sabit Divanı -XIX. Kaside-44)
- 539) Yaraya merhem ol- (Ö.A.A./Armağan)
Ne ma^ccūn olduđuñ ma^clūmumuzdur ey zımād-ı ıarĥı
Bu ĥařřiyyetle sen zaĥm-ı derūna merhem olmazsun
(Sabit Divanı -254.Gazel-3)

- 540) Yarım ağızla (Ö.A.A.)
Sākī adehi bāde-i la°lūnle ağızla
Şunma tehī cām-ı meyi gel yarım ağızla
(Enderunlu Vasıf Divanı - 108.Gazel-1.beyit)
- 541) Yedikleri ayrı gitme- (Ö.A.A.-Armağan)
‘Aceb mi içdigümüz nesne ayru gitmez ise
Müdām duter-i rezdür faire marem-i rāz
(Sabit Divanı -135.Gazel-4.)
- 542) Yek tahtadan (Armağan)
Tahta-i maşūlden şoñra belādur ādemūñ
Başına yek tahtadan ma‘zūllu serper gibi
(Sabit Divanı -XLIII.Kaside-79)
- 543) Yeler onmaz (eve gelmez) (Ö.A.A.)
Yeler oñmaz o gürū-ı mekrū
Bulamaz şervet ū şāmān-ı şükū
(Sünbūlzade Vehbi - Lutfiyye- 907.beyit)
Şiār-gah-ı hevā vü hevesde nefis-i arış
Yeler gezer yine oñmaz netce-pūye-i dil
(Sabit Divanı -III.Kaside-78)
- 544) Yelkenleri suya inder- (Ö.A.A./Armağan)
‘Aceb mi şuda olsa yelkeni ālüfte-i ābuñ
Muvaffa bir hevā yok fūlk-i ‘işret bādbānında
(Sabit Divanı -310.Gazel-7)
- 545) Yerden göge kadar (Ö.A.A.)
Tefāvüt bildiler mā-beynde yerden göge dekdür
Cemf‘-i enbiyāya fal-ı zātun eyledi inha
(Sabit Divanı -I. Kaside-69)

546) Yerinde yeller es- (Armağan-Ö.A.A)

Yel eser şimdi yeründe kanı ol demler āh

Nāy ü tabūr ü kemān ile gezerdük zirā

(Enderunlu Vasıf Divanı - 17.Kaside-i Şitaiyye-14.beyit)

547) Yerini soğut- (Armağan)

Ġaribe şehrimüzüñ külhanunda yir yokdur

Göñül ışınmış iken ğurbete soğutma yirüñ

(Sabit Divanı -224.Gazel-5.)

548) Yerli yerinde (Ö.A.A)

Durup tertīb ile yerli yeründe ehl-i manşıb heb

Tamām oldukta dīvān-ı felek-invānun erkānı

(Nedim Divanı - X.Kaside-19.beyit)

549) Yer öp- (Ö.A.A)

°Örfen aldum °Örfi'den meydān-ı nazmı söyleyüñ

Şāh-ı °irfānam huzūrumda yir öpsün Enveri

(Enderunlu Vasıf Divanı – 14.Kaside-112.beyit)

550) Yer ver- (Ö.A.A.)

Vezīr-i muhterem dāmād İbrahim Paşa kim

Felek der-bānına yer virdi farq-ı farqadān üzre

(Nedim Divanı - V.Kaside-20.beyit)

Oturşa kürsi-i dīvāna yir vermez Nerīmān'a

Nıgeh-dāran-ı dīvan-hāne seng-i nerdibān üzre

(Nedim Divanı – V.Kaside-23.beyit)

551) Yıkar amma yapamaz (Armağan)

Bilürüz ağız ile kuş kapamaz

Ādemī yıķsa da anlar yapamaz

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 239.beyit)

552) Yılan ayağı ol- (Armağan)

Yılan ayağı olup mār u mūr-ı şahrādan

Şokuldılar küre-i ‘arzı eyleyüp tecvīf

(Sabit Divanı - IX.Kaside-14)

553) Yılan hikāyesi (Ö.A.A./Armağan)

Lisān-ı hālķda heb zūlf-i müşg-sāyesidür

Hādīs-i dūr ü dırāzı yılan hikāyesidür

(Sabit Divanı -79.Gazel-1)

554) Yıldıza kement at- (Ö.A.A.)

Çok müneccim bilrūm ki bī-peyvend

Yıldıza aķçe için atdı kemend

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 115.beyit)

Dil-beste ķalması idecek rişte-bend-i nāz

Zūlf-i nigār yıldıza atar kemend-i nāz

(Sabit Divanı -141.Gazel-1)

555) Yıldızı düşük (Ö.A.A./Armağan)

Tā ki meh-pārenūñ şevķiyle aķter-rīz olup

‘Āşık-ı üftāde her şeb yıldızun düşkün bulır

(Sabit Divanı -IV.Kaside-44)

Yıldızı düşdi siyekāre-i mīnā-nūşuñ

Şanma ķandil uçurır ķayyūm-ı seyyāre-feşān

(Sabit Divanı -XLV.Kaside-7.)

556) Yok yere (Ö.A.A)

Dersinüz kim çerh-i pîre yok yere verdün kâsem

Kim o bî-îmandur anıñ baķar eymanına

(Nedim Divanı – XVII.Kaside-17.beyit)

557) Yol aç- (Ö.A.A.)

Açar yol ile mişâl-i kilîd endişe

Ėomaz şikenc-i umûr-ı mühimmede ta'ķid

(Sabit Divanı -XXXIII. Kaside-37.beyit)

558) Yola düş- (Ö.A.A)

Bir gün bir gülistâna düşdi yolum

Ki oldı şuûrum taħayyürle güm

(Nedim Divanı - X.Mesnevi-16.beyit)

Yola düşün ulaķlar menzil alsın müjde-güyâlar

Emirler neşr olunsın sũ-be-sũ eṭrâ

(Enderunlu Vasıf Divanı - 38.Tarih-3.beyit)

Rez-duḫteri kim nâm-zed-i muḫtesib oldı

Ezfâr-ı ḫabâb ile 'ızâruñ yola düşdi

(Sabit Divanı -339. Gazel-3.beyit)

Ėün 'Arif Efendinüñ olup peyrev-i şâbit

Pîrâne 'aşâ-yı kalem ile yola düşdi

(Sabit Divanı -339. Gazel-7.beyit)

559) Yol bul- (Ö.A.A)

Ser-ḫadd-i kâma yol bulamaz bî-sebeb kişi

Muḫtâc menzil almada nâzik beleklere

(Enderunlu Vasıf Divanı - 119.Gazel-8.beyit)

Merd olan şoḥbet-i ālāmı diline dolamaz

Dil-i ehl-i ḡam anuñ içün yol bulamaz

(Enderunlu Vasıf Divanı - 221.Müseddes-5.beyit)

560) Yol göster- (Ö.A.A)

Rāh-ı cānāna fedā-yı cān ü baş eyleñ deyü

°Aşkdur yol gösteren °uşşāka rehberler gibi

(Enderunlu Vasıf Divanı - 125.Gazel-6.beyit)

561) Yolunu gözle- (Ö.A.A.)

°Aceb kandan zuhūr eyler deyü ḥasret-keşuñ Vāşif

Ümîd-i maîdemüñle nāzır-ı ebvābdur sensiz

(Enderunlu Vasıf Divanı -52.Gazel-7.beyit)

562) Yüreğinin yağı eri- (Ö.A.A./Armağan)

Gül-goncadaki jāle degül tābiş-i gülden

Şābit yüregi yağı erür bülbül-i zāruñ

(Sabit Divanı -214.Gazel-5)

563) Yüreği oyna- (Ö.A.A)

Dili rakş - āver ider şaredemem māḥaşali

Yüregüm oynadı gördükde o çengī güzeli

(Nedim Divanı – CXLV.Gazel-1.beyit)

564) Yüreği tıp tıp öt- (Armağan)

Koynında ḥalkalanmasa efî-i zenberek

Ṭıb ṭıb ider miydi yüregi böyle °aḳrebüñ

(Sabit Divanı -225.Gazel-7)

Ḡam-ı zülāl-i lebi kurd olup derünında

Maḥabbet eyledi Eyyübi, bî-mecāl ü °alîl

(Sabit Divanı -III.Kaside-35)

565) Yüz çevir- (Ö.A.A)

Rişte-i ten zeyn olaldan katre katre kândan

Yüz çevirdüm sübhâ-i şad-dâne-i mercândan

(Nedim Divanı - 19. Beyitler ve Müfredler)

Benden ol meh yüz çevirse şabr u sāmānum gibi

Çarha çıksa zārım āh-ı âteş-efşānum gibi

(Enderunlu Vasıf Divanı - 173.Murabba-1.beyit)

566) Yüze gül- (Ö.A.A)

Ağladur ādemi yüze gülici

Sarhoşuñ giryesidür mekr-i süci

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 920.beyit)

567) Yüz görümlüğü (Ö.A.A.)

Naqd-i cāndan yüz görümlük hırcı görsem çok degül

Duhter-i nez gibi bir dīdār-ı hurrem görmedüm

(Sabit Divanı -244. Gazel-3.beyit)

568) Yüz karası (Ö.A.A)

°Aybdur kalır geri destünde yüzde karesi

Derhem ü dīnār ile aldanma cānum pāresi

(Nedim Divanı - CLIX.Gazel-1.beyit)

569) Yüz suyu dök- (Ö.A.A)

Kündüye bāb-ı su°ali açmış

Yüz şuyın yerlere dökmiş saçmış

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 657.beyit)

Lebüyle āb-ı ḥayātuñ döker yüzi şuyın

Durur o çāh-ı zenehdānda ağan şular

(Enderunlu Vasıf Divanı - 18.Gazel-3.beyit)

Yüz suyu dökme kimseye şimdiden tezi

Aldur babaña anterlik māvi bir gezi

(Enderunlu Vasıf Divanı -216.Tahmis-20.beyit)

570) Yüz sür- (Ö.A.A)

Yüz sürüp ayağına ikrām it

Celb-i da°vātı için ikdām it

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 522.beyit)

Varayum ḥāk-i ṭarab-nakine yüzler süreyim

Bir gün olsun alayum bāri felekten bir kām

(Nedim Divanı - IX.Kaside-16.beyit)

Sürüp yüz ḥāk-i pāye yek be yek erḳān-ı izz ü cāh

Kuruldu ḥaşmet ü şevketle dīvān-ı Süleymānī

(Nedim Divanı - X.Kaside-18.beyit)

Varup ol derd-şinās-ı dil ū cānı görsem

Ḥāk-ī pāyiña Nedīmā yine yüzler sürsem

(Nedim Divanı - II.Şarkı -5.kita)

Yüz sürüp dāmānına buldı çemenler matlabuñ

Yümn-i pā-būsun müşerref eyledü ḥavzın lebüñ

(Nedim Divanı - III.Şarkı-2.kita)

Bāri lūtfeyle a zālīm biricik yüz süreyüm

Pāyin olmazsa eger gūşe-i dāmān olsun

(Nedim Divanı – XIX.Şarkı-3.kıta)

Hāk-i pāye çünkü yüzler süremem

Alayum peyāmun bād-ı sabādan

(Nedim Divanı - XXI.Şarkı-1.kıta)

Kām alır dergāh-ı ihsānunda erbāb-ı murād

Yüz sürmek hān-ı der-i elṭāfına ehl-i ümīd

(Enderunlu Vasıf Divanı - 32.Tarih-7.beyit)

°Abd-i dīrīnesi Gencūr Lala °Anber Ağa

Yüz sürüp pāyına ādāb ile °arż etdi dilek

(Enderunlu Vasıf Divanı - 53.Tarih-25.beyit)

Pīş-i dergāh-ı sa°adet-raḥşına şāhib- sürür

Māşiyen iḳbāl idüp yüz sürdi yüz biñ cān ile

(Enderunlu Vasıf Divanı - 65.Tarih-64.beyit)

Yüz sürüp dāmānına yem dökse n'ola āb-ı rū

Bāb degül bu bābda ğayrıya itmek ser-fürū

(Enderunlu Vasıf Divanı - 14.Beyt)

Ḳayşa şordım ḳadem-i nāḳaya yüz sürdüñ mi

Şive-i üştür idüp dir deveyi gördüñ mi

(Sabit Divanı -94. Beyit)

Yolında atlas-ı °arş-ı mu°alla oldu pāy-endāz

Ayağına yüzün sürmekle buldı rütbe-i °ulyā

(Sabit Divanı -I. Kaside-80)

Civār-ı sāye-i luṭfuñda manşıb istemedem

Ġubār-ı pāyüñe yüz sürmedür ehemmi-i murād

(Sabit Divanı -VII. Kaside-56)

Şark ü ğarb ehli kaṭār ile mehār ile de

Südde-i kaḍrüne yüz sürmek için sedd-i hırām

(Sabit Divanı -XLI. Kaside-88.beyit)

O şāhinşeh ki ḥāk-i pāyuna yüz sürmese bir gün

Ḥisāb-ı ‘ömrine Ḥorşid itmez ol günü maḥsüb

(Sabit Divanı -XX. Tarih-2.beyit)

571) Yüz tut- (Ö.A.A.)

Ḥaṭuñ ḥarāreti Ḥorşid-i ḥüsni başdurdı

Bahār mevsimi yüz tıtdı i‘tidāle gibi

(Sabit Divanı -333. Gazel-2.beyit)

572) Yüzü gül- (Ö.A.A.)

Yüzüm güldi gül-i şad-berg-i ḥandān gibi şevkümden

Muḥaşşal yüzli düşdim zümre-i yārān beyninde

(Sabit Divanı -138. Gazel-4.beyit)

Yüzi güldi cihānuñ ḥāṭırı şād oldı dünyānuñ

Açıldı gül gibi ḳalbi enāmuñ neş’e -dār oldı

(Enderunlu Vasıf Divanı – 22.Kaside-2.beyit)

Yüzi gülsün cihānuñ ‘ālemüñ ḳalbi güşād olsun

Ferāḥ bulsın baḳıp diller bu hengām-ı ṭarab-zāya

(Enderunlu Vasıf Divanı - 38.Tarih-4.beyit)

573) Yüzü kara (Ö.A.A.)

Baḳmazuz biz yüzünüñ ḳarasuna aḡyāruñ

Biz nişāsta ile rüy-ı siyehin aḡ iderüz

(Sabit Divanı -138. Gazel-4.beyit)

Bulmayup redd-i cevāba çāre

Şerm ile çehresi oldu k̄āre

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 176.beyit)

Kadıẓāde sözi de rūşendür

Yüzi k̄ara ışığı düşmendür

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 235.beyit)

Baḫmayup ḫāşılı Vāşif yüzümün ḫarasına

Beni de böyle ḫabūl itdi erenler şāhı

(Enderunlu Vasıf Divanı -188.Murabba-7.beyit)

574) Yüzünde şeytan tüyü var (Ö.A.A./Armağan)

Ol çehreye hem gülmemek olmaz baḫsan

Şeyḫān tüyü var yüzinde bir mel'ūnuñ

(Sabit Divanı -11.Rubai)

575) Yüzüne bakma- (Ö.A.A)

Yanına girse de baḫmaz yüziñe

İltifāt eylemez aşlā söziñe

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 836.beyit)

576) Yüzüne gül- (Ö.A.A)

Yüzüme güldi müldi va°d-i vaşl °arZ-ı ḫulūs itdi

Beni sevmez yalan şu bildiğüm nāçār inan geldi

(Enderunlu Vasıf Divanı - 129.Gazel-4.beyit)

577) Yüzüne vur- (Ö.A.A)

Eger dağlarca var ise vebālim

Yüzime vurma yā Rab bī-mecālem

(Enderunlu Vasıf Divanı - 1.Murabba-5.beyit)

Urma urma yüzime keşret-i cürn ü günehüm

Beni de böyle kabûl itdi erenler şâhı

(Enderunlu Vasıf Divanı - 188.Murabba-4.beyit)

Bağış it güneh-i Vâşıf'ı yâ Râb koma maḥrûm

Urma yüzüne n'eyse kuşûru kıla mektûm

(Enderunlu Vasıf Divanı - 189.Murabba-12.beyit)

578) Yüzünü kızart- (Ö.A.A)

Biñ hicâb ile yüzüm kızdırup öpdüm dehenün

Pek utandırdı beni ol gül-i şermende bu şeb

(Enderunlu Vasıf Divanı –11.Gazel-4.beyit)

579) Yüzü yerde (Ö.A.A)

Ḥuzûr-ı ʿİzzet'e yüz yerde arz-ı ḥâl etti

O serv-i dil-keşi dil der-kenâr edinceye dek

(Nedim Divanı – LXIV.Gazel-4.beyit)

580) Yüzü yok (Ö.A.A)

Yüzi yokdur ki vara şarrâfa

Yeñiden deyn idinür eşnâfa

(Sünbülzade Vehbi - Lutfiyye- 814.beyit)

581) Yüz ver- (Ö.A.A)

Vâşıf'a yüz virmek açılmazsun a şad-berg-i nâz

Bir iki gündür bu yüzden infi'âlim var saña

(Enderunlu Vasıf Divanı - 7.Gazel-7.beyit)

Şaḫın ey şûh-ı meh-likâ

Gülüp yüz virme ağyâra

(Enderunlu Vasıf Divanı - 198.Şarkı-1.beyit)

582) Yüz yaz- (Armağan)

Yazup yüzümü Esmā Hānım kākülümü kes

Bir āşināya varacağım sen çıkarma ses

(Enderunlu Vasıf Divanı - 217.Murabba-17.beyit)

583) Zamāne hacısı (Armağan)

Nesīm-i kūyı bize kuhl-ı lşfahān mı virür

Zamāne hācısı yārāna armağan mı virür

(Sabit Divanı -124.Gazel-1.)

584) Zembereği boşan- (Ö.A.A.)

Alınca koynına ol māh-pāre sā'atini

Boşandı zembereği oldı şevkden rakkaş

(Sabit Divanı -170. Gazel-3.beyit)

585) Zevke zambak sığma- (- / -)

Bu gice zevfımıza doğrusu zambaf şığmaz

O gül-i al ile gülzāra varup yan yatduf

(Enderunlu Vasıf Divanı -72.Gazel-4.beyit)

586) Zevki dört üstüne (Armağan)

Keyfim olsun dirseñ'ālemde eger dört üstine

Bāde nūş it tāze sev nārgile iç enfiyye çek

(Enderunlu Vasıf Divanı - 73.Gazel-5.beyit)

N'ola dört üstine zevk olsa bu tarh-ı tarab-zāda

Ferah şādī şafā neş'e bu kaşra rükn-i çār oldı

(Enderunlu Vasıf Divanı - 22.Kaside-35.beyit)

Sūr-ı 'ıd-ı vaşl-ı dilber zevku şevk-ı 'ış u nūş

Biz ki rindüz keyfimüz dört üstine şimden gerü

(Enderunlu Vasıf Divanı - 14.Kaside-43.beyit)

N'ola dört üstine zevk olsa bu  arh-ı  arab-zāda

Ferah  ādi  afā neş'e bu  aşra r kn-i  ār oldu

(Enderunlu Vasıf Divanı - 22.Kaside-35.beyit)

Keyfim olsun dirseñ  ālemde eger dört üstine

Bāde n ş it sev nārgile i  enfiye  ek

(Enderunlu Vasıf Divanı – 73.Gazel-5.beyit)

587) Zevki humarına de mez (Armağan)

Uymış g n l de dil-berin ñ mu tezāsına

Şimdi cefāsı zevkini virmez vefāsına

(Sabit Divanı -308.Gazel-1)

SONUÇ

Atasözleri ve deyimler üzerine yaptığımız bu çalışmada 18.yüzyıl şairlerinden Bosnalı Alaeddin Sabit, Nedim, Enderunlu Vāsıf, Sünbülzāde Vehbi'nin divan ve mesnevileri taranarak, bu eserlerde atasözü ve deyim ihtiva eden beyitler tespit edilmiş; bu beyitler Ömer Asım Aksoy'un "Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü (I-II)" nde geçen atasözü ve deyimler ile Süreyya Ali Beyzadeoğlu Yrd. Doç. Dr. Müberra Gürgendereli'nin hazırladığı atasözü ve deyim ihtiva eden "Armağan " adlı eserindeki beyitlerle karşılaştırılmış; adı geçen iki eserde bulunmayan, deyim ya da atasözü gibi kullanılabilen söz grupları da divan ve mesnevilerde geçtiği şekliyle belirtilmiştir.

Yaklaşık 16.000 beyitin incelenmesi sonucunda 105 atasözü, 587 deyim tespit edilerek, şairlerin beyitleri alınmış, şairlere göre dağılımları yapılmıştır. Buna göre 18.yüzyılda Divan edebiyatı şairleri arasında Bosnalı Alaeddin Sabit'in divanında en fazla atasözü ve deyim kullanan şair olduğu; Enderunlu Vasıf'ın deyimleri kullanmada ikinci sırayı, atasözlerinde ise üçüncü sırayı aldığı; Nedim'in deyim kullanmada üçüncü, atasözü kullanan şairler arasında son sırada yer aldığı; Sünbülzade Vehbi'nin deyim kullanmada son sırada, atasözü kullanan şairler arasında ikinci sırada yer aldığı görülmüştür.

Böylece bu çalışma bize 18.yüzyılda edebiyatımızın atasözleri ve deyimler bakımından ne kadar zengin olduğunu ortaya çıkarmış, anonim bir halk edebiyatı ürünü sayılan atasözü ve deyimlerin Divan şiirine girerek şairi belli söyleyişler haline girdiği görülmüş ve divan şairlerinin halktan pek de uzak olmadığı belgelenmiştir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, Ömer Asım. (1988): **Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü I-II**, İstanbul: İnkılap Kitabevi
- Beyzadeoğlu, Süreyya - Gürgendereli, Müberra
(2003):**Armağan**, Edirneli Ahmed Badi Efendi (Divan Şiirinde Atasözü ve Deyimler) Harvard Üniversitesi Doğu İlleri ve Medeniyetleri Edebiyatlarının Kaynakları Serisi.
- Beyzadeoğlu, Süreyya (1999): “Atasözlerinin Deyimlerin Divan Şiirimize Yansıması ve Bilinmeyen Bir Osmanlı Yادigarı: Armağan”, **Türk Edebiyatı**, Sayı:310.
(2004) ,**Lutfiyye**, İstanbul, :M.E.B. Yayınları.
- Eyüboğlu, E.Kemal (1973):”**On üçüncü Yüzyıldan Günümüze Kadar Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler** “ İstanbul: Doğan Kardeş Yay.
- Karacan, Turgut. (1991):**Bosnalı Alaeddin Sabit Divanı**, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları.
- Macit, Muhsin (2000):**Nedim’in Hayatı, Eserleri ve Sanatı**,1Baskı, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Gürel, Rahşan. (1997): **Enderunlu Vasıf Divanı**,İstanbul: Kitabevi.
- Sakaoğlu, Necdet. (1991) ”**Osmanlı Eğitim Tarihi**”,İstanbul .
- Alaeddin, İbrahim. (1341) **Tedrisat Mecmuası**, İstanbul ,C.13, no:66.
- Atilla Özkırımlı (1984):**Türk Edebiyatı Ansiklopedisi**, 2.Cilt,3.Baskı, İstanbul: Cem Yayınevi.
- M.Fuad Köprülü (1986):**Türk Edebiyat Tarihi**,3.Baskı, İstanbul: Ötüken Neşriyat AŞ.

- Kuşçu, Hüseyin (1999): **Türkçe Sözlük ve İmla Kılavuzu**, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Pala, İskender. (1989): **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü**, Cilt: I-II, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kürkçüoğlu, Kemal E. (1994): **Edebiyat Lugatı, Tahir'ül-Mevlevi**, 3. Baskı, İstanbul, Enderun Kitabevi.
- Bilgegil, M. Kaya. (1989): **Edebiyat Bilgi ve Teorileri**, 2. Baskı, İstanbul, Enderun Kitabevi
- Kaplan, Mehmet (2000): **Şiir Tahlilleri I**, İstanbul: Dergah Yayınları.
- Kutlu, Şemsettin. (1983): **Divan Edebiyatı Antolojisi**, İstanbul: Remzi Kitabevi
- Kabaklı, Ahmet (1983): **Türk Edebiyatı**, Cilt: II, İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yay.